

MRR

Møre og Romsdal Revisjon SA

INVESTERINGSPROSJEKT

Ålesund kommune

Møre og Romsdal Revisjon SA

Forvaltningsrevisjonsrapport nr. 02 | 2020

Møre og Romsdal Revisjon SA er eit samvirkeføretak eigd av Aure, Averøy, Kristiansund, Rindal, Smøla, Surnadal, Tingvoll, Aukra, Hustadvika, Gjemnes, Molde, Rauma, Sunndal, Vestnes, Fjord, Giske, Sula, Stranda, Sykkylven og Ålesund kommunar, samt Møre og Romsdal fylkeskommune. Selskapet utfører rekneskapsrevisjon, forvaltningsrevisjon og selskapskontroll for eigarkommunane. Møre og Romsdal Revisjon SA vart etablert 1.1.2020, og har sitt hovudkontor i Astrups gate 9 i Kristiansund.

FORORD

Møre og Romsdal Revisjon SA har utført denne forvaltningsrevisjonen på oppdrag frå kontrollutvalet i Ålesund kommune. Ein prosjektplan vart vedteke av kontrollutvalet i sak 25/19 den 4. september 2019.

Forvaltningsrevisjon er ei lovpålagd oppgåve, og kontrollutvalet har ansvaret for å sjå til at slike revisjonar blir utført, jmf. kommunelova 23-2 punkt c. Kommunelova § 23-3 1. ledd angir at forvaltningsrevisjon inneber å gjennomføre systematiske vurderingar av økonomi, produktivitet, regeletterleving, måloppnåing og verknadar ut frå kommunestyret sitt vedtak.

Forvaltningsrevisjonsprosjektet inneheld førebuingar, utarbeiding av problemstillingar og prosjektplan, førebuing og gjennomføring av datainnsamling, analyse av data, utarbeiding av rapport og kvalitetssikring.

Undersøkinga er gjennomført i tråd med standard for forvaltningsrevisjon.

Eit oppstartsmøte med rådmannen vart gjennomført 18. september 2019.

Rapporten er sendt på høyring til kommunedirektøren i tråd med praksis 6. mai 2020.

Vi tok imot kommunedirektøren sine kommentarar 25. mai 2020, og dei ligg som vedlegg til rapporten. Av høyringssvaret går det fram innleiingsvis at:

Ålesund kommune har i flere år hatt utfordringer med kvalitet og leveransehastighet for investeringsprosjekt innen vann og avløp. Utfordringene som beskrives i rapporten er i stor grad kjent for virksomheten. Rapporten kommer i tillegg med gode løsningsforslag som vi ønsker å inkorporere i det videre arbeid med å forbedre kvalitet og leveranse innen investeringsprosjekt i virksomheten.

Vidare i høyringssvaret går det fram at:

Det er allerede påbegynt en rekke tiltak for å forbedre flere av de problemstillingene som reises i rapporten.

Den resterande delen av høyringssvaret gir informasjon om tiltak som er gjort og som er på gang. Vi viser her til vedlegget.

Ålesund, 05.06.2020

Svein Ove Otterlei

oppdragsansvarleg revisor

SAMMENDRAG

Under ei drøfting av val av tema for forvaltningsrevisjon i april 2019 bad kontrollutvalet om ei projektskisse innanfor område investeringsbudsjett. Ein prosjektplan vart vedteken av kontrollutvalet i sak 25/19 den 4. september 2019.

Denne rapporten dokumenterer vår gjennomgang av investeringsprosjekt i Ålesund kommune.

PROBLEMSTILLINGAR

Prosjektet har vore avgrensa til ein gjennomgang av eit utval av investeringsprosjekt innan vatn og avløp for perioden 2015 til 2018, og har følgjande problemstilling:

Har Ålesund kommune tilfredsstillande system og rutinar som sikrar ei god gjennomføring av investeringsbudsjettet innan vatn og avløp. Herunder:

- a) Kostnadsoverslag som grunnlag for budsjettvedtak
- b) Oppstart med prosjektorganisering, roller og ansvarstilhøve
- c) Planlegging med prosjektplan, framdriftsplan, anskaffingsplan og risikoanalyse
- d) Oppfølging med kontraktsoppfølging, kostnadsprognose og rapportering
- e) Avslutning med prosjektrekneskap, arkivering og evaluering

Norsk Standard har gitt ut ein internasjonal standard *Veiledning i prosjektledning* som beskriv dei prosesser som er å sjå på som god praksis innanfor prosjektledning. Standarden angir at den kan nyttast av alle organisasjonar, offentlege, private eller frivillige, og for alle prosjekter uavhengig av kompleksitet, størrelse og varigheit.

Prosessane som det er referert til ovanfor, er gruppert i prosessgrupper og kunnskapsområde, og standarden har i alt 39 prosesser som blir tilrådd.

Vår inndeling frå b) til e) følger til ein viss grad standarden sine hovudkategoriar av prosessgruppene. Nokre av standarden sine tilrådingar er blitt konkretisert i rapporten.

METODE

I dette prosjektet har vi i stor grad basert oss på skriftlege kjelder. Desse er dei sentrale styringsdokumenta som hovudplanar, saneringsplanar, budsjett, økonomirapportering og årsrekneskap, samt det settet av malar som vart utvikla i LEAN-prosjektet.

I samanheng med gjennomgangen av rekneskapen for eit utval av investeringsprosjekt, er det også gjort ein gjennomgang av arkivmapper i kommunen sitt saksarkiv *ACOS Websak* som er knytt til prosjektet. Dette for å få eit generelt inntrykk av kva for dokument som vanlegvis ligg der.

Når det gjeld samtalar med sentrale personar ved gjennomføring av investeringsprosjekt, er det gjennomført samtalar med teamleiar for utbygging. Vidare det gjort samtalar med tre ingeniørar som har eit prosjektleiaransvar for gjennomføringa av investeringsprosjekta. Det er også gjennomført samtalar med dei to stabsavdelingane verksemdsstyring og konserninnkjøp. Samtalane har gitt oss innblikk i måten det blir arbeidd på i høve til problemstillingane.

Kommunerevisjonen har blitt gitt tilgang til dei sentrale systema som rekneskapssystemet, lønssystemet, arkivsystem samt eit flatfilområde der alle dokumentet vedkomande eit prosjekt blir lagra. Prosjektet er utført av revisorar som er godt kjend med Ålesund kommune og systema som kommunen blir styrt etter. Vi har gått gjennom desse systema, og supplert med samtalanane er det vår vurdering av dette har gitt eit tilstrekkeleg grunnlag for å gi svar på problemstillingane.

I kapittel 2 har vi gjort ei framstilling av informasjon vedkomande investeringsbudsjettet frå og med 2014 og fram til i dag. I kapittel 3 har vi gjort ei framstilling av informasjon vedkomande dei prosjekta som vi valde ut. Desse to kapittel er å sjå på som ein del av faktagrunnlaget.

KONKLUSJONAR

Kommunen har den seinare tid gjort eit viktig arbeid med å strukturere gangen i eit prosjekt innan vann og avløp. Dette arbeidet ber etter vårt syn likevel preg av å liste opp mange oppgåver som ei prosjektleiar skal gjere, utan at det er gitt særleg med rettleiing og prosedyrar for korleis alle desse oppgåve skal utførast.

Etter vår vurdering bør kommunedirektøren få på plass ei betre overordna planmessig styring og betre rapportering til politikarar og innbyggjarane, når det gjeld gjennomføring av prosjekt innan VA. Vidare er det viktig at planar og framdrift i prosjekta er godt forankra på kommunalsjefnivå.

Etter vår vurdering er det viktig at kommunedirektøren legg ein strategi for å løyse utfordringane i høve til kapasitet ved utbyggingsavdelinga . Dette inneber ein strategi for utvikling av eigne ressursar og ein innkjøpsteknisk strategi knytt til leige av eksterne resursar.

Vi vil anbefale kommunen å gjere ei evaluering av organiseringa av VA prosjekt. Vi siktar her til ansvarshøva mellom prosjektleiar og det som blir omtalt som ei prosjektgruppe. Etter vår syn er det ein stor risiko for at ein tilslører ansvarshøva ved organiseringa slik den er i dag, og då særleg i høve til kven som har ansvaret for økonomien i eit prosjekt.

Det blir ikkje oppretta ei prosjektgruppe i vanleg forstand som består at personar som har ansvar for dei ulike prosjektstyringsprosessane. Den som blir prosjektleiar i utbyggingsavdelinga synast å vere særst aleine i å skulle gjennomføre eit breitt spekter av oppgåver som krev god erfaring og kompetanse. Truleg kan ein med fordel leggje opp til at dei som arbeider ved utbyggingsavdelinga blir gitt ei viss grad av spesialisering. Kommunen bør etter vårt syn gjere ei formalisert vurdering i høve til å setje saman ei prosjektgruppe i vanleg forstand.

Investeringsprosjekta innan VA har, slik vi vurderer det, ikkje reelle budsjetttrammer som ein skal halde. Etter vårt syn bør kommunedirektøren prioritere å få ein fortgang i det arbeidet som økonomiavdelinga har arbeidd med dei seinare år i høve til å få på plass reelle budsjetttrammer vedteke av kommunestyret. Dette kan sørgje for ein betre disiplin i høve til å gjennomføre prosjekta i tråd med ein vedteken plan.

Dei sentrale styringsdokumenta bør etter vårt syn innehalde meir informasjon om prosjekta. Vi vil her særleg peike på informasjon som gir oversikt utover det eittårige perspektivet.

ANBEFALINGAR I HØVE TIL DEI ULIKE PROSESSANE

Kommunen bør utarbeide skiftlege retningslinjer eller prinsipp som gir rettleiing til prosjektleiaren i høve til handtering av usikkerheit i dei ulike fasane.

Kommunen bør utvikle prosedyremalar som for alle investeringsprosjekt gir hjelp til å:

- Utforme eit prosjektmandat
- Gjennomføre ei interessantanalyse
- Handtere endringsstyring og omfangsstyring
- Utforme ein overordna prosjektplan og framdriftsplan for heile prosjekt
- Gjennomføre ei heilskapleg risikoanalyse
- Utforme ein anskaffingsplan
- Gjennomføre ei evaluering
- Gjere ei formell avslutning

Vår vurdering er at alle investeringsprosjekt over eit gitt nivå bør ha ein sluttrekneskap. Kommunen bør utarbeide eit standardoppsett for prosjektrekneskap som mogleggjer ei overordna og samla oppfølging av prosjektøkonomien.

Kommunen bør gjere ein gjennomgang av rutinar for arkiv vedkomande dokument som vedkjem investeringsprosjekta. Vidare bør kommunen gjere ei vurdering av behovet for edb-løysningar som kan understøtte prosjektprosessane på ein betre måte enn dagens system med ACOS Websak og flatfiler. Etter vår vurdering synleggjer vår gjennomgang eit behov for å få på plass eit meir spesialisert prosjektstyringsverktøy som har ei god dokumenthandtering.

INNHALD

1.	Innleiing.....	1
1.1	Bakgrunn og bestilling.....	1
1.2	Problemstillingar og avgrensingar.....	1
1.3	Metode og gjennomføring.....	1
1.4	Revisjonskriterier.....	2
1.5	Overordna planverk.....	3
1.6	Statistikk.....	4
1.7	Om organisering VA.....	6
1.8	Om LEAN prosjektet.....	8
2.	Investeringsbudsjettet 2014-2020.....	10
3.	Utval av investeringsprosjekt.....	22
3.1	Fremmerholen.....	23
3.2	Parkgata.....	26
3.3	Skarbøvika.....	30
3.4	Åse.....	32
3.5	Rammebudsjett.....	35
4.	Revisjonskriterier.....	39
4.1	Kostnadsoverslag.....	39
4.2	Oppstartsfasen.....	39
4.3	Planlegging.....	40
4.4	Oppfølging.....	41
4.5	Avslutning.....	42
5.	Faktagrunnlag.....	43
5.1	Kostnadsoverslag.....	45
5.2	Oppstartsfasen.....	46
5.3	Planlegging.....	48
5.4	Oppfølging.....	49
5.5	Avslutning.....	52
6.	Vurderingar.....	53
6.1	Kostnadsoverslag.....	54

6.2	Oppstartsfasen	54
6.3	Planlegging	56
6.4	Oppfølging	56
6.5	Avslutning	58
7.	Konklusjonar og anbefalingar	60
	Vedlegg.....	62
	Sentrale dokumenter og litteratur	62
	Kommunedirektøren sine kommentarar	63
	Hovudplan og saneringsplan	67
	Historikk	67
	Hovudplan	70
	Overordna saneringsplan	72
	Investeringsbudsjett 2014-2020	78
	Budsjettår 2014.....	78
	Budsjettår 2015.....	79
	Budsjettår 2016.....	81
	Budsjettår 2017	83
	Budsjettår 2018.....	95
	Budsjettår 2019.....	101
	Budsjettår 2020.....	112

1. INNLEIING

Denne rapporten dokumenterer vår gjennomgang av investeringsprosjekt i Ålesund kommune.

I dette kapitlet gjer vi greie for bestillinga. Vi vil også gi kort informasjon om organiseringa innan vann og avløp i Ålesund kommune, samt litt informasjon om *LEAN* prosjektet. Vi skal også gi kort informasjon om det overordna planverket, samt litt statistikk frå *KOSTRA* og *bedreVann*.

1.1 BAKGRUNN OG BESTILLING

Kontrollutvalet satt opp ei sak 12/19 med tittel: *Diskusjon om mulig ny forvaltningsrevisjon for Ålesund kommune* den 05.03.19. Saka vart utsett til neste møte 25.04.19, og vedtaket i sak 15/19 var:

Kontrollutvalget velger seg kommunens investeringsbudsjett som tema for ny forvaltningsrevisjon. Kontrollutvalget ber Kommunerevisjon 3 komme tilbake ved neste anledning med en skisse for mulige problemstillinger og avgrensninger.

Ein prosjektplan vart lagt fram for kontrollutvalet 04.09.19 i sak 25/19 og vedtaket var:

Kontrollutvalget i Ålesund vedtar framlagte prosjektplan datert 27. august 2019 og setter i gang arbeidet med forvaltningsrevisjon av investeringsprosjekt i Ålesund kommune.

1.2 PROBLEMSTILLINGAR OG AVGRENSINGAR

Prosjektet har vore avgrensa til ein gjennomgang av eit utval av investeringsprosjekt innan vatn og avløp for perioden 2015 til 2018, og vil ha følgjande problemstilling:

Har Ålesund kommune tilfredsstillande system og rutinar som sikrar ei god gjennomføring av investeringsbudsjettet innan vatn og avløp. Herunder:

- f) Kostnadsoverslag som grunnlag for budsjettvedtak
- g) Oppstart med prosjektorganisering, roller og ansvarstilhøve
- h) Planlegging med prosjektplan, framdriftsplan, anskaffingsplan og risikoanalyse
- i) Oppfølging med kontraktsoppfølging, kostnadsprognose og rapportering
- j) Avslutning med prosjektrekneskap, arkivering og evaluering

1.3 METODE OG GJENNOMFØRING

Det å ha gode system og rutinar er viktig for å sikre at kommunen overheld eit regelverk eller ein god praksis, men det er ofte ikkje tilstrekkeleg å berre ha nedfelte rutinar. I tillegg, må ein også sørge for ei god oppfølging og sikring av at dei også blir følgde.

Prosjektet har blitt gjennomført i samsvar med følgjande framdriftsplan:

- Oppstartsmøte med rådmann
- Gjennomgang av rutinar og dokument som vedkjem investeringsprosjekt
- Gjennomgang av eit utval av investeringsprosjekt og gjennomgå rekneskapen for desse
- Samtalar med sentrale personar ved gjennomføring av investeringsprosjekt
- Utarbeiding av rapport

I samanheng med gjennomgangen av rekneskapen for eit utval av investeringsprosjekt, er det også gjort ein gjennomgang av arkivmapper i kommunen sitt saksarkiv *ACOS Websak* som er knytt til prosjektet. Dette for å få eit generelt inntrykk av kva for dokument som vanlegvis ligg der.

Når det gjeld samtalar med sentrale personar ved gjennomføring av investeringsprosjekt, er det gjennomført samtalar med teamleiar for utbygging. Vidare det gjort samtalar med tre ingeniørar som har eit prosjektleiaransvar for gjennomføringa av investeringsprosjekta. Det er også gjennomført samtalar med dei dei to stabsavdelingane verksemdsstyring og konserninnkjøp.

Kommunerevisjonen har blitt gitt tilgang til dei sentrale systema som rekneskapssystemet, lønssystemet, arkivsystem samt eit flatfilområde der alle dokumentet vedkomande eit prosjekt blir lagra. Prosjektet er utført av revisorar som er godt kjend med Ålesund kommune og systema som kommunen blir styrt etter. Vi har gått gjennom desse systema, og supplert med samtalanane er det vår vurdering av dette har gitt eit tilstrekkeleg grunnlag for å gi svar på problemstillingane.

1.4 REVISJONSKRITERIER

Revisjonsforskrifta angir at det skal etablerast revisjonskriterier for alle forvaltningsrevisjonsprosjekt. Revisjonskriterier er dei krav eller normer som dei innsamla data blir vurdert opp mot. Desse skal vere grunngitt i, og utleidd frå, autoritative kjelder innanfor det området som er gjenstand for revisjon. Ein kan også leggje til grunn det ein må tru at det ikkje er usemje om.

Kommunelova § 25-1 angir i 1. ledd at kommunen skal ha internkontroll, og at kommunedirektøren er ansvarleg for den. Det inneber at kommunedirektøren må ha nedfelt eit sett med gode prinsipp som gjer at kommunestyret kan forvente at viktige mål blir nådd. Vi viser til COSO-rammeverket som ein etablert norm for internkontroll.

I tillegg til dette, vil vi i ta utgangspunkt i kommunelova § 14-4.

Norsk Standard har gitt ut ein internasjonal standard *Veiledning i prosjektledelse* som beskriv dei prosesser som er å sjå på som god praksis innanfor prosjektleiing. Standarden angir at den kan nyttast av alle organisasjonar, offentlege, private eller frivillige, og for alle prosjekter uavhengig av kompleksitet, størrelse og varigheit.

Prosessane som det er referert til ovanfor, er gruppert i prosessgrupper og kunnskapsområde, og standarden har i alt 39 prosesser som blir tilrådd.

Vår inndeling frå b) til e) følger til ein viss grad standarden sine hovudkategoriar av prosessgruppene. Nokre av standarden sine tilrådingar har blitt konkretisert i rapporten.

1.5 OVERORDNA PLANVERK

Denne rapporten sitt hovudfokus er å sjå på prosjekt som kommunen har valt å gjennomføre, og ikkje korleis dei har blitt valt ut. Vi skal her likevel gjere greie for planverket og historikk. Ein meir detaljert gjennomgang av dette planverket ligg som vedlegg.

Ålesund kommune vedtok 06.05.99 ein hovudplan for vann 1999-2002, medan ein hovudplan for avløp 1999-2002 vart vedteken 03.02.00. Det vart starta opp eit arbeid med revisjon av desse to planane i 2006. Arbeidet stoppa opp på grunn av kapasitetsproblem, *samtidig som en avventet avklaring på spørsmål om hvordan nye krav i forurensningsforskriften skulle tolkes¹, samt ønske om å avvente videre arbeid med hovedplanen til ROS-analyse og beredskapsplan var utarbeidet²*. Ein ny hovudplan for avløp 2011-2020 vart vedteke 17.11.11, medan ein ny hovudplan for vann 2014-2024 vart vedteke 22.05.14.

Ålesund bystyre vedtok 29.08.19 i sak 081/19 ein revidert hovudplan for vannforsyning, avløp- og overvannshandtering 2019-2029 med eit tilhøyrande handlingsprogram slik det låg føre i eit vedlegg.

Overordna saneringsplan er datert 16.11.18, og av innleiinga går det fram at den:

... skal bidra til en god og systematisk utbedring av ledningsnett i Ålesund kommune. Det er et stort behov for utbedring av det eksisterende ledningsnett, og kommunen har blant annet utfordringer knyttet til vannlekkasjer og mye fremmedvann på avløpsnett.

Vidare at:

Saneringsplanen oppsummerer status på ledningsnett i Ålesund kommune, vurderer ledningsnettets ytelse og identifiserte risiko, og angir en prioritering av soner for sanering. I arbeidet er det lagt til grunn at det senere vil bli utarbeidet detaljerte saneringsplaner for de identifiserte sonene. Denne overordnede saneringsplanen vurderer hele ledningsnett i Ålesund kommune, og har derfor et tidsperspektiv på 10-20 år.

Det går fram av samandraget at: *Hovedplan for vannforsyning og avløpshandtering legger føringer for saneringsplanen.* Saneringsplanen er likevel datert før hovudplanen, og måla i saneringsplanen er ikkje fult ut samanfallande med måla i hovudplanen.

Mål innan vann som er relevante i høve til denne rapporten sitt fokus er:

Mål	Ytelsesindikator	Målverdi
Tilstrekkelig rehabiliteringstakt.	$\frac{\text{Antall km rehabilitert vannledning per år}}{\text{Total lengde vannledning [km]}}$	1,5 %

Innan avløp:

Mål	Ytelsesindikator	Målverdi
Minimere overløpsutslipp	$\frac{\text{Mengde overløp per år}}{\text{Total avløpsmengde per år}}$	≤ 5 %
Tilstrekkelig utskiftingstakt av gamle og nye ledninger, samt separering av fellessystem.	$\frac{\text{Antall km rehabilitert avløpsledning per år}}{\text{Total lengde vannledning [km]}}$	1,5 %

¹ Forord, Hovedplan avløp 2011 – 2020

² Forord, Hovedplan for vannforsyning 2014-2024

Og:

Mål	Ytelsesindikator	Målverdi
Sanere direkteutslipp	Størrelse på direkte utslipp [pe beregnet BOFs]	0

Ålesund kommune sitt noverande utsleppsløyve er datert 17.06.16 og gjeld utslepp av avløpsvann på inntil 90 000 personekvivalentar (pe). Av saneringsplanen går det fram at utsleppsløyvet set: *krav til beregning eller måling av driftstid på overløp og at samlet mengde utslipp via overløp skal være mindre enn 5 % av totale utslipp innen 1.1.2021. Og at:*

Mange av overløpene går i drift selv ved små nedbørsmengder.

Utsleppsløyvet set også krav om å sanere utslippspunkt som ikkje tilfredsstillar utsleppskravet innan 01.01.20. Dette gjeld 19 punkt, og status er at berre eit fåtal er sanert og at fristen har blitt forskyvd.

1.6 STATISTIKK

I 2011 vart det etablert ei målsetting om at kommunen skulle auke utskiftingstakta av eldre og dårlege avløpsleidningar, samt separere fellessystem, slik at minst 3 km vart fornya kvart år. Det var etablert ei målsetting for vann i 2014 om: *å fornye og utskifte 1 % av leidningane per år*, men det vart presisert at: *På grunn av manglande kapasitet kunne dette målet vere vanskeleg å nå på kort sikt.*

I nyleg vedteke hovudplan er det etablert ei målsetting om ei rehabiliteringstakt for vann på 1,5 % og ei utskiftingstakt av gamle og nye leidningar, samt separering av fellessystem på 1,5 %. Dette igjen har utgangspunkt i kommuneplanen sin samfunnsdel som angir at kommunen skal vere minst på anbefalt nasjonalt nivå.

Vi har henta ut statistikk frå KOSTRA slik den er rapportert inn frå Ålesund kommune til SSB:

	Vann			Avløp		
	Ledningsnett	Utskiftet/ rehabilitert	Taktindikator	Spillvannnett	Lengde fornyet spillvannnett	Taktindikator
2007	292 793	978	0,33 %	261 721	2 245	0,86 %
2008	296 002	553	0,19 %	261 721	1 061	0,41 %
2009	295 584	839	0,28 %	274 928	2 355	0,86 %
2010	310 128	762	0,25 %	277 813	594	0,21 %
2011	312 299	1 891	0,61 %	281 424		
2012	296 782	639	0,22 %	281 424		
2013	296 782	1 576	0,53 %	280 010	1 818	0,65 %
2014	296 782	2 000	0,67 %	280 010		
2015	307 133	3 506	1,14 %	287 475	2 239	0,78 %
2016	309 669	3 428	1,11 %	290 086	1 870	0,64 %
2017	309 263	1 943	0,63 %		3 424	
2018	311 538	2 860	0,92 %	291 249	1 810	0,62 %
2019	335 281			291 332	1 680	0,58 %
	305 387	1 748	0,57 %	279 933	1 910	0,68 %

Kjelde: KOSTRA

I hovudplanen var det oppgitt følgjande tal for: *Tilstrekkelig rehabiliteringstakt*: 2015-0,69 %, 2016:- 0,70 % og 2017- 0,66 %. For: *Tilstrekkelig utskiftingstakt av gamle ledninger, samt separering av fellessystem* stod det: 2015-0,47 %, 2016-0,47 % og 2017-1,19 %. For sistnemnte er tala basert på det same grunnlaget som er nytta ovanfor, men delt på gjennomsnittet for dei tre siste åra.

Interesseorganisasjonen *Norsk Vann* gjennomfører kvart år ei benchmarking av tilstanden på vann- og avløpstenester. Resultata blir publisert i ein rapport³ og i form av webrapportar⁴.

Utdrag av webrapport for vann:

Kommune	Personer tilknyttet ¹⁾	KI	Hygienisk betryggende drikkevann	Bruksmessig vannkvalitet	Leveringsstabilitet	Alternativ forsyning	Ledningsnettets funksjon
Vekting kvalitetsindeks:							
Ålesund	45 998	2,9	God	God	Mangelfull	Dårlig	Mangelfull

Utdrag av webrapport for avløp:

Kommune	Personer tilknyttet ¹⁾	KI	Overholdelse gjeldende renskrav	Tilknytning til godkjent utslipp	Kvalitet og bruk av slam	Overløpsutslipp fra avløpsnett	Ledningsnettets funksjon
Vekting kvalitetsindeks:							
Ålesund	47 060	0,6	Dårlig	Mangelfull	Dårlig	Mangler data	Mangelfull

I alt 80 kommunar og 9 interkommunale selskap var deltakarar i 2018.

For tenesta avløp kom Ålesund kommune på sisteplass i denne undersøkinga. Dette hadde samanheng med at kommunen har ein dårleg score på indikatoren *Overholdelse gjeldende renskrav* som er vekta med 40 %. Ein dårleg score inneber at meir enn 10 % av innbyggjarane eller meir enn 1 000 innbyggjarar, er knytt til eit anlegg som ikkje overheld gjeldande krav i 2018. Kommunen manglar også data for overløp som blir vekta med 20 %. Hovudplanen angir eit mål om under 5 % og *bedreVann* gir ein score dårleg om den er over 15 % eller at ein manglar data. Vi har etterspurt om kommunen har eit tal på denne indikatoren. I ulike styringsdokument og i samtale vart overløp omtalt som ei utfordring.

Også for tenesta vann kom Ålesund kommune noko dårleg ut, då det berre var 9 kommunar som hadde ein dårlegare score. Dette var knytt til ein dårleg score for: *Alternativ forsyning*, samt ein mangelfull score på *Leveringsstabilitet* og *Ledningsnettets funksjon*.

³ <https://bedrevann.no/pdf/bedreVANN2018.pdf>

⁴ <http://bvprod.more.no/BedreVann/WebRapporter>

1.7 OM ORGANISERING VA

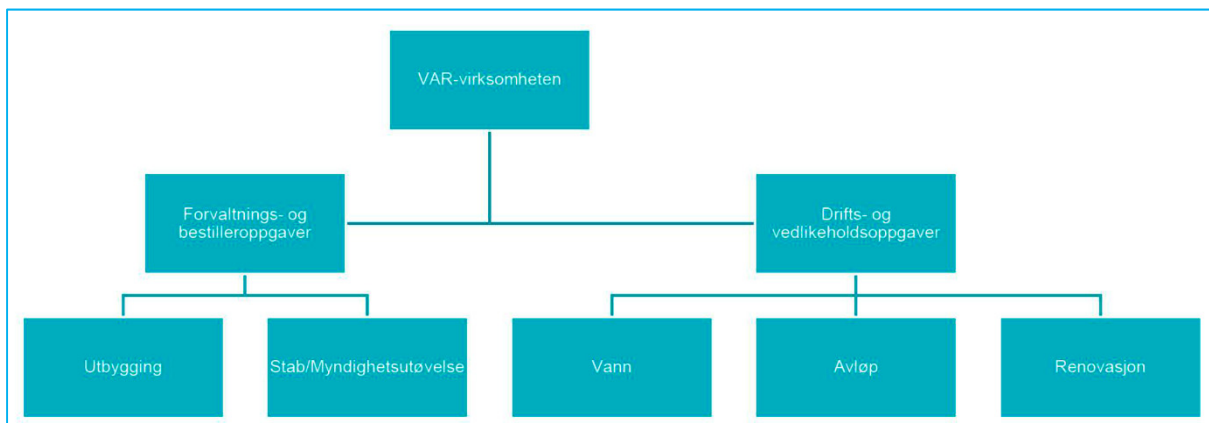
Tenestene innan vann og avløp er etter 01.01.20 organisert under *Miljø, by- og stadutvikling* og er leia av ein kommunalsjef og ein assisterande kommunalsjef med ein fagstab på fem tilsette.

Vidare er det tre verksemdar med ein leiar. Desse er verksemdene er: *Plan, byggesak og geodata - Vann og avløp - Veg og grønt*. *Vann og avløp* igjen er delt opp i fem avdelingar med ein leiar. Desse avdelingane er: *Vann ytre - Vann indre og nordre, Avløp ytre, Avløp indre og nordre - Prosjektering og utbygging - Leidningsdata og myndeutøving*. Nye Ålesund kommune har til ein viss grad vidareført organiseringa som var innan vann og avløp gamle Ålesund kommune, med ei ny avdeling for vann og ei ny avdeling for avløp, geografisk avgrensa til indre og nordre del av kommunen.

Denne rapporten gjeld hovudsakleg gamle Ålesund kommune, og vi vil her kort gjere greie for organiseringa slik den vart framstilt i hovudplanen som vart vedteke kort tid før samanslåinga. Under punkt 1.5 om *Organisering og bemanning* stod det følgjande:

Kommunens virksomhet for vann, avløp og renovasjon (VAR) er en av 70 kommunale virksomheter og en av de største med hensyn til bemanning og økonomi. VAR-virksomheten sorterer under kommunalsjef for tekniske tjenester. Virksomheten ble i 2011 organisert etter en todelt modell med forvalter-/bestilleroppgaver på den ene siden, og driftsoppgaver på den andre. Innenfor denne todelingen er oppgavene fordelt i ulike sidestilte team. Bakgrunnen for denne organiseringen er at utføreroppgavene lett skal kunne konkurranseutsettes dersom det politisk blir bestemt.

Deretter vart det framstilt eit slikt organisasjonskart:

I punkt 1.5.1 om *Team Vann* stod det:

Team Vann har ansvaret for å drifte og vedlikeholde anlegg for vannproduksjon og vanddistribusjon. I 2018 er bemanningen knyttet til driftsoppgaver på om lag 27 årsverk.

Team for vann ivaretar fellesfunksjoner slik som registrering og vedlikehold av fagdatabaser for kommunens vann- og avløpsinfrastruktur.

I punkt 1.5.2 om *Team Avløp* stod det:

Team Avløp har ansvaret for å drifte, vedlikeholde og rehabilitere det kommunale avløpssystemet, bestående rensanlegg, pumpestasjoner, ledningsnett og flere større slamavskillere. I 2018 er bemanningen knyttet til driftsoppgaver på 20 årsverk.

I punkt 1.5.4 om *Team Utbygging* stod det:

Team Utbygging utarbeider hovedplaner for vannforsyning og avløpshåndtering, prosjektering av utskiftingsprosjekt og nye prosjekt, overtagelse av privat utbygde anlegg, og andre oppgaver som følger av organisasjonsplanen. I 2018 er bemanningen knyttet til 11 årsverk.

Vi har nedanfor framstilt ei oversikt over dei ulike stillingane innan vann, avløp og utbygging, henta frå lønssystemet per september 2019:

	Leder	Driftsleder	Oppsyns- mann	Drifts- operatør	Ingeniør	Andre	Sum
Vann	0,35	3,0	4,0	7,0	5,0	0,2	19,55
Avløp	1,4	3,0	4,0	8,0	1,0	3,2	20,6
Utbygging	1,0				10,9		11,9
	2,75	6,0	8,0	15,0	16,9	3,4	52,05

Kjelde: Lønssystemet per september 2019

I hovudplanen under økonomi er det gitt eit samandrag i punkt 11.5 der det står følgjande:

Ålesund kommune står overfor store investeringer innan vann- og avløpssektoren. Dette er en konsekvens av strengere krav og retningslinjer fra sentrale myndigheter for behandling av forsynings- og avløpsvann, krav til sikkerhet, og et vesentlig etterslep i vedlikeholdet. Videre har en de siste årene fått nye utfordringer i forhold til fortetting, sikring av vannkilder og fordelingsnett, håndtering av overvann og spillvann – forhold som må løses ut fra målsettingen om en robust og bærekraftig vann- og avløpssektor.

Ålesund kommune har de senere årene lyktes med å rekruttere ingeniører med faglig kompetanse innen vann- og avløpshåndtering. Dette er en vesentlig faktor for å lykkes med det videre arbeidet. En ser at behovet for nye ressurser vil bli opprettholdt fremover, men da kommunesammenslåingen fra 01.01.2020 vil medføre endret organisering av VAR-virksomheten, har hovedplanen ikke konkret satt opp nye ressurser som tiltak i denne revisjonen.

1.8 OM LEAN PROSJEKTET

VH Vann, avløp og renovasjon har sidan hausten 2018 arbeidd med nye system og rutinar innan prosjektgjennomføring. I eit internt notat av 09.10.18 går det fram at status då og gjenstående arbeid var: *Ferdigstilling av implementering av nye rutiner og Sluttrapportering og gevinstrealisering*. Vidare at ein tok sikte på å ferdigstille arbeidet våren 2019. I driftsavtalen for både 2018 og 2019 går det fram under punktet om satsingsområde at VAR skal: *Prioritere arbeid med kontinuerlig forbedring etter LEAN-prinsipper*.

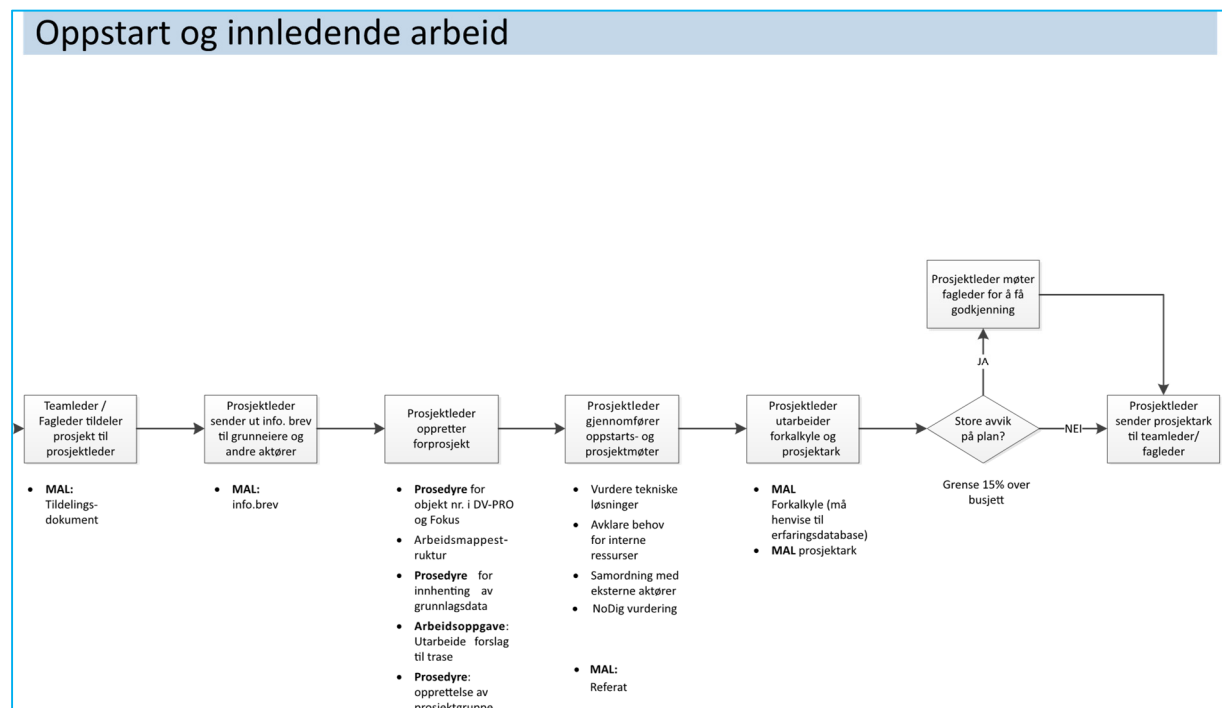
Ein sentral del av arbeidet med LEAN har vore å konkretisere eit prosesskart som med utgangspunkt i ein saneringsplan skal tydeleggjere flyten i eit prosjekt fram til det blir avslutta.

Prosesskartet er delt inn i 4 fasar:

- *Planlegging*
- *Oppstart og innledende arbeid*
- *Prosjekt*
- *Avslutning*

Når det gjeld fasen *Prosjekt* blir det skilt mellom prosjekt over og under 1 mill. kr.

Nedanfor har vi gjort eit utklipp frå dette prosesskartet:

Ei utfordring med slike prosesskart er at dei inneheld mykje informasjon og er noko vanskeleg å framstille på ein enkel måte. Særleg gjeld dette den horisontale dimensjonen som lett blir lang. Prosesskartet er presentert i form av ei PDF-fil med ein dimensjon på 21 cm i høgda og 232 cm i breidda, om lag 8 liggande A4 sider etter kvarandre. I fila er det også bygd inn 29 linkar til ulike maledokument. Vi tar med eit utklipp ovanfor, for å gi ein illustrasjon på kva det blir sikta til med eit prosesskart.

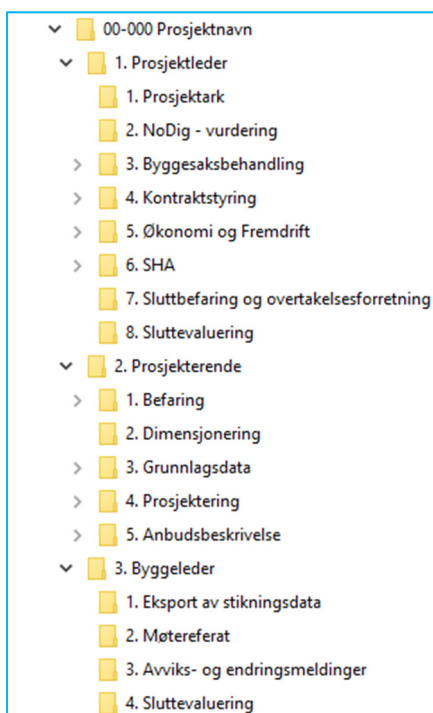
Utbygging har eit felles flatfilområde der det blir lagra ulike dokument som vedkjem eit prosjekt. I samanheng med LEAN prosjektet vart det utvikla ein ny mal på strukturen på prosjektmappene.

Kvart prosjekt får ein arkivid, til dømes 17-1977 og eit namn til dømes *Fremmerholen sanering*. Det blir så oppretta ei mappe 17-1977 *Fremmerholen sanering*.

I figuren til høgre har vi framstilt dei to øvste nivå i denne malmappestrukturen. Den utgjer i alt 62 mapper og det er lagt inn 50 ulike dokumentmalar.

Denne strukturen skal ein for alle prosjekt kopiere inn på flatfilområdet. Ein gjennomgang viser at kommunen stor sett har nytta denne malen i prosjekta for 2019 og framover.

Øvst i strukturen ligg det ei fil *Prosjektinfo* der ein skal fylle inn sentral informasjon som: *Prosjektnavn, Konsulent, Entreprenør, Prosjektleder, Saksbehandler* og *DVPro Ordre*.

Vidare skal ein fylle inn objekt nr. for *Veg, Vann* og *Avløp*, samt *Acos saksmappe*. Det skal også fyllast ut: *Oppstartet dato, Status fremdrift* og *Ferdigstilt dato*.

Under nivå 1. *Prosjektleder* ligg det 20 dokument. Av desse er 11 dokument knytt til SHA (*Sikkerhet, Helse og Arbeidsmiljø*) som er ein del av byggherreforskrifta. Desse dokumenta skal angi: *hvordan byggherre skal ivareta arbeidstakernes sikkerhet, helse og arbeidsmiljø gjennom prosjektering og gjennomføring av bygge- og anleggsarbeider*. Vidare ligg det 3 dokument under nivå 2: *7. Sluttbefaring og overtakelsesforretning*.

Når det gjeld nivå 2: *5 Økonomi og Framdrift* er det lagt inn to excel-malar: *For- og etterkalkyle* og *Prosjektregnskap*. Når det gjeld *For- og etterkalkyle* gir denne ei skisse til eit tenleg oppsett og eit døme på utrekning av *Fremmerholen trinn 2: 426 meter* og *Ole Thoresens gate: 360 meter*. Når det gjeld *Prosjektregnskap* er dette ein mal for å registrere løpande fakturaer gruppert etter postane: *1. Hovedentreprenør, 2. Rammeavtale* og *3. Annet*, fordelt på tenestene *Vann, Avløp* og *VAP*.

Eit sentralt dokument er eit *Prosjektark* som skal fyllast ut og signerast av prosjektlear, teamlear og verksemdslear. Ein god del dokument er ikkje nye med LEAN prosjektet,. Dette gjeld m.a. dette prosjektarket som går ein del år tilbake. I prosjektarket skal ein angi prosjektorganisering ved å angi: *Prosjektleder, Byggeleder, Konsulent* og *Entreprenør*. Ein skal vidare oppgi staden for prosjektet med eit kart og ein oppstartsdato. Dei tre neste utfyllingspunkta er: *Beskrivelse av prosjekt, Samarbeid med andre* og *Etapper*. Til slutt skal ein gjere ei vurdering av kost og nytte, samt å angi eit kostnadsestimat.

2. INVESTERINGSBUDSJETTET 2014-2020

I neste kapittel skal vi gjere ein gjennomgang av eit utval av investeringsprosjekt, og gjennomgangen skal gi case som skal vere med å danne eit grunnlag for å svare på rapporten sin problemstillingar. Utgiftene og budsjetta til desse investeringsprosjekta strekkjer seg frå 2014 og fram til i dag.

I dette kapittel skal vi sjå på den overordna informasjonen som er gitt med omsyn investeringar innan vann og avløp i dei sentrale styringsdokumenta. Det sentrale i denne gjennomgangen er handteringa av rekneskapskjema 2B, som skal vere satt opp med bruttoutgifter. Vi viser til vedlegget som gir ei utførleg framstilling av investeringsbudsjettet for åra frå 2014 og fram til 2020.

Budsjettår 2014

Budsjettet for 2014 var satt opp med ei ramme på 29,400 mill. kr till vann og 60,100 mill. kr til avløp. Det var i liten grad gitt noko særleg med informasjon utover at det vart vist til ein hovudplan for vann som ville bli vedteke seinare i budsjettåret og ein hovudplan for avløp som vart vedteke i 2012. Rammebudsjettering og manglande detaljar innan VA hadde samanheng med at desse to områda hadde ein hovudplan. Det vart ikkje gjort endringar i dei to rammepostane under den politiske behandlinga av budsjettet.

Det vart ikkje gjennomført budsjettjusteringar gjennom året for investeringar innan VA. I dette ligg at det ikkje vart overført unytta lånemidlar frå året før.

Investeringsramma for både vann og avløp var ikkje fordelt ut på prosjekt i rekneskapsystemet.

Hovudtall for 2014:

	Rekneskap 2014	Justert budsjett 2014	Opphavleg budsjett 2014
Vann	35 386 542	29 400 000	29 400 000
Avløp	69 821 364	60 100 000	60 100 000
	105 207 906	89 500 000	89 500 000

Kjelde: Rekneskapsystemet

I alt vart det investert for 105,208 mill. kr finansiert med lån innan VA i 2014. I dette ligg eit fråtrekk på 2,857 mill. kr, som var ulike refusjonar som ikkje var budsjetterte. Dette gir eit meirforbruk på 15,708 mill. kr, eller 18,565 mill. kr om ein tek omsyn til dei ubudsjetterte inntektene.

I årsrekneskaper for 2014 vart det i rekneskapskjema 2B satt opp tre tabellar. Desse var bruttoutgifter som vart fordelt på verksemdsområde, fordelt per verksemd og fordelt per verksemd og prosjekt. Det vart ikkje fordelt ut budsjetttrammer til det einskilde prosjekt innan VA. For alle verksemdsområda opplyste årsrekneskaper om at det var 34,852 mill. kr og 46,674 mill. kr per 31.12 i unytta lånemidlar for respektivt 2014 og 2013.

Budsjettår 2015

Budsjettet for 2015 var langt på veg satt opp på same måte som året før med ei ramme på 41,7 mill. kr kvar til vann og avløp, samt 2 mill. kr til ein spyle- og slamsugebil for avløpsnett. Det vart ikkje gjort endringar i desse postane under den politiske behandlinga av budsjettet.

I eit internt budsjettnotat vedkomande *Utbygging* går det fram at:

En økning av kapasitet er nødvendig og ønskelig for å kunne ta unna en del av etterslep på prosjektering samtidig som en bygger opp egen kompetanse. Konsulentmarkedet i regionen har heller ikkje kapasitet til å ta unna for behovet.

Investeringsramma for både vann og avløp var ikkje fordelt ut på prosjekt i rekneskapssystemet.

I juni 2015 vart det fremma ei sak om å auke rammene innan avløp med 18,3 mill. kr som var *differansen på innmeldt behov fra VAR og vedtatt budsjett for avløp*. I saksutgreiinga stod det at:

Dersom investeringsrammen for avløp ikke blir økt, er konsekvensen at kommunen ikke kan fornye og separere nødvendig ledningsnett utover prosjekt som allerede har startet opp.

Kommunen kan heller ikke delta i nye prosjekt som gjelder samordning med andre etater som veg, fiber, fjernvarme m.m. Kommunen må utsette prosjekt for å sanere urensset utslipp. Dette er prosjekt som er utsatt for lenge allerede. Forskyving av prosjekt frem i tid vil gi et etterslep på nødvendig arbeid, og føre til økte investeringsbehov fremover.

Det vart ikkje gjort budsjettendringar utover dette i 2015, slik at det heller ikkje for dette året vart overført unytta lånemidlar frå året før.

Hovudtall for 2015:

	Rekneskap 2015	Justert budsjett 2015	Opphavleg budsjett 2015
Vann	40 808 580	41 700 000	41 700 000
Avløp	59 764 276	62 000 000	43 700 000
	100 572 856	103 700 000	85 400 000

Kjelde: Rekneskapssystemet

I alt vart det investert for 100,572 mill. kr i 2015 innan VA, finansiert med lån. I dette ligg eit fråtrekk på 4,495 mill. kr, som var ulike refusjonar som ikkje var budsjettert. Dette gir eit mindreforbruk på 3,127 mill. kr, eller meirforbruk på 1,368 mill. kr om ein tek omsyn til dei ubudsjetterte inntektene.

I årsrekneskapen for 2015 vart rekneskapsskjema 2B satt opp som året før. Heller ikkje for 2015 vart rammene fordelt ut på prosjekt. For alle verksemdsområda stod det 37,276 mill. kr i unytta lånemidlar per 31.12.15.

Budsjettår 2016

Det vart fremma ei sak i juni 2015 vedkommande budsjett for 2016. Bakgrunnen for ei slik tidleg behandling var at kommunen hadde blitt innmeldt i ROBEK, slik at fylkesmannen skulle godkjenne låneopptaket. Det var då viktig å få ei avklaring på nivået på låneopptaket som kunne bli godkjend før eit nytt budsjettår vart starta opp. Det går fram av saka når det gjeld vann og avløp som er dekt av abonnentane, så vil dei bli haldt utanfor ved godkjenning. Ein tok difor sikte på å vidareføre investeringsnivået, men også at det vil bli behov for å revidere dette i ei eiga sak.

Budsjettet for 2016 var langt på veg satt opp som året før med ei ramme på 90,400 mill. kr till vann og 98,00 mill. kr til avløp. Det vart nemnt at ein hadde utgreidd reservevannforsyning som hadde gitt eit anslag på 250 mill. kr som var ei vesentleg auke i høve til hovudplanen. Dette anslaget vart fordelt ut i økonomiplanen frå og med 2017. Vidare vart det også nemnt at avløp iht. lovverk måtte

bygge/ombygge og ferdigstille to renseanlegg i 2016 og at det medførte høge kostnader. Det vart ikkje gjort endringar i budsjettet under den politiske behandlinga.

Det vart fremma ei sak for bystyret i slutten av november der det stod at det var forseinkingar i gjennomføringa av investeringane, slik at det vart foreslått og vedteke å redusere ramma for vann og avløp med respektivt 35 mill. kr og 25 mill. kr. Vidare vart rådmannen gitt fullmakt til å detaljere endringane i investeringsbudsjettet. Det vart ikkje gjort budsjettendringar utover dette, slik at det heller ikkje for 2016 vart overført unytta lånemidlar frå året før.

Investeringsbudsjettet vart lagt inn i rekneskapssystemet på to generelle postar, slik at rammene ikkje var fordelt ut på prosjekt i rekneskapssystemet.

Hovudtall for 2016:

	Rekneskap 2016	Justert budsjett 2016	Opphavleg budsjett 2016
Vann	43 666 328	55 400 000	90 400 000
Avløp	59 377 215	73 000 000	98 000 000
	103 043 543	128 400 000	188 400 000

Kjelde: Rekneskapssystemet

I alt vart det investert for 103,044 mill. kr finansiert med lån innan VA i 2016. I dette ligg eit fråtrekk på 1,599 mill. kr, som var ulike refusjonar som ikkje var budsjettert. Dette gir eit mindreforbruk på 25,356 mill. kr, eller 23,757 mill. kr om ein tek omsyn til dei ubudsjetterte inntektene.

I årsrekneskapen for 2016 vart rekneskapsskjema 2B satt opp som året før. Heller ikkje for 2016 var rammene fordelt ut på prosjekt. For alle verksemdsområda stod det 73,272 mill. kr i unytta lånemidlar per 31.12.16, ei auke på om lag 36 mill. kr.

Budsjettår 2017

Budsjettet for 2017 var langt på veg satt opp som året før med ei ramme på 143 mill. kr till vann og 153 mill. kr til avløp. I kommentardelen stod det følgjande

Vann: 143 mill. kroner i 2017, 217 mill. kroner i 2018, 126 mill. kroner i 2019 og 68 mill. kroner i 2020. Verdt å nevne spesielt er at alternativt vannforsyningsanlegg er inkludert i ramme. Tiltaket skal opp til egen politisk behandling rett over sommeren 2016. Kostnadsrammer og framdrift er foreløpig usikre.

Avløp: 153 mill. kroner i 2017, 170 mill. kroner i 2018, 165 mill. kroner i 2019 og 69 mill. kroner i 2020. Inkludert i rammene er et grovt kostnadsanslag for felles avløpsrenseanlegg med Sula, som da vil erstatte flere av kommunens gamle anlegg. Tiltaket skal opp til egen politisk behandling tidlig på høsten 2016.

Under den politiske behandlinga av budsjettet i oktober 2016 vart desse to postane med ein sum på 296 mill. kr fjerna. Bystyret fatta vedtak om at:

Investeringer og gebyrer knyttet til VAR i økonomiplanperioden 2017-2020 blir behandlet i egen sak.

Saka som det er referert til ovanfor vart fremma i november 2016 og den inneheldt omfattande informasjon. I forkant av budsjettprosessen vart det også framstilt detaljerte interne notat i mai 2016. Vi viser til vedlegg med detaljar i høve til dette. Bystyret fatta eit slikt vedtak i punkt 2:

Ålesund bystyre vedtar investeringsplan vann slik den er lagt fram, med følgende rammebevilgninger for 2017-2020

År	2017	2018	2019	2020
Ramme vann	Ramme 68,2 mill., hvorav 22,8 mill. i nye midler	209,5 mill.	185,2 mill.	55,5 mill.

Tidligere ubrukte bevilgninger opprettholdes.

Og eit slikt vedtak i punkt 4:

Ålesund bystyre vedtar investeringsplan avløp slik den er lagt fram, med følgende rammebevilgninger for 2017-2020:

År	2017	2018	2019	2020
Ramme avløp	Ramme 74,5 mill., hvorav 41,5 mill. i nye midler	124 mill.	208,5 mill.	152 mill.

Tidligere ubrukte bevilgninger opprettholdes.

Det vart fremma ei sak i juni om overføring av unyttta lånemidlar frå 2016 til 2017. I saka stod det:

Det var ved årsskiftet 40,96 mill. kroner i ubrukte lånemidler utenom etableringslån. Det er satt opp et forslag til overføringer fra 2016 til 2017 for det meste av disse midlene til bruk i investeringsbudsjettet.

I saka låg det ved ei oversikt over alle prosjekt for 2016, der det vart lagt inn kommentarar på inndecking av meirforbruk. Når det gjeld vann og avløp så var ikkje rammene fordelt ut, og samla var det oppgitt eit mindreforbruk på 11,734 mill. kr og 13,623 mill. kr for respektivt vann og avløp. Desse vart vidareført til 2017. I saka stod det også at:

Det vil i løpet av høsten bli gjort en detaljering av investeringsmidlene slik at konkrete beløp blir knyttet opp mot aktuelle prosjekt.

Budsjettkontrollen for 2. tertial vart lagt fram for bystyret i november. Saksutgreiinga hadde no ein eigen del om investeringane, der det stod følgjande:

Virksomhetene har beregnet en årsprognose for 2017 på investeringsprosjekt inneværende år. Det er vedlagt en detaljert oversikt pr. prosjekt med stipulert status ved årets slutt (vedlegg 2).

Prognosen på investering viser et mindreforbruk 19,9 mill. kroner. Mye av mindreforbruket gjelder virksomhet VAR fordi det er forsinkelser med prosjektering og utbygging innenfor vannområdet.

Det har blitt jobbet med å detaljere budsjettet pr. prosjekt for virksomhetene VAP og VAR. Prognosen gir grunnlag for fordeling av de store budsjettpostene innenfor disse virksomhetene slik at budsjettet kan bli mer spesifisert til budsjettkontrollen pr. oktober.

Til slutt i saka stod det:

Investeringsrammen totalt vil holdes, men enkelte virksomheter går ut over sin ramme. Rådmannen og virksomhetene fortsetter arbeidet med detaljering pr. investeringsprosjekt som forhåpentligvis styrker virksomhetene sin økonomisk styring av prosjektene.

Det vart lagt ved ei oversikt over ei prognose konkretisert ut på det einsskilde prosjekt, men som det går fram ovanfor var ikkje budsjettet fordelt ut på desse prosjekta.

Investeringsbudsjettet vart opphavleg lagt inn i rekneskapssystemet på to generelle postar. Dette var 68,2 mill. kr og 74,5 mill. kr på respektivt vann og avløp, som vart finansiert med bruk av lån på 45,4 mill. kr og 33,0 mill. kr respektivt. Dette inneber at det løyvde budsjettet blir det som står udekka.

Det var gjort budsjettendringar inne i rekneskapssystemet i oktober. For vann vart det fordelt ut 54,319 mill. kr på prosjekt med ei korrigering mot ein generell post på 31,519 mill. kr som gav eit budsjett på 22,8 mill. kr. For avløp vart det fordelt ut 74,5 mil kr som var korrigert med 33,0 mill. kr som gav 41,5 mill. kr.

Hovudtall for 2017:

	Rekneskap 2017	Justert budsjett 2017	Opphavleg budsjett 2017
Vann	36 376 826	22 800 000	22 800 000
Avløp	51 296 785	41 500 000	41 500 000
	87 673 611	64 300 000	64 300 000

Kjelde: Rekneskapssystemet

I alt vart det i 2017 investert for 87,674 mill. kr finansiert med lån innan VA. I dette ligg 0,399 mill. kr i ei for høg dekking av lån innan vann og eit fråtrekk på 2,398 mill. kr knytt til ulike refusjonar som ikkje var budsjettet. Dette gir eit meirforbruk på 23,374 mill. kr, eller 26,171 mill. kr om ein tek omsyn til dei ubudsjetterte inntektene og den for høge lånedekkinga.

I årsrekneskapen for 2017 vart rekneskapsskjema 2B satt opp som året før, men rammene var no fordelt ut på prosjekt. Det vart lista opp 76 prosjekt og 88 prosjekt som det var utgifter eller budsjett på for respektivt vann og avløp. For alle verksemdsområda stod det 79,855 mill. kr i unytta lånemidlar ved utgangen av 2017.

Budsjettår 2018

Budsjettet for 2018 vart fordelt ut på prosjekt. I kommentardelen stod det følgjande:

VAR-investeringene er ihht forrige økonomiplan, med unntak av Borgundfjordprosjektet. Rådmannen er klar over at der er en del forsinkelser i prosjektene, og rådmannen vil derfor ta en gjennomgang/opprydning ved 1. tertial 2018.

Det vart også punktvis gitt korte kommentar til kvart prosjekt. Vi skal her gje att desse:

- *Alt. vannforsyningsanlegg. Kostnad: 150 mill. kroner i 2018 og 112 mill. kroner i 2019. Dette er i samsvar med hovedplan og økonomiplan for vann.*
- *Nye overføringsledninger og ringledninger – vann. Kostnad: 5 mill. kroner per år. Dette er diverse tiltak i hovedsak fra Blindheim til Magerholm.*

- *Reduksjon av ikke-fakturert vannmengde. Kostnad: 1,5 mill. kroner i 2018. Dette gjelder intern prosjektering og kjøp av utstyr.*
- *Avløp Sorenskriver Bullsgate pumpestasjon. Kostnad: 1,5 mill. kroner i 2018. Det skal etableres en pumpestasjon.*
- *Geileberget sanering av utslipp – avløp. Kostnad: 1,5 mill. kroner i 2018. Urenset utslipp skal saneres.*
- *Modellering avløp. Kostnad: 1,5 mill. kroner i 2018. VAR vil bygge opp modell av avløpssystem for fremtidig prosjektering.*
- *Renseanlegg Sula avløp. Kostnad: 8 mill. kroner i 2018, 50 mill. kroner i 2019, 150 mill. kroner i 2020 og 100 mill. kroner i 2021. Konsulentarbeid for videre forprosjektering og anleggsarbeid.*
- *Sanere direkteutslipp avløp. Kostnad: 20 mill. kroner i 2018 og 8 mill. kroner i 2019. Der er fortsatt en del større og mindre direkteutslipp i kommunen.*
- *Sanering Fremmerholen – avskjærende ledning avløp. Kostnad: 4,1 mill. kroner i 2018 og 2 mill. kroner i 2019. Dette er ledning som blir liggende sør for nytt reservevannsanlegg.*
- *Sanering Hessa nord – avløp. Kostnad: 1 mill. kroner i 2018. Fellesprosjekt med utbygger der vi får sanert urenset utslipp.*
- *Keiser Wilhelmsgt./Gjerdegata VA: Kostnad: 0,8 mill. kroner i 2018. Sanering av VA-ledninger i fellesprosjekt med Tafjord Kraftvarme, Mørenett og VAP.*
- *Ledningsfornying generelt VA. Kostnad: 40 mill. kroner i 2018 og 80 mill. kroner årlig i 2019- 2021. Dette er et generelt tiltak som blir detaljert når prosjekt er prioritert.*
- *Plan for ledningsforsyning. Kostnad: 1 mill. kroner i 2018. Gjennomføres ved bruk av konsulenttjenester og internt prosjektarbeid.*
- *Sanering Fremmerholen Einevegen VA. Kostnad: 12 mill. kroner i 2018. Tiltaket gjelder sanering av vann- og avløpsledninger.*
- *Skyttergata sanering VA. Kostnad: 1,7 mill. kroner i 2018. Dette er et fellesprosjekt med Ålesund parkering og VAP.*

Det vart ikkje gjort endringar under den politiske behandlinga av budsjettet.

I budsjettdokumentet under 8.1.5 Virksomhetsområde 59 Teknisk og felles drift stod det:

Store deler av vann- og avløpsnett er gammelt, og lekkasjer inntreffer oftere enn ønskelig. Samtidig er fornyingstakten lavere enn nasjonale anbefalinger. Videre har kommunen noen mindre avløpsanlegg som ikke holder tilfredsstillende standard. Kommunens avløpsnett består delvis av fellessystemer for overvann og spillvann, og delvis av separatsystemer. Ved høy vannføring slipper fellessystemene avløp urenset ut i fjorden.

Vidare under 8.1.5.4 Virkemiddel for å nå målene stod det:

For å øke rørfornyingsstakten på vann- og avløpsnett må:

1. *Hovedplan for vann og avløp utarbeides.*
2. *Plan for ledningsfornying utarbeides (saneringsplan)*

3. *Kapasiteten til planlegging og prosjektering økes.*

For å redusere lekkasjeandelen på vann- og avløpsnett må:

1. *Rørfornyingsstakten økes.*
2. *System for lekkasjekontroll på vannledningsnett videreutvikles ved å montere flere vannmålere/sonemålere samt å etablere trykksoner.*
3. *Separering av avløpsnett for å redusere lekkasje og fjerne fremmedvann.*

For å sikre at rensekrevet blir oppfylt må;

1. *Sanering av eldre renseanlegg utredes samtidig som plan for større fellesanlegg (Ålesund og Sula) utredes.*
2. *ROS-analyse for kommunale avløpsanlegg utarbeides.*
3. *Direkteutslipp av avløpsvann saneres.*

Investeringsbudsjettet vart lagt inn i rekneskapssystemet på prosjekt.

Ved rapportering for 1. tertial til bystyret i juni og ved 2. tertial i november vart det lagt inn ei prognose også over investeringane.

Det vart også fremma ei sak i juni om overføring av unyttta lånemidlar til 2018. I saka stod det:

Rådmannen har gått gjennom ubrukte lånemidler pr. 31.12.17 og sett på investeringene som ble foretatt i 2017. Ved årsskiftet var totalsum for ubrukte lånemidler 10,4 mill. kroner utenom etableringslån. Det er satt opp et forslag til overføringer fra 2017 til 2018. Noen av prosjektene som gikk med underskudd i fjor vil ha krav på seg til å bruke av låneopptak i 2018 for inndekning.

Ved behandling av budsjettkontrollen for 2. tertial vart det fatta vedtak om å redusere prosjektet *Reservevannforsyning* frå 150 mill. kr til 50 mill. kr.

Hovudtall for 2018:

	Rekneskap 2018	Justert budsjett 2018	Opphavleg budsjett 2018
Vann	44 832 701	77 562 000	184 500 000
Avløp	49 584 963	61 423 000	65 100 000
	94 417 664	138 985 000	249 600 000

Kjelde: Rekneskapssystemet

I alt vart det i 2018 investert for 94,418 mill. kr finansiert med lån innan VA. I dette ligg 0,684 mill. kr i ei for høg dekking av lån innan vann og eit fråtrekk på 5,753 mill. kr knytt til ulike refusjonar som ikkje var budsjetttert. Dette gir eit mindreforbruk på 44,567 mill. kr, eller 38,812 mill. kr om ein tek omsyn til dei ubudsjetterte inntektene og den for høge lånedekkinga.

I årsrekneskapen for 2018 vart rekneskapsskjema 2B satt opp som året før. For alle områda stod det 90,709 mill. kr i unyttta lånemidlar ved utgangen av året.

Budsjettår 2019

Budsjettet for 2019 vart også fordelt ut på prosjekt. Vi skal gje att eit utdrag frå budsjettskjema 2B:

Tiltak (Brutto bevilgning)	2019	2020	2021	2022
5903 Avløp - Biler	500	-	-	-
5903 Avløp - Fornying og ombygging av pumpestasjoner	3 000	-	-	-
5903 Avløp - Larsgårdvågen	500	-	-	-
5903 Avløp - Nye ledningsanlegg (bl.a. utbyggingsavtaler)	2 000	-	-	-
5903 Avløp - Overføringsledning Blindheim - Eikenosvåg	1 000	-	-	-
5903 Avløp - Overløpskontroll (bl.a. modellering)	500	-	-	-
5903 Avløp - Planarbeid (hovedplan og plan for ledningsfornyning)	500	-	-	-
5903 Avløp - Renseanlegg RA3, 4 og 5	30 000	150 000	100 000	100 000
5903 Avløp - Sanere direkteutslipp	6 500	-	-	-
5903 Vann - Beredskapsplan og ROS-analyse	200	-	-	-
5903 Vann - Biler	500	-	-	-
5903 Vann - Fornying og ombygging av eksisterende trykk	1 000	-	-	-
5903 Vann - Generell oppgradering av vannbehandlingsanlegget	500	-	-	-
5903 Vann - Hovedplan og saneringsplan	500	-	-	-
5903 Vann - Høydebasseng Emblem/Østrem	22 000	-	-	-
5903 Vann - Kildebeskyttelse - sikring av nedslagsfelt	1 500	-	-	-
5903 Vann - Nye ledninger	1 000	-	-	-
5903 Vann - Nye overføringsledninger og ringledninger	5 000	5 000	5 000	5 000
5903 Vann - Nyttvannbehandlingsanlegg/ reservevannsforsyning	70 000	70 000	70 000	-
5903 Vann - Reduksjon av lekkasjer og målestasjoner	500	-	-	-
5903 Vann - Utskifting av kummer, brannventiler	500	-	-	-
5903 Vann og avløp - Ledningsfornyning og separering	80 000	80 000	80 000	80 000
Sum 59 Teknisk og fellesdrift	315 650	355 926	304 875	232 925
SUM ALLE TILTAK FOR KOMMUNENS VIRKSOMHETER	360 043	408 069	333 613	260 225
Herav selvfinansierte VAR-tiltak	227 700	305 000	255 000	185 000

Kjelde: Rådmannens forslag til budsjett og økonomiplan for 2019-2022

Dette er dei postane som vedkjem vann og avløp. I kommentardelen stod det følgjande:

VAR har lagt fram følgjande forslag til investeringer innanfor vann og avløp:

- *Avløp – Biler: 0,5 mill. kroner i 2019.*
- *Avløp – Fornying og ombygging av pumpestasjoner: 3 mill. kroner i 2019.*
- *Avløp – Larsgårdvågen: 0,5 mill. kroner i 2019.*
- *Avløp – Nye ledningsanlegg (bl.a. utbyggingsavtaler): 2 mill. kroner i 2019.*
- *Avløp – Overføringsledning Blindheim – Eikenosvåg: 1 mill. kroner i 2019.*
- *Avløp – Overløpskontroll (bl.a. modellering): 0,5 mill. kroner i 2019.*
- *Avløp – Planarbeid (hovedplan og plan for ledningsfornyning): 0,5 mill. kroner i 2019.*
- *Avløp – Renseanlegg RA3, 4 og 5: 30 mill. kroner i 2019, 150 mill. kroner i 2020, 100 mill. kroner i hvert av årene 2021 og 2022.*
- *Avløp – Sanere direkteutslipp: 3,25 mill. kroner i 2019.*
- *Vann – Beredskapsplan og ROS-analyse: 0,2 mill. kroner i 2019.*
- *Vann – Biler: 0,5 mill. kroner i 2019.*
- *Vann – fornying og ombygging av eksisterende trykk: 1 mill. kroner i 2019.*
- *Vann – Generell oppgradering av vannbehandlingsanlegget: 0,5 mill. kroner i 2019.*

- Vann – Hovedplan og saneringsplan: 0,5 mill. kroner i 2019.
- Vann – Høydebasseng Emblem/Østrem: 22 mill. kroner i 2019.
- Vann – Kildebeskyttelse, sikring av nedslagsfelt: 0,75 mill. kroner i 2019.
- Vann – Nye ledninger: 1 mill. kroner i 2019.
- Vann – Nye overføringsledninger og ringledninger: 5 mill. kroner hvert år i økonomiplanen. Overføringsledning til Slinningen utgjør 2 mill. kroner i 2019, Blindheim-Emblem 2 mill. kroner og andre overføringsledninger og ringledninger 1 mill. kroner.
- Vann – Nytt vannbehandlingsanlegg / reservevannsforsyning: 70 mill. kroner hvert av årene 2019-2021.
- Vann – Reduksjon av lekkasjer og målestasjoner: 0,5 mill. kroner i 2019.
- Vann – Utskifting av kummer, brannventiler: 0,5 mill. kroner i 2019.
- Vann og avløp: Ledningsfornying og separering: 80 mill. kroner hvert av årene i økonomiplanen, fordelt 50/50 på vann og avløp.

Det vart ikkje gjort endringar i desse postane under den politiske behandlinga av budsjettet.

I rådmannens forslag til budsjett og økonomiplan 2019-2022 stod det følgjande om vann:

I 2017 ble en overordnet ROS-analyse for Ålesund kommune ferdigstilt og behandlet i bystyret. Rapporten viser at Ålesund kommune i dag ikke har noen reservevannforsyning hvilket byr på utfordringer dersom det skulle oppstå akutt forurensning av Brusdalsvatnet. Store deler av vann- og avløpsnett er gammelt, og lekkasjer inntreffer oftere enn ønskelig. Samtidig er fornyingstakten lavere enn nasjonale anbefalinger.

Sommeren 2017 kom resultatene fra bedreVANN for 2016. Rapporten inneholder en tilstandsvurdering av kommunale vann- og avløpstjenester. Kvalitetsindeksen på vannforsyninga i Ålesund kommune er 2,9 (hvor 4 er best) for 2016. Det som trekker ned er mangelen på ei alternativ vannforsyning, leveringsstabiliteten og ledningsnettets funksjon.

En utfordring for drikkevannskvaliteten i fremtiden er at E39 går langs vannkilden, noe som medfører fare for akutt forurensning av kilden. Det er innført hensynssoner for å sikre Brusdalsvatnet mot forurensningsfare. På lang sikt vurderes det om E39 legges utenom nedslagsfeltet til drikkevannskilden. Reduksjon av biltrafikken og reduksjon av aktivitet generelt, inkludert menneskelig aktivitet, vil gjøre drikkevannskilden mer robust.

Ålesund kommune har høy andel vanntap sammenligna med andre deltakerkommuner i bedreVANN, og høy gjennomsnittsalder på ledningsnett. I 2017 var lekkasjeandelen på vannledningsnett 42 %. Dette er en økning fra 37 % i 2015 og 2016. Dette kan blant annet forklares med gamle vannledninger. Utskiftingstakten i 2017 er lav, bare 0,6 %. Dette er under nasjonalt anbefalt fornyingstakt på 1,2 % per år. I forbindelse med Bystyret-vedtak om Kvasneset renseanlegg ble det bestemt at fornyingstakten skal økes til 1,5 % i årene fremover. Det er behov for flere årsverk for å følge opp investeringene i både vann- og avløpsnett.

Og følgjande om avløp:

Kvalitetsindeksen på avløpstjenesten i Ålesund kommune er 1. Dette er tredje dårligst av alle de 85 kommunene som deltar i undersøkelsen. Årsaken til dette er at av kommunens 7 renseanlegg, er der to som ikke oppfyller rensekravet, at under 95 % av innbyggerne er tilknyttet spillvannsnett og renseanlegg og at over 15 % av forurensningsproduksjonen slippes ut i overløp av regnvann. Kommunens avløpsnett består delvis av fellessystemer for overvann og spillvann, og delvis av separatsystemer. Ved høy vannføring slipper fellessystemene avløp urensset ut i fjorden.

Spillvannsnett har også høy alder, og utskiftingstakten i 2017 var på 0,8 %. Nasjonalt anbefalt fornyingstakt er 1 %. I 2017 og 2018 har det vært arbeidet med plassering av felles avløpsrenseanlegg mellom Ålesund og Sula kommune. Sommeren 2018 ble det vedtatt at Ålesund kommune skal gå videre med et felles renseanlegg med Sula kommune, med lokalitet på Kvasneset.

Investeringsbudsjettet vart lagt inn i rekneskapssystemet på prosjekt.

Budsjettkontrollen for 1. tertial vart lagt fram for bystyret i juni. I saka vart det satt av ein eigen del vedkomande investeringane. For vann og avløp var det gitt ei slik prognose i saksutgreiinga:

	Regnskap	Budsjett inkl. endring 2019	Prognose	Avvik
Vann	11 738 435	143 200 000	143 200 000	0
Avløp	8 089 690	84 500 000	84 500 000	0
	19 828 125	227 700 000	227 700 000	0

I saka vart det lagt ved eit oppsett over prognose på investeringane på kvart prosjekt

Budsjettkontrollen for 2. tertial vart lagt fram for bystyret i desember 2019, kort tid før kommunesamanslåinga. Denne budsjettkontrollen vedkom i all hovudsak driftsbudsjettet. I saksutgreiinga vedkomande investeringane stod det:

VAR har foretatt vesentlige endringer på investeringsbudsjettet som følge av at flere store prosjekter ikke har kommet til utførelse. Når gjennomføring av prosjektene blir forskjøvet blir også investeringene forskjøvet.

I eit intern notat av september vedkomande oppsummering av tertialrapportane går det fram at:

Hos virksomheten vann, avløp og renovasjon er fornyingstakten på ledningsnett for lav. Manglende kapasitet innenfor planlegging gjør at virksomheten sliter med å imøtekomme kravene i driftsavtalen på bl.a. fornyingstakt og fjerning av direkteutslipp. VAR vil som tiltak øke innleie av eksterne konsulenter for å bedre kapasiteten. Sommeren 2019 kom resultatene fra bedreVANN for 2018 og viser tydelig at disse satsningsområdene må prioriteres for å komme på nivå med de andre store VA-verkene i Norge. Denne rapporten inneholder tilstandsvurdering av kommunale vann- og avløpstjenester, og følger vedlagt.

Kvalitetsindeksen på vannforsyningen i Ålesund kommune har gått ned fra 3,2 i 2017 til 2,9 i 2018 (hvor 4 er best). Det som trekker ned scoren er mangelen på en alternativ vannforsyning, leveringsstabiliteten og ledningsnettets funksjon. Kvalitetsindeksen på

avløpstjenesten i Ålesund kommune er 0,6, og har dermed gått ned fra 1,4 i 2017 (hvor 4 er best). Ålesund kommune kommer dermed dårligst ut sammenlignet med de andre 80 kommunen som deltar i undersøkelsen. Årsakene til dette er at rensekravet ikke overholdes, det er mindre enn 50% av årsproduksjonen av slam som er disponert i snitt de siste tre årene og mindre enn 90% av slammet tilfredsstillende kvalitetsklasse 3 eller at mindre enn 10% av årsproduksjonen er deponert, i tillegg slippes over 15% av forurensingsproduksjonen ut i regnvannsoverløp.

Av styringskortet til VAR som ligg ved denne oppsummeringa stod det:

Det er foretatt vesentlige endringer ved budsjettkontrollene innenfor investeringsbudsjettet siste tiden som følge av at de store prosjektene ikke har kommet til utførelse. Når gjennomføring av prosjektene blir forskjøvet blir også investeringspostene forskjøvet.

Og:

VAR virksomheten har behov for tilførsel av stillinger for å imøtekomme kravene i driftsavtalen.

Dette behovet ser ut til å bli forsterket i Nye Ålesund. Likevel har vi vært lojalt avventende til økning av arbeidsstyrken da vi forstår at budsjettene ikke skal økes når vi går inn i den nye kommunen. Det utdannes ingeniører på NTNU i Ålesund. Disse er "skreddersydde" for VAR. Sysselsetting av disse gir ringvirkninger og bør i stor grad være tema i tiden framover.

Og:

Manglende kapasitet innenfor planlegging gjør at virksomheten sliter med å imøtekomme kravene i driftsavtalen på bl.a. fornyingstakt og fjerning av direkteutslipp. VAR vil som tiltak igangsette innleie av eksterne konsulenter for å bedre kapasiteten. Benchmarkingrapporten/tilstandsvurderingen fra NorskVann (vedlagt) viser tydelig at disse satsningsområdene må prioriteres for å komme på nivå med de andre store VA-verkene i Norge. For eksempel har rensekravene på RA5 i Brevika og RA3 i Larsgården ikke blitt oppfylt.

Følgjande er eit utklipp frå styringskortet:

 T5903: Tjenesteproduksjon	Resultat	Mål	Status	Trend
T1.5903: Tjenesteleveranse			●	➔
T1.5903.1: Andel fornyet avløpsnett siste år	0,31 %	1 %	●	➔
T1.5903.2: Andel fornyet vannledningsnett siste år	0,15 %	1,2 %	●	➔

Det vart fremma ei sak sak til bystyret juni 2019 om overføring av unyttta lånemidlar til 2019. I saka vart det gitt ei oversikt over dei unyttta lånemidlane. For vann og avløp så tala slik ut:

	Låneopptak	Etter låneopptak 2018	Finansiering i 2018	Totalt 31.12.2018
Vann	84 500 000	77 561 722	44 832 701	32 729 021
Avløp	65 100 000	61 422 477	49 574 964	11 837 513
	149 600 000	138 984 199	94 407 665	44 566 534

I saka stod det at:

Virksomhet for veg, anlegg og park (VAP) hadde underdekning i sitt investeringsregnskap på grunn av prosjektet forurensing av grunn med 10,25 mill. kroner. I tillegg har oppgradering av vegkonstruksjoner hatt en underdekning med 3,4 mill. kroner. Dersom virksomheten skal dekke dette av budsjetttrammen i 2019 vil det få store konsekvenser for gjennomføring av årets prosjekt.

Rådmannen foreslår derfor å dekke 13,6 mill. kroner av ubrukte lånemidler fra vann til forurensing av grunn og hovedplan veg.

Det må tas en ny vurdering av budsjetttrammen til vann senere i år mht. om det gjenstående budsjettet med lånefinansiering er tilstrekkelig i 2019.

Under konklusjon var det satt opp følgjande tabell:

Virksomhet	Budsjett 2019	Budsjettendring ubrukte lånemidler	Korrigert budsjett 2019
19205 RÅDHUSDRIFT	590 000	880 000	1 470 000
19330 HELSE OG VELFERD	1 280 000	1 924 381	3 204 381
19540 IT	14 510 000	7 762 963	22 272 963
34070 AKTIVISERING OG VELFERDSTJENESTER	-	777 459	777 459
49005 IDRETTSHALLER	1 943 000	-	1 943 000
49012 KULTURHUS	352 000	100 824	452 824
59020 TRAFIKK OG MILJØ	14 613 000	419 833	15 032 833
59023 VEG- OG ANLEGGSPRODUKSJON	378 788	724 212	1 103 000
59028 VEG- OG GRØNTDRIFT	20 900 000	-	20 900 000
59030 VANN	143 200 000	19 114 925	162 314 925
59032 MYNDIGHETSUTØVELSE	36 700 000	1 040 822	37 740 822
59033 AVLØP	84 500 000	11 837 513	96 337 513
59060 SENTRALKJØKKENET	1 000 000	108 153	1 108 153
59111 DEPONI	5 000 000	4 417 274	9 417 274
59028 VEG- OG GRØNTDRIFT - GRUNNERVERV	1 000 000	457 339	1 457 339
	325 966 788	49 565 697	375 532 486

I vedlegg var det satt opp ei detaljert oversikt over unytta lånemidlar for kvart prosjekt.

Hovudtall for 2019:

	Rekneskap 2019	Justert budsjett 2019	Opphavleg budsjett 2019
Vann	39 981 625	162 315 000	143 200 000
Avløp	38 762 743	96 338 000	84 500 000
	78 744 368	258 653 000	227 700 000

Kjelde: Rekneskapsystemet

I alt vart det i 2019 investert for 78,744 mill. kr finansiert med lån innan VA. I dette ligg 0,496 mill. kr i ei for høg dekking av lån innan vann og eit fråtrekk på 26,600 mill. kr knytt til ulike refusjonar som ikkje var budsjettert. Dette gir eit mindreforbruk på 179,909 mill. kr, eller 153,309 mill. kr om ein tek omsyn til dei ubudsjetterte inntektene og den for høge lånedekkinga.

I årsrekneskapen for 2019 vart rekneskapskjema 2B satt opp som året før. For alle områda stod det 212,356 mill. kr i unytta lånemidlar per 31.12.19.

3. UTVAL AV INVESTERINGSPROSJEKT

Når det gjeld utvalet av dei investeringsprosjekt som vi skal sjå på, tok vi utgangspunkt i ein regnskapsrapport over investeringsprosjekta for åra 2015 til 2019. Vi tok vekk dei prosjekta som hadde utgifter på mindre enn 3,4 mill. kr. Deretter tok vi vekk dei som hadde over 70 % av utgiftene i 2015 og 2016. Til slutt rydda vi vekk dei prosjekt som ikkje var relatert til VA. Dette gav denne lista:

		2019	2018	2017	2016	2015	Sum
1	1719 SANERING FREMMERHOLEN	0,2	11,2	5,5	0,9	5,9	23,7
4	1728 ÅSEGARDANE UTBYGGINGSPROSJEKT	19,8	1,2	0,1	0,0	0,1	21,3
3	1713 SKARBØVIKA SYD VA	0,0	6,6	10,8	0,0	0,0	17,4
	1417 FLISNES NORDVEST (UTBYGGINGSAVTALE)	1,9	12,5	0,0	0,0	0,0	14,3
	1413 OLE THORESENS GATE VA	8,7	4,0	0,0	0,0	0,0	12,7
	1485 VA VASSTRANDVEGEN	0,6	5,7	6,1	0,0	0,0	12,4
4	1480 VA ÅSEBØEN, ÅSEHAUGEN	2,1	0,7	3,1	4,6	0,0	10,5
	1725 UTBYGGINGSAVTALE	2,2	1,7	2,3	2,2	1,8	10,3
5	1526 REHABILITERING PUMPESTASJONER	3,3	1,0	2,4	2,0	1,3	9,9
	1599 SPERRE NAKKENS VEG VA	0,0	0,4	2,9	6,1	0,0	9,4
2	1403 PARKGATA SAMARBEIDSPROSJEKT	9,3	0,0	0,0	0,0	0,0	9,3
	1700 REHABILITERING POSTHUSKRYSSSET	0,1	8,7	0,0	0,0	0,0	8,8
5	1552 REHABILITERING LEDNINGSNETT VA	1,2	1,9	2,7	2,2	0,3	8,3
	1731 FAGERLIA SANERING BYGGETRINN 3	0,0	1,6	5,3	1,3	0,0	8,2
	1482 RESERVEVANNFORSYNING	1,6	2,7	2,0	0,8	0,3	7,4
	1709 AVLØPSLEDNING LANGS SPJELKAVIKELVA	7,1	0,2	0,0	0,0	0,0	7,3
5	1428 UTSKIFTING AV KUMMER/VENTILER	1,2	0,1	0,8	3,2	1,7	7,0
	1461 SKYTTERGATA VA	6,7	0,1	0,0	0,1	0,0	6,9
	1488 UV- AGGREGAT VA	3,2	2,8	0,0	0,0	0,0	6,0
	1707 FLISNES-HAVNEVIKA	0,1	0,9	0,7	2,6	1,4	5,7
	1445 R.P. MORKS VEG VA	0,0	0,2	4,3	1,2	0,0	5,6
	1732 VA HERDBANA	3,7	1,7	0,0	0,0	0,0	5,4
5	1547 NO DIG RENOVERING VA	0,0	0,0	1,7	2,2	1,5	5,4
	1451 RÅDSTUGATA VA	0,0	1,7	3,3	0,0	0,0	5,0
	1453 LERSTADBAKKEN/SVALEVEGEN VA	0,0	0,2	1,2	1,7	1,5	4,6
	1730 PUMPESTASJON OLSVIKA PA507	0,1	2,1	1,2	1,1	0,0	4,4
	1415 VA BLINDHEIM UNGDOMSSKOLE	0,0	0,0	4,1	0,0	0,0	4,1
	1469 EMBLEMSVÅGEN (UTBYGGINGSAVTALE)	3,0	1,0	0,0	0,0	0,0	4,1
2	1421 PARKGATEN	-0,1	4,0	0,0	0,0	0,0	3,9
	1477 MYRLAND - RAMSVIKA, VANNLEDNING	0,1	3,8	0,0	0,0	0,0	3,9
5	1733 LEDNINGSNETT VANN	3,5	0,4	0,0	0,0	0,0	3,9
	1544 OPPGRADERING AV RA4 TIL PAX	2,3	1,3	0,0	0,0	0,2	3,8
2	1498 GJERDEGATA PARKGATA UTSKIFTING AV VA-LEDNINGER	3,7	0,0	0,0	0,0	0,0	3,7
	1459 LERSTADVEGEN 166-140	2,3	1,3	0,0	0,0	0,0	3,6
	1545 SLEVIKA - SANERING AV UTSLIPP U88	0,1	3,0	0,2	0,0	0,0	3,4
	Sum	88,2	84,6	60,9	32,1	16,0	281,8
	Sum utval 1-5	44,2	27,0	27,2	15,1	10,8	124,3

Kjelde: Rekneskapsystemet per 04.03.20, i mill. kr.

Denne lista inneheld 281,8 mill. kr i bruttoutgifter eks. mva for åra 2015 til 2019.

Med utgangspunkt i utvalet ovanfor valde vi ut 12 prosjekt som vi vidare har gruppert slik:

- 1 - Fremmerholen (Prosjektnummer 1719)
- 2 - Parkgata (Prosjektnummer 1421, 1403 og 1498)
- 3 - Skarbøvika (Prosjektnummer 1713)
- 4 - Åse (Prosjektnummer 1728 og 1480)
- 5 - Rammebudsjett (Prosjektnummera 1526, 1552, 1428, 1547 og 1733)

Dette utvalet av prosjekt utgjør 124,3 mill. kr i bruttoutgifter eks. mva for åra 2015 til 2019.

3.1 FREMMERHOLEN

Prosjektet **1719: Sanering Fremmerholen** har ei eiga arkivmappe *Fremmerholen sanering – Rehabilitering/utskifting* referert til som arkivsak 17/1977 i sakshandsamingssystemet ACOS. Dokument knytt til prosjektet blir arkivert der. I alt er det arkivert 43 dokument på denne mappa. Ein gjennomgang av desse dokumenta syner at det hovudsakeleg er registrert inngåande og utgåande dokument. Det er 20 dokument som vedkjem informasjonsutveksling med interessentar, 13 som er referat frå byggemøte for både trinn 1 og trinn 2. Vidare er det 7 dokument som vedkjem innkjøpsprosessen, m.a. ligg der ein protokoll. Dei tre resterande dokumenta vedkjem ei HMS-vernerunde, ein HMS-avviksrapport og ein rapport frå Arbeidstilsynet.

Av anskaffingsprotokoll for trinn 1 går det fram at:

Porsevegen og Røsslyngvegen har eldre vannledninger som er i dårlig tilstand og av materialet asbest. Vegene har også fellessystem for både spill- og overvann som er ønsket separert til en for kloakk og en for overvann.

Ned Porsevegen ønsker Tafjord å legge fiberkabel. Prosjektleder skal planlegge dette arbeidet med kabeletat, men entreprenør skal selv føre dialog når det gjelder utførelse og det som skal utarbeides. Røsslyngvegen er det lagt fiberkabel i trench (under asfalt) og dette skal i eget rør. Vegeier holder denne dialogen med kabeletat

Av tildelingsbrevet går det fram at:

Med bakgrunn i at Ålesund kommune ønsker å inngå kontrakt med tilbyder som har det mest fordelaktige tilbudet basert på kriteriet: Pris (100 %), innebærer det at Ålesund kommune ønsker å inngå kontrakt med ACO Anlegg AS.

Samlet anbudssum eks. mva. er på 8.086.286,20,- (etter at angitte poster beskrevet i protokoll ble fjernet).

Det er ikkje registeret ein tilsvarande protokoll og tildelingsbrev i ACOS for byggetrinn 2 i denne mappa. Desse dokumenta ligg på arkivmappe *18/957 Anskaffelse – Fremmerholen sanering trinn 2*, som er administrert av innkjøp. Av *Melding om avtaleinngåelse* går det fram at:

Det meddeles med dette at vi har til hensikt å inngå kontrakt med Svinø Entreprenør AS, da de har det økonomisk mest fordelaktige tilbudet basert på tildelingskriteriet: Pris

(...)

1. Svinø Entreprenør AS: 5 179 048,50 eks.mva

Utbygging har eit felles filområde det det ligg dokument som vedkjem dette prosjektet. Under *Arkiv* ligg det to mapper *17-1977 Fremmerholen sanering, trinn 1* (1 506 filer og 499 mapper, i alt 5,33 GB) og *17-1977 Fremmerholen sanering VA, trinn 2* (1 396 og 158 mapper, i alt 3,74 GB). I mappa for trinn 1 under *Prosjektstyring* er det 66 filer knytt til ulike dokumentasjon og kopi av fakturaene, samt nokre rekneark som skal gi fortløpande oversikt over det som vart betalt ut til dei ulike leverandørane. Mappa for trinn 2 er organisert i ein struktur med *1. Prosjektering, 2. Anbudsgrunlaget* og *3. Byggeledelse*. Under sistnemnte og mappa *Økonomi og Framdrift* ligg det kopi av fakturaene og eit rekneark som skal gi fortløpande oversikt over det som vart betalt ut til dei ulike leverandørane

Prosjektet har ein prosjektleiar frå utbygging, og for begge trinna er det gjennomført byggemøter med representasjon frå dei andre relevante avdelingane som vann, avløp og VAP.

Vi har henta ut rekneskapen for dette prosjektet frå rekneskapssystemet, og framstilt det frå første bokføring i september 2014 og fram til no:

Prosjektrekneskap frå 2014 til 2019:

	2019	2018	2017	2016	2015	2014
3234 KJØP AV EKSTERNE TJENESTER	0	108 500	0	0	25 929	0
3250 MATERIALKJØP TIL VEDLIKEHOLD/REHAB.	19 094	34 934	316 629	0	0	0
3304 INTERN PROSJEKTERING	60 870	323 898	448 755	0	0	2 745
3308 GEBYR/AVGIFTER	0	17 397	0	0	0	1 525
3340 RIGG OG DRIFT AV RIGG	0	7 565	3 886	0	0	0
3342 RIVINGSARBEIDER, MARKRYDDING, RENSK	3 525	0	0	0	0	0
3401 GRØFTEARBEIDER INKL OMFYLING AV RØR	0	0	68 156	569 127	5 074 969	1 277 055
3404 RØRLEGGINGSARBEID INKL ARBEID MED KUMMER	0	217 381	198 127	171 926	113 286	168 374
3405 LEVERING AV KUMMER MED TILBEHØR	0	1 100	0	8 222	30 167	27 648
3406 LEVERING AV LEDNINGER	0	3 808	3 154	143 770	642 075	442 209
3414 RØRINSPEKSJON	0	0	72 570	0	0	0
3417 MASSETRANSPORT	0	3 170	0	0	0	0
3432 FORDELT LØNN	0	0	82 100	21 480	0	0
3434 ANLEGG - TILLEGGSARBEIDER	0	76 439	0	0	0	0
3435 ANLEGG - ANDRE ARBEIDER	0	0	0	0	0	35 100
3461 HOVEDENTREPENØR	101 910	10 443 621	4 265 402	0	0	0
3770 REFUSJON FRA ANDRE (PRIVATE)	0	-377 907	-114 708	0	0	0
	185 399	10 859 905	5 344 070	914 525	5 886 427	1 954 656

Kjelde: Rekneskapssystemet

Samla nettoutgifter frå 2014 til 2019 var 25 144 982 kr. Innkjøpa til dette prosjektet var fordelt slik:

Intern faktura frå Utbygging	829 528
Svinø Entreprenør AS	5 331 006
Aco Anlegg AS	9 657 785
Intern faktura frå VAP	7 778 294
Dolmen & Sønner AS	478 339
Rør 24 AS	342 221
Webjørn Svendsen AS	143 398
Slamsug AS	98 499
Ahlsell Norge AS	332 854
Brødrene Dahl AS	371 552
Optimera AS	61 946
Intern faktura frå VA	103 580
Intern faktura frå Bingsa	29 099
Gebyr (Ålesund kommune)	11 950
Diverse leverandører	67 547
Anleggsbidrag	-492 615
	25 144 982

Kjelde: Rekneskapssystemet og manuelt arbeid

Utbyggingsavdeling har belasta dette prosjektet med 0,830 mill. kr. Dei timane som utbygging arbeider på eit prosjekt blir registrert i eit timeregistreringssystem *DVPro*. Det blir sett ein timepris som skal dekke dei kostnadene som avdelinga har. Denne var 610 kr i 2014 og 750 kr i 2018.

ACO Anlegg AS har belasta prosjektet med 9,658 mil. kr, og anbudssummen var 8,086. mill. kr. Differansen er knytt til ulike tilleggsarbeid. *Svinø Entreprenør AS* har belasta prosjektet 5,331 mill. kr, og anbudssummen var 5,179 mill. kr.

Avdelinga for *Vei, anlegg og park (VAP)* har belasta prosjektet med 7,778 mill. kr. Dette har VAP fakturert ut på ordinær måte med ordinær meirverdiavgift. Dette gjeld mannskap, maskiner samt ulike varer som rør og pukk. Det er ikkje gjennomført konkurranse på dette arbeidet, då det er å sjå på som eigenregi.

Det vart inngått ein rammeavtale i 2015 vedkomande *Håndverkstjenester – Rørleggearbeid*, merka med id 15/6993. For oppdrag med estimert verdi under 250 000 kr er rangeringsorden: *Rør 24 AS, ServiTech AS, Dolmen og Sønner AS, Kjell Wangberg Larsen AS, Bravida Norge AS, Caverion Norge AS* og *Arthur Rønnestad Eftf. AS*. Der: *Rør 24 AS blir spurt først om å levere. Om de ikke kan levere, blir ServiTech AS forespurt. Om de ikke kan levere blir Dolmen og Sønner AS forespurt, osv.* For oppdrag over 250 000 kr skal det bli gjennomført ein minikonkurranse mellom rammeavtaleleverandørane basert på kriteria oppgitt i konkurransegrunnlaget. Alle skal få tilsendt førespurnad. For oppdrag over 500 000 kr står kommune fritt til å gjennomføre minikonkurranse mellom rammeavtaleleverandørane, eller å gjennomføre eigen konkurranse for oppdraget i marknaden. Det er fakturert ut over 500 000 kr knytt til rørleggearbeid i dette prosjektet samla.

Det vart inngått ein rammeavtale i 2017 vedkomande *Rør og rørdeler*, merka med id 17/400. Avtalen vart inngått med *Ahlsell Norge AS*, og erstatta ein rammeavtale med *Brødrene Dahl AS*.

I tillegg til dei timane som blir utført av utbygging er også avdelinga for vann og avløp involvert i gjennomføringa av prosjektet. Det er internfakturert 0,104 mill kr frå VA. Dette gjeld 2016 og 2017 og er timar som vann har fordelt ut til prosjektet.

Prosjektet har også ei inntektsside som gjeld eit anleggsbidrag frå *BKK Enotek AS*.

I tabellane nedanfor har vi henta ut budsjettet slik det er lagt inn i rekneskapssystemet.

Opphavleg budsjett for 2014-2019:

	2019	2018	2017	2016	2015	2014
3304 INTERN PROSJEKTERING	0	100 000	0	0	0	0
3401 GRØFTEARBEIDER INKL OMFYLLING AV RØR	0	16 000 000	0	0	0	0
	0	16 100 000	0	0	0	0

Kjelde: Rekneskapssystemet

Justert budsjett for 2014-2019:

	2019	2018	2017	2016	2015	2014
3304 INTERN PROSJEKTERING	0	100 000	2 100 000	0	0	0
3401 GRØFTEARBEIDER INKL OMFYLLING AV RØR	0	16 000 000	0	0	0	0
3461 HOVEDENTREPENØR	0	0	3 000 000	0	0	0
	0	16 100 000	5 100 000	0	0	0

Kjelde: Rekneskapssystemet

Innanfor vatn og avløp vart det budsjettert med rammer og visning til hovudplanane fram til og med 2017. Budsjettet vart ikkje fordelt ut vidare og lagt inn i rekneskapssystemet på konkrete budsjett. I løpet av 2017 vart det arbeidd med å detaljere ut budsjettet, og budsjettendringar inne i rekneskapssystemet vart utført i oktober 2017. Det vart då lagt inn 5,100 mill. kr til dette prosjektet, medan utgiftene i 2017 var 5,344 mill. kr.

I budsjettet for 2018 vart det budsjettert på konkrete prosjekt, og det vart gitt korte kommentar til kvart prosjekt. Vedkomande dette prosjektet stod det:

Sanering Fremmerholen – avskjærende ledning avløp. Kostnad: 4,1 mill. kroner i 2018 og 2 mill. kroner i 2019. Dette er ledning som blir liggende sør for nytt reservevannsanlegg.

Og:

Sanering Fremmerholen Einevegen VA. Kostnad: 12 mill. kroner i 2018. Tiltaket gjelder sanering av vann- og avløpsledninger.

Budsjettet for 2018 var på 16,100 mill. kr og nettoutgiftene dette året vart 10,860 mill. kr.

I budsjettet for 2019 vart det ikkje lagt inn midlar til dette prosjektet, og det var dermed ikkje budsjettdekning for utgiftene på 0,185 mill. kr i 2019.

3.2 PARKGATA

Prosjektet **1421: Parkgaten** har ei eiga arkivmappe *Utskifting/rehabilitering av vann- og avløpsledninger – Grensegata* referert til som arkivsak 18/2099 i sakshandsamingssystemet. I alt er det arkivert 15 dokument på denne mappa. Ein gjennomgang syner at det hovudsakeleg er registrert inngåande og utgåande dokument. Det er 4 notat frå oppstartsmøte og byggemøter, samt 1 tildelingsbrev. Av tildelingsbrevet går det fram at:

Vi viser til tilbudsutlysning for Grensegata VA med tilbudsfrist 18.04 2018 kl. 13.00

Ved tilbudsfristens utløp var det mottatt 3 stk. tilbud. Med bakgrunn i at Ålesund kommune ønsker å inngå kontrakt med tilbyder som har det mest fordelaktige tilbudet basert på kriteriet: Pris (100 %), innebærer det at Ålesund kommune ønsker å inngå kontrakt med Veidekke Entreprenør AS.

Samlet tilbudssum eks. mva. er på 2 236 486,- (etter at angitte poster beskrevet i protokoll ble fjernet).

På fellesområdet under Arkiv ligg det ei mappe 18-2099 Grensegata (458 filer og 133 mapper, i alt 1,05 GB). Ei mappe Plandata har 298 filer som utgjør 460 MB. Det ligg også dokumentasjon på ein gjennomført minikonkurranse knytt til graving og massetransport. Under mappa Prosjektstyring ligg det referat frå byggemøta og ein del bilete knytt til oppfølging. Det ligg også eit dokument vedkomande avrop knytt til rådgivingstenester og Norconsult AS. I mappa Økonomi og Framdrift ligg det kopi av fakturaene og eit rekneark som skal gi fortløpande oversikt over det som blir betalt ut til dei ulike leverandørane.

Prosjektet hadde ein prosjektleiar frå utbygging, og det er gjennomført oppstartsmøte og byggemøter med representasjon frå andre relevante avdelingar som vann, avløp og VAP.

Vi har henta ut rekneskapen for dette prosjektet frå rekneskapssystemet, og framstilt det frå første bokføring i april 2017 og fram til no:

Rekneskap for 2017-2019:

	2019	2018	2017
3234 KJØP AV EKSTERNE TJENESTER	0	41 299	0
3250 MATERIALKJØP TIL VEDLIKEHOLD/REHAB.	0	496 899	0
3270 KONSULENTTJENESTER	0	9 585	0
3300 INTERN FORPROSJEKTERING/PROGRAMMERING	0	1 660	0
3304 INTERN PROSJEKTERING	118 500	478 830	22 050
3340 RIGG OG DRIFT AV RIGG	13 357	87 894	0
3404 RØRLEGGINGSARBEID INKL ARBEID MED KUMMER	0	87 180	0
3433 KJØP AV TJENESTER	0	0	3 200
3461 HOVEDENTREPENØR	-227 726	2 802 912	0
	-95 869	4 006 259	25 250

Kjelde: Rekneskapssystemet

Samla er det nytta 3,936 mill. kr til no i dette prosjektet.

Innkjøpa til dette prosjektet var fordelt slik:

Intern faktura frå Utbygging	619 380
Norconsult AS	40 931
Multiconsult Norge AS	9 585
Veidekke Entreprenør AS	2 589 978
Dolmen & Sønner AS	98 074
Ahlsell Norge AS	462 454
Brødrene Dahl AS	14 085
Optimera AS	5 569
Brødrene Jangaard AS	90 357
Diverse leverandører	5 228
	3 935 640

Kjelde: Rekneskapssystemet og manuelt arbeid

Utbygging har belasta prosjektet med 0,619 mill. kr. Entreprenøren har belasta 2,590 mill. kr, der anbodssummen var 2,236 mill. kr. Røyrleggjararbeidet er under 250 000 kr, og det er tredje rangert som har gjennomført arbeidet. Utgiftene til *Brødrene Jangaard AS* er leige av parkering.

I tabellane nedanfor har vi henta ut budsjettet slik det er lagt inn i rekneskapssystemet.

Opphavleg budsjett for 2017-2019:

	2019	2018	2017
3408 BYGGING/LEVERING AV PUMPESTASJON	0	800 000	0
	0	800 000	0

Kjelde: Rekneskapssystemet

Justert budsjett for 2017-2019:

	2019	2018	2017
3304 INTERN PROSJEKTERING	0	0	200 000
3408 BYGGING/LEVERING AV PUMPESTASJON	0	800 000	0
	0	800 000	200 000

Kjelde: Rekneskapssystemet

I budsjettet for 2018 vart det konkretisert ut ei løyving på 0,800 mill. kr til dette prosjektet vedteke av bystyret. Dette inneber at prosjektet hadde eit meirforbruk i 2018 på om lag 3,200 mill. kr.

Prosjektet **1403: Parkgata Samarbeidsprosjekt** har ei arkivmappe *Parkgata – VA rehabilitering av vann- og avløpsledningar* referert til som arkivsak 18/5634 i sakshandsamingssystemet ACOS. I alt er det arkivert 19 dokument på denne mappa. Av desse er 9 knytt til innkjøpsprosessen m.a. konkurransegrunnlag, protokoll og kontrakt. Dei resterande er ulike informasjonsutvekslingar med interessentar, m.a. ei tilbakemelding vedkomande eit referat frå eit byggemøte.

I protokollen av 06.05.19 går det fram at føremålet med anskaffinga var å dekkje behovet for separering og fornying av VA-leidningar, samt legging av fjernvarme og kablar i *Parkgata*. Under andre tilhøve går det fram at dette er eit samordningsprosjekt mellom *Ålesund kommune (VAR og VAP)*, *Taffjord Kraftvarme AS* og *Mjørenett AS*. Vidare at VAR skulle sjekke om tilbodet i sin heilheit kan delast med dei to andre. Protokollen angir at vald leverandør var *Veidekke Entreprenør AS* og at kontraktsverdien var 7 566 443 kr eks mva inkl. opsjon. Kontrakt av 26.04.19 angir at kontraktsummen er 6 528 882,31 kr, etter ein korreksjon vedkomande m3 til tonn byjord.

På fellesområdet under *Prosjekt* ligg det ei mappe *18-5634 Parkgata* (2 667 filer og 410 mapper, i alt 6,37 GB). Ei mappe *Plandata* har 1 915 filer som utgjør 2 GB. Under mappa *Prosjektstyring* er det

følgjande organisering av undermapper: *Byggesak – Innkjøp og Anskaffelse – Kontrakter og Oppfølging – Møtereferat – Organisasjon – Økonomi og Framdrift*. Dette er ein mappestruktur som vi finn att i mange av prosjektmappene. I mappa *Kontrakter og Oppfølging* ligg det 2 518 filer som utgjør 4,26 GB, der dei fleste filene er bilete og videoar. I mappa *Møtereferat* ligg det ei komplett oversikt over referat frå 19 byggemøte, samt ei møte som blir omtalt som økonomimøte. Endringar blir drøfta i desse møta. I mappa *Økonomi og Framdrift* ligg det kopi av fakturaene og nokre rekneark som vedkjem kostnadsfordelingar, samt eit rekneark som skal gi fortløpande oversikt over det som vart betalt ut til dei ulike leverandørane

Prosjektet har ein prosjektleiar frå utbygging, det er gjennomført byggemøter med representasjon frå andre relevante avdelingar som vann, avløp og VAP, samt samarbeidspartnarane.

Vi har henta ut rekneskapan for dette prosjektet frå rekneskapssystemet, og framstilt det frå første bokføring i april 2019 og fram til no:

Rekneskap for 2019:

		2019
3230	REHABILITERING	670 477
3234	KJØP AV EKSTERNE TJENESTER	134 310
3250	MATERIALKJØP TIL VEDLIKEHOLD/REHAB.	40 884
3304	INTERN PROSJEKTERING	262 500
3413	TRYKK OG TETTHETSPRØVING	1 079
3433	KJØP AV TJENESTER	106 738
3434	ANLEGG - TILLEGGSARBEIDER	1 060 635
3461	HOVEDENTREPENØR	6 993 529
3770	REFUSJON FRA ANDRE (PRIVATE)	-2 994 117
		6 276 036

Kjelde: Rekneskapssystemet

Samla er det nytta 6,276 mill. kr til no i dette prosjektet.

Innkjøpa til dette prosjektet var fordelt slik:

Intern faktura frå Utbygging	262 500
Veidekke Entreprenør AS	7 996 582
Tafjord Kraftvarme AS	320 214
Ahlsell Norge AS	41 963
Intern faktura frå VAR til VAP	648 894
Anleggsbidrag	-2 994 117
	6 276 036

Kjelde: Rekneskapssystemet og manuelt arbeid

Utbygging har belasta prosjektet med 0,263 mill. kr.

Entreprenøren har belasta prosjektet med 7,997 mill. kr, der kontraktssummen var 6,529 mill. kr. Av rekneskapan ovanfor ser ein at dette hovudsakleg er knytt til tilleggsarbeid. Det vart inngått parallelle rammeavtalar i 2017 vedkomande *Graving og massetransport 2017*, merka med id 16/7124. I prioritert rekkjefølgje gjaldt dette *Blindheim Maskin & Transport AS, Veidekke Entreprenør AS* og *Svinø Entreprenør AS*. Oppdrag med arbeid opptil 1 000 000 kr blir fordelt mellom leverandørane iht. rangering. For arbeid mellom 1 000 000 kr og 2 000 000 skal ein gjennomføre minikonkurranse, medan oppdrag over 2 000 000 kr kan bli utlyst på *Doffin* som eigen konkurranse.

Utgiftene til *Tafjord Kraftvarme AS* på 0,320 mill. kr var fordeling av 0,593 mill. kr i kostnader til parkering i Aksla fordelt til VAR og VAP.

Prosjektet hadde også ein inntektsside på 2,994 mill. kr i form av anleggsbidrag frå *Eltel Networks AS*, *Mørenett AS*, *Taffjord Kraft AS*, *Taffjord Kraftvarme AS* og VAP. VAP sin del samsvarer med det som er internt fakturert frå VAR til VAP.

Det var ikkje lagt inn eit opphavleg eller justert budsjett for 2019 for dette prosjektet, slik at det ikkje var budsjettdekning i 2019. Ein kan her også minne om at investeringane skal budsjetterast brutto.

Prosjektet **1498: Gjerdegata Parkgata Utskifting av VA-ledninger** er knytt til ei arkivmappe *Gnr. 201 bnr. 222 Ålesund bybad* referert til som arkivsak 18/7651 i sakshandsamingsystemet ACOS.

I alt er det arkivert 13 inngåande og utgåande dokument på denne mappa. Det går fram at Veidekke Entreprenør AS sendte over eit pristilbod av 07.11.18 for arbeida i Parkgata og Gjerdegata, og at det vil bli laga ein fordelingsnøkkel mellom dei som avtalt for Gjerdegata.

Under prosjekt under *00-0000 Kneiken borehull for vann* ligg det ei mappe *00-0000 Keiser W. Gate og Gjerdegata sanering (1 218 filer og 427 mapper, i alt 698 MB)*.

I mappa *Plandata* ligg det 1 021 filer som utgjør 502 MB. I ei mappe *Kartlegging nord for anlegg* ligg ein del bilete som dokumenterar den dårlege tilstanden. Der er også ei mappe *Midlertidig mappe-mars med kar og bilete*. Under mappa *Prosjektstyring* finn ein ikkje dokument og mapper utover det som ligg i malar.

Vi har henta ut rekneskapen for dette prosjektet frå rekneskapssystemet, og framstilt det frå første bokføring i september 2019 og fram til no:

Rekneskap for 2019:

		2019
3270	KONSULENTTJENESTER	51 095
3304	INTERN PROSJEKTERING	49 875
3305	EKSTERN PROSJEKTERING	387
3309	DIVERSE KOSTNADER	1 752
3404	RØRLEGGINGSARBEID INKL ARBEID MED KUMMER	1 082
3405	LEVERING AV KUMMER MED TILBEHØR	70 170
3406	LEVERING AV LEDNINGER	1 100 912
3434	ANLEGG - TILLEGGSSARBEIDER	316 534
3461	HOVEDENTREPRENØR	2 128 719
		3 720 527

Kjelde: Rekneskapssystemet

Innkjøpa til dette prosjektet var fordelt slik:

Intern faktura - Utbygging	49 875
Norconsult AS	51 482
Veidekke Entreprenør AS	2 879 495
Ahlsell Norge AS	716 780
Brødrene Dahl AS	11 857
Optimera AS	9 286
Bertel O. Steen AS	1 752
	3 720 527

Kjelde: Rekneskapssystemet og manuelt arbeid

Utbygging har belasta prosjektet med 0,050 mill. kr, og *Norconsult AS* har belasta 0,051 mill. kr i møte, synfaring, skisseprosjekt og detaljprosjektering. Det var motteke eit pristilbod frå *Veidekke Entreprenør AS* stipulert til 1 mill. kr, samla vart utgiftene 2,897 mill. kr.

Det var ikkje lagt inn eit opphavleg eller justert budsjett for 2019 for dette prosjektet.

3.3 SKARBØVIKA

Prosjektet 1713: *Skarbøvika Syd VA* har ei eiga arkivmappe *Skarbøvikgata syd og Kaptein Lingesveg* referert til som arkivsak 16/4115 i sakshandsamingssystemet ACOS. I alt er det arkivert 13 dokument på denne mappa. Det ligg to informasjonsbrev og to dokument som vedkjem vegvesenet. Vidare ligg der 7 dokument som vedkjem innkjøpsprosessen, samt ein overtakingsprotokoll og eit dokument som inneheld alle referata frå byggemøta.

I tildelingsbrevet av 10.05.17 står det:

Vi viser til tilbudsutlysning for Skarbøvika Syd med innleveringsfrist 05.05.17 kl.13.00.

Ved tilbudsfristens utløp var det mottatt 6 stk tilbud.

Med Bakgrunn i at Ålesund kommune ønsker å inngå kontrakt med tilbyder som har det mest fordelaktige tilbudet basert på kriteriene pris (80%) og byggetid (20%) innebærer det at Ålesund kommune ønsker å inngå kontrakt med Svinø Entreprenør AS.

Samlet tilbudssum eks. mva er 12 175 484 og byggtid 16 uker etter kontraktsinngåelse.

På fellesområdet ligg det ei mappe under arkiv: 00-0000 *Skarbøvika forprosjekt – Separeringsområder* (1 814 filer og 230 mapper, i alt 2,90 GB). Under *Prosjektstyring* er det ei ryddig organisering i strukturen: *Byggesak - Innkjøp og Anskaffelse - Kontrakter og Oppfølging - Møtereferat - Organisasjon - Økonomi og Fremdrift*. Under kvar av desse blir det skilt mellom prosjekta *Sjøvegen* (arkivid 15/5081) og *Skarbøvika syd*.

Mappa *Byggesak* inneheld 145 filer der ein stor del av desse er nabovarsel med informasjonsbrev og oversiktskart. I tillegg ligg der grunneigaravtaler, samt nokre andre dokument. Mappa *Innkjøp og Anskaffelse* inneheld 20 filer der det er arkivert ulike innkjøpsdokument inkl. protokoll. Mappa *Kontrakter og Oppfølging* inneheld 71 filer, der 23 filer er knytt til SHA og 30 filer er knytt til endringsmeldingar. I mappa ligg også signert kontakt og protokoll for overtaking. Mappa *Møtereferat* inneheld 50 filer, som vedkjem referat frå 19 byggemøte og rapportar frå 10 verne- og miljørundar. Mappa *Organisasjon* inneheld 2 filer og gjeld kontaktlister. Mappa *Økonomi og Fremdrift* inneheld 37 filer. Dette er hovudsakleg fakturaene. Det ligg 12 avdragsnota, 17 tilleggsnota og ein sluttnota. Det ligg også eit rekneark som skal gi fortløpande oversikt over det som vart utbetalt til entreprenøren i tråd med anbudet.

Av protokollen går det fram:

Pumpestasjonene i Skarbøvika har slitt med mye overvann og kapasitetsproblemer som har ført til urensset utslipp til Aspøyvågen. Denne resipienten er svært sårbar og er derfor høyt prioritert med tanke på fjerning av direkteutslipp. Vannledningen er underdimensjonert i Skarbøvikgata og avløpfellesledningen har bruddskader. Overvann i fra Sukkertoppen går per dags dato inn i ledningsnettet til kommunen via flere bekkeinntak. Fylkesvegen har i dag et for smalt parti i Kaptein Linges veg i forhold til regulert vegbredde. Skarbøvikgata er ikke etablert som en byggate og bare halve denne gaten er etablert med forhøyet fortau, det etableres derfor forhøyet fortau helt til Kaptein Linges veg. Skarbøvikgata er benyttet til transport og er kraftig trafikkert og bør ikke unødig stenges.

Prosjektet har ein prosjektleiar frå utbygging, og det er gjennomført byggemøter med representasjon frå dei andre relevante avdelingar.

Vi har henta ut rekneskapen for dette prosjektet frå rekneskapssystemet, og framstilt det frå første bokføring i september 2017 og ut 2018:

Rekneskap for 2017-2019:

	2019	2018	2017
3304 INTERN PROSJEKTERING	0	223 875	199 150
3416 GRAVING	0	0	31 899
3432 FORDELT LØNN	0	0	60 500
3434 ANLEGG - TILLEGGSARBEIDER	0	3 247 345	4 344 235
3461 HOVEDENTREPENØR	0	3 107 494	6 192 638
	0	6 578 714	10 828 422

Kjelde: Rekneskapssystemet

Samla nettoutgifter frå 2017 til 2018 var 17 407 136 kr. Innkjøpa til dette prosjektet var fordelt slik:

Intern faktura frå Utbygging	423 025
Norconsult AS	24 135
Svinø Entreprenør AS	16 870 082
Dolmen & Sønner AS	12 906
Intern faktura frå VA	60 500
Diverse leverandørar	16 489
	17 407 136

Kjelde: Rekneskapssystemet og manuelt arbeid

Utbyggingsavdeling har belasta dette prosjektet med 0,423 mill. kr. Entreprenøren har belasta prosjektet 16,870 mill. kr. Intern faktura frå VA gjeld berre året 2017.

Det var ikkje lagt inn eit opphavleg budsjett for 2017 og 2018. Som nemnt tidlegare vart det i løpet av 2017 arbeid med å konkretisere ut dei store rammeløyvingane innan VA, og det blir også konkretisert ut ei løyving til dette prosjektet.

Justert budsjett for 2017-2019:

	2019	2018	2017
3270 KONSULENTTJENESTER	0	0	7 000 000
3461 HOVEDENTREPENØR	0	0	10 000 000
	0	0	17 000 000

Kjelde: Rekneskapssystemet

Budsjettet for 2017 var på 17 mill. kr og nettoutgiftene dette året vart 10,860 mill. kr. Dei unytta rammene vart ikkje overført til 2018, slik at utgiftene på 6,579 mill. kr stod udekka i 2018.

3.4 ÅSE

Prosjektet **1480: VA Åsebøen, Åsehaugen** har ei eiga arkivmappe *Ledningsnett – Åsebøen, Åsehaugen – Sanering VA* referert til som arkivsak 16/4205 i sakshandsamingssystemet ACOS. I alt er det arkivert 12 dokument på denne mappa. Av desse er 5 referat frå møte, medan dei andre gjeld informasjon og kommunikasjon. I eit informasjonsbrev av 27.06.16 står det:

Ålesund kommune har igangsatt utskifting av kommunale vann- og avløpsledninger i Åsebøen.

Vannledningen fra Borgundvegen til Åsetorget har lekkasjer som følge av tæringsbrudd. I forbindelse med utskifting av vannledningen er det også planlagt å fornye avløpssystemet i området (avløp og overvann). I tillegg til strekningen fra Borgundvegen til Åsetorget vil også vann-, avløp og overvannsledningene fra Åsebøen 3 og østover mot Åsebøen 7 bli skiftet ut.

Nye ledninger her legges i hovedsak utenfor veg og parkeringsareal.

På fellesområdet under prosjekt ligg det ei mappe *16-4205 Åsehaugen øvre og nedre* (707 filer og 294 mapper, i alt 1,01 GB). Under arkiv ligg det ei mappe *16-4205 Åsebøen* (352 filer og 89 mapper, i alt 245 MB).

Ein gjennomgang av *16-4205 Åsebøen* viser dokumentasjon på vernerunde, og ein god del bilete, gravemelding, grunneigarerklæringar og informasjonsbrev samt referat frå byggemøta. Mappa *Innkjøp og Anskaffelse* inneheld ikkje dokument. Mappa *Kontrakter og Oppfølging* inneheld 4 filer, der 2 gjeld SHA, 1 gjeld avrop på rammeavtalen *Graving og massestransport* med 60 000 kr i starten av 2018 og 1 gjeld oppdragsstadfesting med *Norconsult AS* vedkomande rådgivingstenester etter tid. Mappa *Økonomi og Fremdrift* inneheld hovudsakeleg kopiar av fakturaene, samt eit rekneark som skal gi fortløpande oversikt over det som vart betalt ut til dei ulike leverandørane.

Ein gjennomgang av *16-4205 Åsehaugen* viser ein god del dokumentasjon knytt til prosjektering og konkurransegjennomføring inkludert ein protokoll for oppdrag over 500 000 kr. I tillegg ligg der kopi av nokre fakturaer og eit rekneark som skal gi fortløpande oversikt over det som vart betalt ut til dei ulike leverandørane. Det ligg også nokre referat frå byggemøter, og elles er det ein god del malar som er lagt inn på dette området.

Vi har henta ut rekneskapen for dette prosjektet frå rekneskapssystemet, og framstilt det frå første bokføring i mai 2016 og fram til no:

Rekneskap for 2016-2019:

	2019	2018	2017	2016
3250 MATERIALKJØP TIL VEDLIKEHOLD/REHAB.	526 716	132 462	168 376	451 729
3304 INTERN PROSJEKTERING	1 660	1 660	0	0
3305 EKSTERN PROSJEKTERING	0	0	0	96 085
3322 SPESIELLE KOSTNADER - ANDRE ARBEIDER	0	0	1 466	0
3340 RIGG OG DRIFT AV RIGG	0	0	4 507	22 867
3341 FORBEREDENDE ARBEIDER	0	0	41 320	0
3404 RØRLEGGINGSARBEID INKL ARBEID MED KUMMER	63 325	4 988	47 219	134 830
3405 LEVERING AV KUMMER MED TILBEHØR	0	0	7 086	144 070
3406 LEVERING AV LEDNINGER	0	1 275	28 149	415 496
3417 MASSETRANSPORT	0	0	609	3 421
3424 VEGDEKKE	0	0	307 496	0
3425 GATEBELYSNING	0	0	4 791	3 475
3429 SKILTING OG MERKING	0	0	8 100	0

3432	FORDELT LØNN	0	0	35 200	71 880
3433	KJØP AV TJENESTER	0	0	0	104 290
3434	ANLEGG - TILLEGGSARBEIDER	0	0	0	1 254
3435	ANLEGG - ANDRE ARBEIDER	0	13 100	0	13 979
3461	HOVEDENTREPENØR	1 484 988	540 776	2 469 876	3 110 394
3477	ELEKTRISKE ANLEGG	0	0	0	499
		2 076 689	694 262	3 124 196	4 574 269

Kjelde: Rekneskapssystemet

Samla er det nytta 10,469 mill. kr til no i dette prosjektet. Innkjøpa til dette prosjektet var fordelt slik:

Norconsult AS	96 085
Blindheim Maskin & Transport AS	5 775 025
Veidekke Entreprenør AS	2 190 808
Svinø Entreprenør AS	13 100
Dolmen & Sønner AS	184 342
Webjørn Svendsen AS S	31 556
Rør 24 AS	7 758
Slamsug AS	68 875
NCC Industry AS	307 496
Ahlsell Norge AS	646 321
Brødrene Dahl AS	1 018 504
Optimera AS	206 735
Intern faktura frå VA	107 080
Intern faktura frå VAP	8 100
Intern faktura frå Bingsa	5 459
Diverse leverandørar	35 167
Feilføring	-232 995
	10 469 416

Kjelde: Rekneskapssystemet og manuelt arbeid

Norconsult AS har belasta prosjektet med 0,096 mill. kr og det gjeld prosjektering m.m.

Blindheim Maskin & Transport AS har belasta prosjektet med 5,775 mill. kr, Veidekke Entreprenør AS med 2 191 mill. kr og Svinø Entreprenør AS med 0,013 mill. kr. Kommunen har som tidlegare nemnt parallelle rammeavtalar vedkomande *Graving og massetransport*.

Det er vidare gjennomført ein del røyrleggjararbeid og kjøpt ein god del røyr. Utgifta til NCC Industry AS på 0,307 mill. kr gjeld asfaltering.

Det var ikkje lagt inn eit opphavleg budsjett for 2016-2019, men det vart konkretisert ut ei løyving til prosjektet i løpet av 2017.

Justert budsjett for 2016-2019:

	2019	2018	2017	2016
3404 RØRLEGGINGSARBEID INKL ARBEID MED KUMMER	0	0	1 300 000	0
3461 HOVEDENTREPENØR	0	0	1 800 000	0
	0	0	3 100 000	0

Kjelde: Rekneskapssystemet

Budsjettet for 2017 var på 3,1 mill. kr og nettoutgiftene dette året vart 3,124 mill. kr. Det var ikkje budsjettet på dette prosjektet i 2018 og 2019, slik at utgiftene på respektivt 0,694 mill. kr og 2,077 mill. kr stod udekka.

Prosjektet **1728: Åsegardane Utbyggingsprosjekt** har ei eiga arkivmappe *Utbygging av Åsegardane Tekniske anlegg* referert til som arkivsak 17/6200 i sakshandsamingssystemet ACOS.

I alt er det arkivert 64 journalpostar på denne mappa. Den inneheld ein god del inngåande og utgåande kommunikasjon med dei andre partnarane i dette prosjektet, samt møtoreferat med dei og garantiar. Det ligg også ein del dokument knytt til utbyggingsavtalen, inkl. utrekning av bidraget og eit kostnadsoppsett, samt journalpostar knytt til tinglysing.

I mappa ligg det også eit signert avropsskjema med *Norconsult AS* og 5 dokument som vedkjem entreprenøren *Blindheim Maskin og Transport AS*, inkl. ei signert kontrakt. I denne kontakten går det fram eit tilbod på 40 208 000 kr eks mva. og at byggherre tek på seg både prosjektering og utføring, ei totalentreprise med andre ord.

Av avropsskjemaet med *Norconsult AS* går det fram at dei skal ha kontroll med anlegget si framdrift i hht. framdriftsplan og dei sette fristane, og at det er samsvar mellom faktureringsplan og faktisk framdrift.

Journalpostane som gjeld anskaffinga er arkivert på ei mappe *Anskaffelse – Prosjekt tekniske anlegg, boligfelt Åsegardane, 2019* med arkivsakid 19/400.

På fellesområdet under *Utbyggingsavtaler* ligg det ei mappe *17-6200 Åsegardane* (657 filer og 95 mapper, i alt 747 MB). Hovudsakleg ligg der teknisk dokumentasjon ,samt utbyggingsavtalen med og referat frå møter. Det ligg også ein del anbudsdokument og entreprenørkontrakten med kontraktgrunnlaget. Under mappa *Økonomi* ligg det berre eit rekneark som skal gi fortløpande oversikt over det som vart utbetalt til entreprenøren i tråd med anbodet.

Vi har henta ut rekneskapen for dette prosjektet frå rekneskapssystemet, og framstilt det frå første bokføring i november 2015 og fram til no:

Prosjektrekneskap frå 2015 til 2019:

	2019	2018	2017	2016	2015
3270 KONSULENTTJENESTER	261 519	1 044 101	89 110	11 210	105 489
3304 INTERN PROSJEKTERING	21 750	136 875	33 950	1 830	24 275
3308 GEBYR/AVGIFTER	350 900	525	0	0	0
3460 TOTALENTREPENØR	19 208 992	0	0	0	0
3650 SALGSINNTÆKTER, AVGIFTSPLIKTIGE	-7 500 984	0	0	0	0
3770 REFUSJON FRA ANDRE (PRIVATE)	-7 311 922	0	0	0	0
	5 030 255	1 181 501	123 060	13 040	129 764

Kjelde: Rekneskapssystemet

Samla nettoutgifter frå 2015 til 2019 var 6 477 620 kr. Innkjøpa til dette prosjektet var fordelt slik:

Intern faktura frå Utbygging	218 680
Norconsult AS	1 380 727
Sweco Norge AS	118 702
Blindheim Maskin & Transport AS	19 208 992
Gebyr (Ålesund kommune)	348 130
Longva oppmåling AS	12 000
Statens Kartverk	3 295
Anleggsbidrag	14 812 906
	6 477 620

Kjelde: Rekneskapssystemet og manuelt arbeid

Samla bruttoutgifter var 21 290 526 kr, som med eit anleggsbidrag på 14 812 906 gir nettoutgiftene.

Utbyggingsavdeling har belasta dette prosjektet med 0,219 mill. kr. *Norconsult AS* har belasta 1,381 mill kr knytt til prosjektering m.m., medan *Sweco Norge AS* har utfakturert 0,119 mill. kr vedkomande sakshandsaming av utbyggingsavtalane. *Blindheim Maskin & Transport AS* har belast prosjektet 19,209 mil. kr.

3.5 RAMMEBUDSJETT

Prosjekt 1428: Utsifting av kummer/ventiler

Rekneskap for 2015-2019:

	2019	2018	2017	2016	2015
3230 REHABILITERING	0	0	0	0	106 750
3401 GRØFTEARBEIDER INKL OMFYLLING AV RØR	307 252	36 560	508 111	1 696 083	1 174 188
3404 RØRLEGGINGSARBEID INKL ARBEID MED KUMMER	710 422	38 278	0	128 493	0
3405 LEVERING AV KUMMER MED TILBEHØR	97 542	161	71	92 084	16 489
3406 LEVERING AV LEDNINGER	730	7 966	207 161	902 361	405 316
3417 MASSETRANSPORT	4 395	0	0	0	0
3432 FORDELT LØNN	0	0	69 900	354 520	0
3435 ANLEGG - ANDRE ARBEIDER	0	0	44 150	0	0
3461 HOVEDENTREPENØR	44 075	0	0	0	0
	1 164 417	82 964	829 393	3 173 541	1 702 743

Kjelde: Rekneskapssystemet

Det har blitt nytta i alt 6,953 mill. kr for åra frå 2015 til 2019 til dette prosjektet.

Opphavlege budsjett for 2015-2019

	2019	2018	2017	2016	2015
3401 GRØFTEARBEIDER INKL OMFYLLING AV RØR	250 000	0	0	0	0
	250 000	0	0	0	0

Kjelde: Rekneskapssystemet

I budsjettet for 2019 er dette prosjektet nemnt slik: *Vann – Utsifting av kummer, brannventiler: 0,5 mill. kroner i 2019.*

Justert budsjett for 2015-2019

	2019	2018	2017	2016	2015
3401 GRØFTEARBEIDER INKL OMFYLLING AV RØR	250 000	0	0	0	0
3406 LEVERING AV LEDNINGER	0	0	1 500 000	0	0
	250 000	0	1 500 000	0	0

Kjelde: Rekneskapssystemet

Dette prosjektet hadde eit budsjett i 2019 på 0,250 mill. kr, og det vart nytta 1,164 mill. kr.

Prosjekt 1526: Rehabilitering Pumpestasjoner

Rekneskap for 2015-2019:

	2019	2018	2017	2016	2015
3201 KJØP AV UTSTYR	0	0	97 140	0	0
3210 KJØP AV TRANSPORTMIDLER	1 048 500	0	878 272	0	0
3230 REHABILITERING	0	0	0	0	38 018
3404 RØRLEGGINGSARBEID INKL ARBEID MED KUMMER	0	0	0	87 810	12 712
3406 LEVERING AV LEDNINGER	0	522	0	0	0
3412 PUMPEINSTALLASJON	1 713 438	430 404	711 266	1 110 698	625 784
3415 REHABILITERING AV RØR	305 127	113 111	0	57 500	25 023
3416 GRAVING	0	0	289 883	105 774	0
3424 VEGDEKKE	0	0	0	28 936	0
3431 MASKINUTRUSTING	127 734	60 633	0	0	0
3433 KJØP AV TJENESTER	0	0	0	0	113 575
3461 HOVEDENTREPENØR	0	0	0	43 821	0
3473 INVENTAR OG UTSTYR	0	93 242	0	61 837	0

3474	SANITÆR- OG VARMEANLEGG	0	0	53 372	130 108	0
3475	LUFTBEHANDLINGSANLEGG	0	61 470	0	69 370	0
3476	AUTOMATIKKANLEGG	72 087	140 700	105 136	52 750	162 792
3477	ELEKTRISKE ANLEGG	41 415	79 424	221 628	277 979	298 816
		3 308 301	979 505	2 356 698	2 026 584	1 276 720

Kjelde: Rekneskapssystemet

Det har blitt nytta i alt 9,948 mill. kr for åra frå 2015 til 2019 til dette prosjektet.

Opphavlege budsjett for 2015-2019:

	2019	2018	2017	2016	2015
3412 PUMPEINSTALLASJON	3 000 000	0	0	0	0
	3 000 000	0	0	0	0

Kjelde: Rekneskapssystemet

I budsjettet for 2019 er dette prosjektet nemnt slik: *Avløp – Fornyng og ombygging av pumpestasjoner: 3 mill. kroner i 2019.*

Justert budsjett for 2015-2019:

	2019	2018	2017	2016	2015
3412 PUMPEINSTALLASJON	3 000 000	0	3 500 000	0	0
	3 000 000	0	3 500 000	0	0

Kjelde: Rekneskapssystemet

Dette prosjektet hadde eit budsjett i 2019 på 3,000 mill. kr, og det vart nytta 3,308 mill. kr.

Prosjekt 1552: Rehabilitering Ledningsnett VA

Rekneskap for 2015-2019:

	2019	2018	2017	2016	2015
3201 KJØP AV UTSTYR	0	0	97 140	470 654	0
3210 KJØP AV TRANSPORTMIDLER	0	0	916 901	0	0
3234 KJØP AV EKSTERNE TJENESTER	1 535	0	0	0	0
3250 MATERIALKJØP TIL VEDLIKEHOLD/REHAB.	46 072	3 805	0	0	8 982
3270 KONSULENTTJENESTER	0	72 025	0	0	37
3305 EKSTERN PROSJEKTERING	6 801	0	0	0	0
3401 GRØFTEARBEIDER INKL OMFYLLING AV RØR	422 063	231 821	964 118	0	10 833
3404 RØRLEGGINGSARBEID INKL ARBEID MED KUMMER	45 012	305 868	190 280	32 469	148 006
3405 LEVERING AV KUMMER MED TILBEHØR	5 034	20 545	387 324	0	0
3406 LEVERING AV LEDNINGER	155 322	47 699	41 260	13 102	16 704
3412 PUMPEINSTALLASJON	38 437	0	0	0	0
3415 REHABILITERING AV RØR	310 384	0	0	941 178	0
3416 GRAVING	170 062	1 074 411	88 157	316 261	39 849
3417 MASSETRANSPORT	0	9 510	5 046	0	0
3424 VEGDEKKE	0	89 875	0	5 250	52 714
3461 HOVEDENTREPENØR	0	0	41 450	410 424	0
3473 INVENTAR OG UTSTYR	0	0	0	0	62 050
	1 200 721	1 855 559	2 731 676	2 189 338	339 175

Kjelde: Rekneskapssystemet

Det har blitt nytta i alt 8,392 mill. kr for åra frå 2015 til 2019 til dette prosjektet.

Opphavlege budsjett for 2015-2019:

	2019	2018	2017	2016	2015
3461 HOVEDENTREPENØR	86 500 000	40 000 000	0	0	0
	86 500 000	40 000 000	0	0	0

Kjelde: Rekneskapssystemet

I budsjettet for 2019 er dette prosjektet nemnt slik: *Vann og avløp: Ledningsfornyng og separering: 80 mill. kroner hvert av årene i økonomiplanen, fordelt 50/50 på vann og avløp*

Justert budsjett for 2015-2019:

	2019	2018	2017	2016	2015
3270 KONSULENTTJENESTER	0	-6 938 000	0	0	0
3401 GRØFTEARBEIDER INKL OMFYLING AV RØR	0	0	2 000 000	0	0
3461 HOVEDENTREPENØR	98 338 000	36 323 000	0	0	0
	98 338 000	29 385 000	2 000 000	0	0

Kjelde: Rekneskapssystemet

Dette prosjektet hadde eit opphavleg budsjett på 86,5 mill. kr. Etter overføring av unytta midlar frå 2018 til 2019 var budsjett for 2019 på 98,338. mill. kr. Det vart nytta 1,200 mill kr.

Prosjekt 1733: Ledningsnett VANN**Rekneskap for 2018-2019:**

	2019	2018
3201 KJØP AV UTSTYR	0	28 645
3234 KJØP AV EKSTERNE TJENESTER	340 320	0
3270 KONSULENTTJENESTER	79 110	0
3305 EKSTERN PROSJEKTERING	6 800	0
3401 GRØFTEARBEIDER INKL OMFYLING AV RØR	758 224	0
3404 RØRLEGGINGSARBEID INKL ARBEID MED KUMMER	7 010	70 330
3405 LEVERING AV KUMMER MED TILBEHØR	473 772	7 741
3406 LEVERING AV LEDNINGER	209 003	34 526
3417 MASSETRANSPORT	145 490	0
3424 VEGDEKKE	64 789	0
3433 KJØP AV TJENESTER	15 750	0
3461 HOVEDENTREPENØR	1 383 927	266 766
	3 484 193	408 007

Det har blitt nytta i alt 3,892 mill. kr for åra frå 2018 til 2019 til dette prosjektet.

Det vart ikkje lagt inn eit opphavleg budsjett for 2018 og 2019.

Justert budsjett for 2018-2019:

	2 019	2 018
3201 KJØP AV UTSTYR	1 000 000	0
	1 000 000	0

Dette prosjektet har ikkje hatt eit opphavleg budsjett. Etter overføring av unytta midlar frå 2018 til 2019 vart budsjett for 2019 på 1,000 mill. kr. Det vart nytta 3,484 mill. kr i 2019.

Prosjekt 1547: NoDig Renovering VA**Rekneskap for 2015-2019:**

	2019	2018	2017	2016	2015
3404 RØRLEGGINGSARBEID INKL ARBEID MED KUMMER	0	0	0	0	1 002 746
3406 LEVERING AV LEDNINGER	0	0	0	2 178 345	461 231
3415 REHABILITERING AV RØR	0	0	1 739 366	0	0
3461 HOVEDENTREPENØR	0	0	0	0	0
	0	0	1 739 366	2 178 345	1 463 977

Kjelde: Rekneskapssystemet

Det har blitt nytta i alt 5,382 mill. kr for åra frå 2015 til 2017 til dette prosjektet.

Det vart ikkje lagt inn eit opphavleg budsjett for 2015 til 2019.

Justert budsjett for 2015-2019:

	2019	2018	2017	2016	2015
3415 REHABILITERING AV RØR	0	0	4 000 000	0	0
	0	0	4 000 000	0	0

Kjelde: Rekneskapssystemet

Dette prosjektet er knytt til ein rammeavtale med ein leverandør *Olimb Rørfornyning AS*. Når det gjeld dei fire andre prosjekta har vi satt opp ein tabell over leverandørane:

1428: Utskifting av kummer/ventiler	
Intern faktura frå VAP	3 942 563
Intern faktura frå VA	531 170
Intern faktura frå Bingsa	2 392
Blindheim Maskin & Transport AS	38 494
Svinø Entreprenør AS	389 462
Ufo Entreprenør AS	86 543
Veidekke Industri AS	28 038
Ahlsell Norge AS	174 000
Brødrene Dahl AS	1 467 084
Optimera AS	77 488
Dolmen & Sønner AS	166 771
Slamsug AS	44 150
Diverse	4 901
	6 953 056

1733: Ledningsnett VANN	
Intern faktura frå VAP	753 134
Intern faktura frå Bingsa	3 280
Blindheim Maskin & Transport AS	849 510
Svinø Entreprenør AS	1 026 508
Veidekke Entreprenør AS	130 797
Veidekke Industri AS	125 002
NCC Industry AS	64 789
Ahlsell Norge AS	655 263
Brødrene Dahl AS	330
Optimera AS	33 611
Dolmen & Sønner AS	7 010
Rør 24 AS	70 330
Slamsug AS	15 750
Energima Ålesund AS	57 290
Asplak Viak AS	59 910
Diverse	39 686
	3 892 200

1526: Rehabilitering Pumpestasjoner	
Intern faktura frå VAP	41 648
Xylem Water Solutions AS	3 462 086
Grundfos Pumper AS	106 082
Svinø Entreprenør AS	395 657
Ufo Entreprenør AS	156 676
Bratvaag Electro AS	1 433 682
Ahlsell Norge AS	9 788
Brødrene Dahl AS	54 527
Optimera AS	338
Dolmen & Sønner AS	269 906
Slamsug AS	554 972
ServiTech AS	491 912
Guard Automation AS	212 787
Møre Control AS	168 759
Marinequip AS	97 610
KZ Handles AS	93 242
Axflow AS	87 810
Reidar Stokke AS	72 220
Rørtek AS	68 160
Bertel O. Steen AS	1 926 772
Ferd Båt AS	97 140
Diverse	146 034
	9 947 808

Prosjekt 1552: Rehabilitering Ledningsnett VA	
Intern faktura frå VAP	827 757
Olimb Rørfornyning AS	941 178
Blindheim Maskin & Transport AS	1 773 452
Svinø Entreprenør AS	929 012
Ufo Entreprenør AS	439 416
Veidekke Entreprenør AS	585 798
NCC Roads AS	95 126
Braute Maskin AS	75 256
Ahlsell Norge AS	392 209
Brødrene Dahl AS	93 625
Optimera AS	52 471
Dolmen & Sønner AS	1 738
Rørleggersentralen AS	152 888
Dipl.ing. Houm AS	291 004
Aquatools AS	179 650
Vekttertjenesten AS	161 288
Uniteam Vest AS	62 050
Xylem Water Solutions AS	38 437
Gresu AS	154 348
Yapril AS	72 025
Bertel O. Steen AS	916 901
Ferd Båt AS	97 140
Diverse	58 983
	8 391 752

Kjelde: Rekneskapssystemet og manuelt arbeid

4. REVISJONSKRITERIER

Norsk Standard har gitt ut ein internasjonal standard *NS-ISO 21500:2012 Veiledning i prosjektledning* som beskriv dei prosesser som er å sjå på som god praksis innanfor prosjektleiing. Standarden angir at den kan nyttast av alle organisasjonar, offentlege, private eller frivillige, og for alle prosjekter uavhengig av kompleksitet, størrelse og varigheit.

Prosessane som det blir referert til, er grupperte i prosessgrupper og kunnskapsområde, og standarden har i alt 39 prosesser som blir tilrådd.

Vår inndeling av problemstillinga frå b) til e) følger til ein viss grad standarden sine hovudkategoriar av prosessgruppene. Nokre av standarden sine tilrådingar vil bli konkretisert.

Der ikkje anna er nemnt, er det krav frå ISO som ligg til grunn for krava vi lister opp under.

4.1 KOSTNADSOVERSLAG

Årsbudsjettet er ein bindande plan for kommunen sine midlar og på kva måte dei skal bli nytta, jmf. kommunelova § 14-5 1. ledd. Vidare går det fram av § 14-4 3. ledd at årsbudsjettet skal vere realistisk. Det gjeld både drift og investering, slik at investeringsbudsjettet er eittårig.

Kommunen bør utarbeidde eit prosjektbudsjett som grunnlag for budsjettvedtaket. Dei ulike investeringsprosjekta slik dei blir ført opp i årsbudsjett er ei konkretisering av ei løyving. Det å tilordne dei planlagde delar av prosjektarbeidet til eit tidsbasert budsjett, gir hjelp til å måle framdrift og ansvarleggjere. Eit godt prosjektbudsjett bygg på prosjektplanar, ei god inndeling i delprosjekt og gode kostnadsoverslag. Det å utarbeidde eit kostnadsoverslag inneber å kalkulere kostnadane som er involvert på ein forsvarleg måte. I dette ligg at det også blir lagt til reservar som skal handtere identifisert risiko. Ein må også ta omsyn til pengane sin tidsverdi.

4.2 OPPSTARTSFASEN

Kommunen bør formalisere eit prosjektmandat, der ein formelt godkjenner eit prosjekt, identifiserer prosjektleiaren og denne sitt ansvar og mynde. Vidare at ein i dette mandatet dokumenterer behov, prosjektet sitt mål, leveransane og økonomiske aspekt ved prosjektet.

Kommunen bør etablere ei prosjektgruppe. Det inneber å skaffe dei personar som er nødvendige for å fullføre prosjektet. Når menneskelege ressursar ikkje er tilgjengeleg internt i organisasjonen, bør ein vurdere å leige inn ekstra personar eller sette ut arbeid til ein annan organisasjon. Prosjektleiaren kan eller kan ikkje ha fullstendig styring med val av prosjektgruppa sine medlemmar, men prosjektleiaren bør vere involvert i utveljinga av dei.

Kommunen bør identifisere interessentar. Ei interessentanalyse inneber å finne enkeltpersonar, grupper eller organisasjonar som blir påverka av eller som påverkar prosjektet, samt å dokumentere relevant informasjon om dette. Eit kommunalt investeringsprosjekt har grenseflater mot ulike statlege og regionale styresmakter, eigne tenesteytande og myndautøvande einingar, samt ulike grupper av innbyggjarar og bedrifter.

4.3 PLANLEGGING

Kommunedirektøren bør sørge for at alle investeringsprosjekt har vore gjenstand for ei god planlegging. Dette er eit krav avleidd frå eit generelt krav om at kommunedirektøren skal sørge for kommunen har ein god internkontroll, jmf kommunelova § 25-1.

ISO-standarden identifiserer kva som ligg i ei god planlegging av gjennomføring av eit investeringsprosjekt. Følgjande punkt er allment anerkjende prinsipp for ei god planlegging:

- *Definere omfang*, inneber å tydeleggjere kva prosjektet omfattar og kva nytte det vil gi innbyggjarane.
- *Utarbeide prosjektnedbrytingsstruktur*, inneber å dele og underindele prosjektarbeidet i mindre og meir handterlege deler, og kan til dømes vere strukturert i prosjektfasar, store leveransar, fag og plassering.
- *Definere aktivitetar*, inneber å identifisere, definere og dokumentere alle aktivitetar som bør vere i planen.
- *Kalkulere ressursar*, inneber å finne ut kva for ressursar ein treng for kvar aktivitet. Ressursar kan omfatte arbeidskraft, fasilitetar, utstyr, materiell, infrastruktur og verktøy.
- *Sette opp rekkefølge av aktivitetar*, inneber å identifisere og dokumentere dei logiske relasjonane mellom prosjektaktivitetane.
- *Kalkulere aktivitetar sin varigheit*, inneber å angi den tid det tar å fullføre dei definerte aktivitetane i prosjektet. Kor lang tid ein aktivitet tar, avheng av tilgjengelege ressursar, relasjonen mellom aktivitetar, kapasitet, planleggingskalendrar, lærekurver og administrativ behandling.
- *Definere prosjektorganisasjon*, inneber å sikre nødvendige forpliktingar frå dei involverte. Relevante roller, ansvar og mynde, bør vere definert i samsvar med prosjektet sin eigenart og kompleksitet, og bør ta omsyn til eksisterande retningslinjer.

Kor omfattande ei planlegging må vere, avheng naturlegvis av kor omfattande og komplekst investeringsprosjektet er. Alle investeringsprosjekt bør likevel ha ein prosjektplan, ein framdriftsplan, ei risikoanalyse og ein anskaffingsplan for å sikre ein trygg kontroll.

Alle investeringsprosjekt bør ha ein prosjektplan. Prosjektplanen skal angi basislinjene for gjennomføring av prosjektet, til dømes i form av omfang, kvalitet, kostnader, ressursar og risikoar. Alle deler av prosjektplanen bør være konsistente og fullstendig integrerte.

Alle investeringsprosjekt bør ha ein framdriftsplan. Framdriftsplanen skal angi start- og sluttid for prosjektet sine aktivitetar og fastlegge basislinja for prosjektet sin samla tidsplan. Aktivitetane skal tidfestast i ei logisk rekkefølge som identifiserer varigheiter, milestein og gjensidig avhengigheit. Ein framdriftsplan gir hjelp til å evaluere faktisk framdrift. Utvikling av framdriftsplanen bør fortsette gjennom heile prosjektet etterkvart som arbeidet går framover, etterkvart som prosjektplanane blir endra, etterkvart som forventade risikohendingar oppstår eller forsvinn, og etterkvart som nye risikoar blir identifisert.

Alle investeringsprosjekt bør ha ei risikoanalyse. Risikoanalysen skal identifisere og vurdere risikoar. Det å *identifisere risikoar*, er å systematisk kartleggje dei potensielle risikohendingar, som kan ha ein positiv eller negativ innverknad på prosjektet om dei oppstår. Dette er ein prosess som ein kan

gjenta, då nye risikoar kan bli kjende, eller risikoar kan endre seg etterkvart som prosjektet utviklar seg. Risikoar med ein potensiell negativ innverknad blir omtalt som *truslar*, medan risikoar med ein potensiell positiv innverknad blir omtalt som *moglegheiter*. Det å *vurdere risikoar*, er å måle og prioritere risikoane for ytterlegare tiltak. Denne prosessen inkluderer at ein for ei risikohending angir eit anslag på kor sannsynleg det er at den skjer og kva for konsekvens det vil gi. Risikoane vil då bli prioritert i samsvar med denne vurderinga ut frå omsyn til andre faktorar, som til dømes tidsramme. Risikovurdering er også ein gjentakande prosess.

Alle investeringsprosjekt bør ha ein anskaffingsplan. Anskaffingsplanen skal dokumentere anskaffingsstrategien og generell prosess med å gjennomføre anskaffingane i tråd med regelverket for offentlege anskaffingar. Det er tideleg i anskaffingsprosessen ein kan påverke anskaffinga mest, og grunnlaget for ei vellukka anskaffing blir lagt i planlegginga.

Alle investeringsprosjekt bør ha utarbeidd eit nytt prosjektbudsjett i planleggingsfasen. Det å vedlikehalde realistiske budsjetter er viktig. Det er rimeleg å forvente ein større grad av presisjon i denne fasen enn i tidlegfasen før det har blitt fatta eit endeleg vedtak.

4.4 OPPFØLGING

Prosjektleiaren bør leie dei planlagde prosjektaktivitetane og styre dei ulike tekniske, administrative og organisatoriske grensesnitt i prosjektet, med sikte på å fullføre prosjektet sine aktivitetar i samsvar med prosjektplanen. I dette ligg å sørge for å ha god informasjon om prosjektet, analysere informasjonen og gjere avgjersler. Ein del av dette er å innhente ekspertråd, nytte gode IT-baserte prosjektleiingssystem og gjennomføre møter.

Prosjektleiaren bør styre endringar i prosjektet og leveransane, samt å formalisere godkjenning eller avvising av desse endringane. Endringar bør bli styrt gjennom prosedyrar.

Prosjektleiaren bør styre prosjektet sitt omfang. Denne prosessen bør fokusere på å bestemme det nåverande prosjektomfanget, å samanlikne det nåverande omfanget med omfanget frå godkjent basislinje for å fastslå eventuelle avvik, føresjå omfanget og implementere eventuelle passande endringsforslag for å unngå at omfanget bli påverka negativt. Endringsstyring og omfangsstyring er to forskjellige prosessar.

Prosjektleiaren bør styre ressursar. I dette ligg det å sikre at ressursane til å gjennomføre prosjektarbeidet er tilgjengelege. Manglande tilgang på ressursar kan oppstå som følgje av uunngåelege omstende som feil på utstyret, veret, arbeidskonfliktar eller tekniske problem. Dette kan krevje omlegging av aktivitetar som fører til ei endring av ressurskrava for gjeldande eller påfølgjande aktivitetar. Ein bør etablere prosedyrar for å identifisere slike manglar, som legg til rette for å omprioritere ressursane.

Prosjektleiaren bør handtere interessentar. I dette ligg det å gi riktig forståing av og merksemd til interessentane sine behov og forventningar. Dette omfattar aktivitetar som til dømes å identifisere interessentane sine spørsmål og å løyse problem.

Prosjektleiaren bør styre framdriftsplan. I dette ligg det å overvake avvik i tidsplanen og treffe egna tiltak. Denne prosessen bør fokusere på å fastslå gjeldande status for prosjektet sin tidsplan ved å samanlikne den med tidsplanen si godkjente basislinje slik at eventuelle avvik kan bli fastslått, ferdigdatoar blir føresagt, og alle aktuelle tiltak blir implementert for å unngå uheldige innverknad på

tidsplanen. Alle endringar av basislinja sin tidsplan bør bli administrert i samsvar med endringsprosessen. Prognoser over prosjektet sitt avslutningstidspunkt bør bli utvikla ved jamne og bli oppdatert basert på tidlegare trendar og ny kunnskap.

Prosjektleiaren bør styre handtere og styre risikoar. Det å handtere risikoar er å utvikle alternativ og finne tiltak for å forbetre moglegheitene og redusere truslane for måla i prosjektet.

Risikoreduserande tiltak er tiltak for å unngå risikoen, redusere risikoen, hindre risikoen eller utvikle ein beredskapsplan. Det å styre risikoar er å minimere avbrott i prosjektet ved å fastslå om dei risikoreduserande tiltaka er utførte, og om dei har ønska effekt.

Prosjektleiaren bør gjennomføre kontraktsoppfølging. I dette ligg det å styre relasjonen mellom kjøper og leverandør. Det omfattar å overvake og gjennomgå leverandørane sine ytingar og å treffe tiltak for å sikre at krava i kontaktane blir oppfylt. Denne prosessen startar med at kontrakt dokumenta blir skrivne ut, og sluttar med at kontraktane blir fullført.

Prosjektleiaren bør gjennomføre budsjettoppfølging og styre kostnader. I dette ligg det å overvake kostnadsavvik og treffe eigna tiltak. For å unngå ugunstig innverknad på kostnader bør denne prosessen fokusere på å bestemme status for nåverande prosjektkostnad, samanlikne den med basislinjekostnadene for å fastslå eventuelle avvik, anslå kostnader ved fullføring og implementere alle aktuelle førebyggjande eller korrigerande tiltak. Alle endringar i basislinja sine kostnader bør styres i samsvar med endringsprosessen. Avvik kan oppstå frå dårleg planlegging, uføresette endringar i omfang, tekniske problem, feil på utstyret eller andre eksterne faktorar, til dømes problem hos leverandøren. Uavhengig av årsak krev det korrigerande tiltak, enten ei endring i basislinja for kostnader eller utvikling av ein kortsiktig plan for oppretting.

Kommunen bør rapportere om kostnadsutviklinga til kommunestyret. Kommunelova § 14-5 om årsbudsjettet sin bindande verknad og budsjettstyring angir i 3. ledd at kommunen: *skal minst to ganger i året rapportere til kommunestyret om utviklingen i inntekter og utgifter, sammenholdt med årsbudsjettet. Hvis utviklingen tilsier vesentlige avvik, skal kommunedirektøren foreslå endringer i årsbudsjettet.* Dette krev at det for alle investeringsprosjekt som eit minimum, må vere to budsjettoppfølgingar i året, og at desse også blir lagt fram for kommunestyret.

4.5 AVSLUTNING

Kommunen bør gjere ei formell avslutning av eit investeringsprosjekt. I dette ligg å verifisere at alle aktivetar er fullført, samle alle prosjektdokument og arkivere dei i samsvar med krav.

Kommunen bør gjere ei evaluering av eit gjennomført investeringsprosjekt, som blir nedfelt i eit erfaringsdokument. Dette for å samle lærdom til nytte for framtidige prosjekter.

Kommunen bør utarbeide ein avslutningsrapport for eit gjennomført investeringsprosjekt. I dette ligg m.a. å utarbeide ein prosjektrekneskap som også gir god oversikt over løyvingane. I økonomireglementet vedteke av bystyret 22.11.18 i sak 135/18, vidareført i reglement for nye Ålesund kommune, står det også at:

Ved investeringsprosjekt større enn 15 mill. kroner skal ein legge fram prosjektrekneskap til kommunestyret for godkjenning. Prosjektrekneskap for investeringsprosjekt over 100 mill. kroner skal i tillegg attesterast av revisor.

5. FAKTAGRUNNLAG

Dei investeringsprosjekt som vi har retta fokus mot i denne rapporten, er gjerne knytt til eit overordna planverk i form av hovudplanar. I kapittel 1.5 gir vi ei kort oversikt over dette overordna planverket, og det ligg meir omfattande informasjon i vedlegg.

Ålesund kommune har ei målsetting om å fornye 1,5 % av vann- og avløpsleidningane kvart år. Det inneber ei langsiktig målsetting om at leidningane blir fornya kvart 67 år. I kapittel 1.6 har vi framstilt statistikk frå KOSTRA for åra 2007 til 2019 som viser at det i denne perioden er fornya 0,57 % og 0,68 % for respektivt vann og avløp. Ei langsiktig fornyingstakt som i denne perioden, inneber at leidningane blir fornya kvart 175 år og 147 år for respektivt vann og avløp. Ein kan har nemne at maksimal avskrivningstid er satt til 40 år i sjølvkostrekneskapen. I den årlege nasjonale undersøkinga *betre Vann* kjem også kommunen dårleg ut, med ein sistede plass for tenesta avløp.

Ålesund kommune har også ei målsetting om å minimere overløp. Dette er konkretisert til at mengda overløp per år i høve til samla avløpsmengde skal vere mindre enn 5 %. Slik vi har oppfatta det har ikkje Ålesund kommune oversikt over omfanget av overløp per år. Det er også ei målsetting at alle direkteutslepp skal sanerast, og i utsleppsløvet er det stilt krav om fristar som ikkje har blitt overhalde. Slik vi har oppfatta det har kommunen i liten grad sanert desse per i dag.

Ålesund kommune har utarbeidd ein overordna saneringsplan som gir status på leidningsnett og vurderer ytinga til det. Planen angir ei prioritering av soner for sanering. Prioriterte områder for avløpsnett er i denne planen satt som styrande, då det er størst utfordringar knytt dette. Det er difor teke utgangspunkt i viktige område for avløpsnett med ei utviding av sona for å inkludere også viktige områder for leidningsnett til vann. I arbeidet med overordna saneringsplan er det lagt til grunn at det seinare vil bli utarbeidd detaljerte saneringsplanar for dei identifiserte sonene. Vi er ikkje kjend med at det er utarbeid slike detaljerte saneringsplanar.

I kapittel 1.7 har vi kort gjort greie for organiseringa innan VA. Det er hovudsakleg tilsette i utbyggingsavdelinga som har prosjektleiaransvaret for å få gjennomført eit investeringsprosjekt. I vår gjennomgang av dei sentral styringsdokumenta innan VA, er kapasitet fleire stader eit tema. Revisjonen av hovudplanane i 2006 stoppa opp på grunn av kapasitetsproblem, og dei kom ikkje på plass før 2011 for avløp og i 2014 for vann. I hovudplanen for vann i 2014 vart det etablert ei målsetting om: *å fornye og utskifte 1 % av leidningane per år*, men det vart presisert at: *På grunn av manglande kapasitet kunne dette målet vere vanskelig å nå på kort sikt.*

I eit internt budsjettnotat for 2015 vedkomande *Utbygging* går det fram at:

En økning av kapasitet er nødvendig og ønskelig for å kunne ta unna en del av etterslep på prosjektering samtidig som en bygger opp egen kompetanse. Konsulentmarkedet i regionen har heller ikke kapasitet til å ta unna for behovet.

I budsjettet for 2018 går det fram at: *Kapasiteten til planlegging og prosjektering økes.*

I eit intern notat av september 2019 vedkomande tertialrapportane går det fram at:

Hos virksomheten vann, avløp og renovasjon er fornyingstakten på ledningsnett for lav. Manglende kapasitet innenfor planlegging gjør at virksomheten sliter med å imøtekomme

kravene i driftsavtalen på bl.a. fornyingstakt og fjerning av direkteutslipp. VAR vil som tiltak øke innleie av eksterne konsulenter for å bedre kapasiteten

Prosesskartet, som vi har omtala i kapittel 1.8 vedkomande LEAN prosjektet gir den overordna strukturen for dei rutinane som er utvikla for å sikre ei god gjennomføring av investeringsbudsjettet. I dette prosjektet vart det utvikla ein mal i form av mapper og filer som blir kopiert inn på eit fellesområde. På dette fellesområdet ligg det arkivinformatjon om rundt 200 prosjekt fordelt på mappene 2 *Prosjekt*, 3 *Utbyggingsavtaler* og 6 *Arkiv*. Dette nye settet av malar med mapper og filer erstattar ein eldre mal, og er meir detaljert enn denne.

I kapittel 2 har vi framstilt ein gjennomgang av investeringsbudsjettet frå 2014 og fram til i dag. Ein meir detaljert gjennomgang ligg elles som vedlegg for den som ønskjer å skaffe seg eit nokolunde komplett bilete av den informasjon som er gitt til politikarane og innbyggjarane vedkomande investeringsbudsjettet innan VA dei siste åra.

Vår gjennomgang viser at fram mot budsjettprosessen i 2017 vart det budsjettert med ei investeringsramme fordelt på vann og avløp. Desse rammene var knytt til kvar sin hovudplan. Det var ein budsjettjusteringssak i midten av 2016 der avløp auka si ramme som følgje av at innmeldt behov var større enn vedteke budsjett. Vidare var det ein budsjettjusteringssak seint i 2017 der ein reduserte rammene som følgje av forseinkingar. I denne perioden vart det ikkje overført unnytta lånemidlar frå året før.

Budsjettet for 2017 vart også lagt fram for bystyret med rammeløyvingar og korte kommentarar. I forkant av budsjettprosessen ser ein likevel at interne dokument gir ein viss grad av detaljert informasjon ved at det vart fastsett eit handlingsprogram for både vann og avløp. Ved den politiske behandlinga av budsjettet kravde bystyret meir informasjon, og det vart gitt omfattande informasjon før rammene vart fastsett med vedtak. Etter dette har det vore arbeid med å detaljere ut investeringsbudsjett både i budsjettdokumentet og i rekneskapssystemet. Vidare at det ved tertialrapportering no også blir rapportert på investeringane, samt at dei unytta lånemidlane frå året før no blir overført.

Konkretiseringa av eit investeringsbudsjett skal settast opp med bruttoutgifter. Vi har satt opp ein tabell over brutto investeringsutgifter for åra frå 2014 til 2019.

Brutto investeringsutgifter innan VA for åra frå 2014 til 2019:

	2019	2018	2017	2016	2015	2014
Bruk av lån	78 744 365	94 417 665	87 673 611	103 043 543	100 572 856	105 207 906
Refusjoner	26 599 961	5 752 570	2 397 813	1 599 324	4 494 660	2 856 623
For mye dekket	496 222	683 647	399 112	0	0	0
Brutto investeringsutgifter	105 840 548	100 853 882	90 470 536	104 642 867	105 067 516	108 064 529

Kjelder: Rekneskapssystemet

Ein ser av tabellen at brutto investeringsutgifter ligg på i overkant av 100 mill. kr per år for alle åra, med unntak av 2017 då dei var i overkant av 90 mill. kr

Vi har også satt opp ei oversikt over netto investeringsutgifter, slik dei går fram av opphavleg budsjett, justert budsjett og rekneskapen, slik vi også satt det opp i kapittel 2.

Budsjett og rekneskap innan VA for åra frå 2014 til 2019, netto investeringsutgifter:

	2019	2018	2017	2016	2015	2014
Opphavleg budsjett 2019	227 700 000	249 600 000	64 300 000	188 400 000	85 400 000	89 500 000
Justert budsjett 2019	258 653 000	138 985 000	64 300 000	128 400 000	103 700 000	89 500 000
Rekneskap 2019	78 744 368	94 417 664	87 673 611	103 043 543	100 572 856	105 207 906

Kjelde: Rekneskapssystemet

I kapittel 3 har vi framstilt kort informasjon om eit utval av investeringsprosjekt innan VA. Ein del av denne gjennomgangen har vore å identifisere informasjonen om kvart prosjekt som ligg i dei to elektroniske arkiva, ACOS Websak og flatfilområdet. Hovudbilete var at det i ACOS Websak ligg formelle inngåande og utgåande dokument, medan det på fellesområdet hovudsakleg ligg mykje teknisk dokumentasjon, samt vanlegvis ein komplett serie med referat frå byggemøta.

Vi opplevde det noko vanskeleg å enkelt finne fram til det vi var ute etter. Dette gjeld særleg på flatfilområdet som hadde store mengder med tekniske data, men også i ACOS Websak. Dette hadde dels samanheng med at dokumenta vi hadde ei forventning om å finne ikkje blir produsert, og i den vidare gjennomgangen skal m.a. prøve å relatere noko av dette opp mot revisjonskriteria.

Vår oppfatning av situasjonen i forkant av kommunesamanslåinga, er at det vart lagt opp til at utgangspunktet for gjennomføring av eit investeringsprosjekt innan VA er at det skal vere vedteke av kommunestyret og skal ha opphav i eit behov som skal kome til uttrykk i saneringsplanar.

5.1 KOSTNADSOVERSLAG

Ei løyving til eit investeringsprosjekt blir vanlegvis gjort i den ordinære budsjettprosessen, der løyvinga for eit år blir fastsett innan utgangen av året forut for den. Det er likevel ikkje uvanleg at det gjennom budsjettåret kan bli løyvd midlar til eit investeringsprosjekt basert på ei eiga sak lagt fram for kommunestyret, ved overføring av unytta lånemidlar frå året før eller at prosjektet får ei auka ramme finansiert ved omprioriteringar eller ved å auke finansieringsgrunnlaget.

Når det gjeld grunnlaget for dei løyvingane som ligg inne i budsjettet, så har vi i vår gjennomgang av budsjett frå 2014 og fram til i dag ikkje observert detaljert informasjon om beløpsgrunnlaget for dei løyvingane som blir gjort.

I Websak, kor alle prosjekt vanlegvis har ei eiga arkivmappe, ligg det ikkje registrert kostnadsoverslag som angir eit grunnlag for den investeringsramma som ligg inne i eit gjeldande budsjett. Vi har ikkje sett kostnadsoverslag på flatfilområdet som gjeld tidlegfase forut for vedtak. Det er rett nok utvikla ein enkel reknearkmal som skal nyttast ved ei forkalkyle og som gir ei skisse til eit metodisk opplegg for å kostnadskalkulere inkludert det å handtere usikkerheit. Dette reknearket som er ein del av LEAN, og erstattar eit tidlegare rekneark. Vi har også i liten grad sett kostnadskalkuleringar i fasen før val av hovudentreprenør.

Vår gjennomgang supplert med samtalar viser at det ikkje finns noko generelt strukturert opplegg eller rutinar for utarbeiding av gode kostnadsoverslag i dei tidlege fasar av eit investeringsprosjekt, herunder eit strukturert opplegg for å handtere usikkerheit og reserver ved dei ulike fasane i eit prosjekt. Kommunen har heller ikkje nedfelte skiftlege retningslinjer eller prinsipp som gir rettleiing til prosjektleiaren i høve til handtering av usikkerheit. Det er heller ikkje utvikla nedfelte skriftlege prinsipp for bruk av ulike erfaringstal som ein kan nytte i kostnadskalkulasjonar.

Økonomiavdelinga mottok heller ikkje eit grunnlag for dei tal som blir lagt inn i budsjett, og utøver føljegleghet heller ikkje nokon oppgåver i høve til å kvalitetssikre at budsjettala er realistiske med omsyn til kostnader og tidsfordeling, samt kvalitetssikring av reservar som skal handtere usikkerheit.

5.2 OPPSTARTSFASEN

I prosesskartet under: *Oppstart og innledende arbeid* er første aktivitet at: *Teamleder / Fagleder tildeler prosjekt til prosjektleder*. I samanheng med denne aktivitet skal ein fylle ut eit skjema som angir: *Prosjektnavn, Prosjektleder, Prosjektområde (SID eller kart), Oppstartdato, Tildelingsdato og Tildelt av*. Det går ikkje fram av dette tildelingsbrevet kva for ansvar og mynde som er gitt til prosjektleiaren. Vidare går det heller ikkje fram kva som er budsjettamma.

Vår gjennomgang supplert med samtalar viser at det ikkje blir utarbeidd ei formell tildeling av prosjekt. Vi har likevel ikkje identifisert at det er noko som er utydeleg i høve kven som er prosjektleiar for eit investeringsprosjekt. Det står fram som tydeleg lagt til ein av dei som utgjør gruppa av prosjektleiarar ved ytbyggingsavdelinga.

Den andre aktiviteten er: *Prosjektleder sender ut info. brev til grunneiere og andre aktører*. Vår gjennomgang viser at denne informasjon er dokumentert, og då særleg i ACOS Websak.

Den fjerde aktiviteten er: *Prosjektleder gjennomfører oppstarts- og prosjektmøter*. Vår gjennomgang viser at møter er dokumentert, og då særleg på flatfilområdet. To av punkta under denne aktiviteten er: *Avklare behov for interne ressurser og Samordning med eksterne aktører*.

Det tredje aktiviteten er: *Prosjektleder oppretter prosjekt*. Etterfølgd av fem punkt der det siste er: *Prosedyre for opprettelse av prosjektgruppe*. Det går fram av denne prosedyren at med prosjektgruppe blir det sikta til:

En gruppe sammensatt av personer med kompetanse innen alle fagfelt som blir berørt i VA prosjektet. Med en leder og 2-5 andre medlemmer som representerer fagfelt som vann, avløp, innmåling, elektro, automasjon, bygg og anlegg, rør o.l. (prosjektets karakter bestemmer sammensetningen av medlemmene)

Vidare blir det lista opp:

- *Alle VA prosjekt skal ha en prosjektgruppe*
- *Fagleder Utbygging er ansvarlig for utnevning av prosjektleder*
- *Prosjektleder kontakter Teamleder Vann og Teamleder Avløp for oppnevning av representant til prosjektgruppa inkl. SHA-koordinator*

Under: *Ansvarsdeling i prosjektgruppe* står det:

1. *Prosjektleder*
Leder av prosjektgruppe. Ansvarlig for framdrift og informasjonsflyt i prosjektgruppa og ut mot respektive teamledere.
2. *Andre deltakere*
Ansvarlig for sitt fagfelt og skal delta aktivt med innspill. Om nødvendig skal andre i teamet kontaktes for avklaringer.

Under: *Oppgave og ansvar* står det følgjande under punkt a:

Før prosjektering starter skal prosjektgruppa gå gjennom prosjektark, budsjett og de overordnede målene med prosjektet. Legge føringer for trasevalg, vurderinger av omfang o.l. Befaring skal gjennomføres. Prosjektgruppa er ansvarlig for å legge en plan for videre fremdrift.

Under punkt b:

Etter at konsulent eller prosjektleder har startet prosjekteringen skal de jevnlig avholdes møter der planer blir gjennomgått. Endringer skal gjennomgås i prosjektgruppe og godkjennes av prosjektgruppe.

Alle planer, tegninger og mengdebeskrivelser skal gjennomgås og godkjennes av prosjektgruppe før utsendelse/oppstart/entreprenør kontaktes.

Under punkt c:

Under byggearbeidet skal prosjektgruppa delta på byggemøter. Alle endringer og tillegg skal godkjennes av prosjektgruppa.

Det som står ovanfor, og vår gjennomgang supplert med samtalar, viser at prosjektleiar langt på veg er aleine om gjennomføringa av dei ulike prosjektprosessane. Med det siktar vi til at det i utbyggingsavdelinga ikkje blir sett saman ei prosjektgruppe der ein har ein grad av spesialisering med omsyn til dei ulike prosessane som er i eit investeringsprosjekt. Det som blir referert til som ei prosjektgruppe, er slik vi les det ovanfor, meir ei interessent- og/eller avgjerslegruppe.

Det første punktet i prosesskartet under: *Planlegging* angir at ein skal: *Vurdere bruk av eksterne konsulenter*. Slik dette er lagt inn i prosesskartet vil vi tru at det her blir sikta til bruk av eksterne som prosjektleiar, og ikkje bruk av eksterne som spesialistar innan til dømes geoteknikk, arkeologi o.l. Bruk av slike spesialistar ligg inne i ei vurdering ved etablering av ei prosjektgruppe. Våre revisjonskriterier angir at ein prosjektleiar bør vere involvert når ein set saman ei prosjektgruppe.

Den siste fasen er: *Prosjektleder sender prosjektark til teamleder/ fagleder*. Medan den nest siste fasen er knytt til eit krav om at 15 % av budsjett krev godkjenning frå fagleiar. Det som blir referert til som prosjektarket har vore ein del rutinane lenge før arbeidet med LEAN, og er meint å representere ei formell prosedyre for å initiere eit prosjekt. Vi har sett nokre slike underskrivne prosjektark, men hovudbilete etter ein gjennomgangen er at desse vanlegvis ikkje blir arkivert i ACOS Websak eller på flatfilområdet.

Kommunen har ikkje utarbeidd ein mal for kartlegging av alle interessentar, og det går heller ikkje fram som eit punkt i prosesskartet. Det at ein ikkje har krav om ei formalisert interessentanalyse, er likevel ikkje det same som at interessentane ikkje blir ivareteke på ein forsvarleg måte. Vi viser her også til det som blir referert til som prosjektgruppa, som under byggearbeidet skal delta på byggemøter. I vår gjennomgang av investeringsprosjekt har vi ikkje identifisert noko som har gitt store konsekvensar som følgje av mangelfull initial kartlegging av interessentar.

5.3 PLANLEGGING

Under kriteriedelen gav vi uttrykk for at:

Kor omfattande ei planlegging må vere, avheng naturlegvis av kor omfattande og komplekst investeringsprosjektet er. Alle investeringsprosjekt bør likevel ha ein prosjektplan, ein framdriftsplan, ei risikoanalyse og ein anskaffingsplan for å sikre ein trygg kontroll.

I tillegg bør ein også, når ein går ut av planleggingsfasen ha tydeleg definert prosjektet sitt omfang.

Vår gjennomgang supplert med samtaler viser at det ikkje blir utarbeidd ein samla prosjektplan for eit prosjekt, ei heller er det sett krav om dette i rutineane. Det kan gjere det vanskeleg for andre å vurdere om planlegginga er tilpassa kompleksiteten.

Planlegginga slik det går fram av prosesskartet skil mellom prosjekt over og under 1 mill. kr, og er retta inn mot prosessane frå detaljprosjektering til konkurransegrunnlaget til kontrakt til entreprenøren etablerer riggplass.

Vår gjennomgang supplert med samtaler viser at det det ikkje blir utarbeid ein samla framdriftsplan for eit investeringsprosjekt, ei heller er det sett krav om det. Ein eller anna form for framdriftsplan ligg i entreprenørkontrakten, og det vil vere ein vesentleg del av framdriftsplanen for heile prosjektet.

Gjennomføring av entreprenørkontraktane er ein viktig del av prosjektet, men alle prosjekt har element som kjem i tillegg. Det er ikkje utvikla prosedyrar og malar som gir prosjektleiaren rettleiing til å utarbeide ein overordna prosjektplan og framdriftsplan for heile prosjekt, der prosjektplan og framdriftsplan for entreprenørkontraktane er ein viktig del av den samla planlegginga.

Vår gjennomgang supplert med samtaler viser at det ikkje blir stilt krav om å gjennomføre ei risikoanalyse for kvart prosjekt. I nokre prosjekt har det likevel blitt utarbeidd ei risikoanalyse basert på eit opplegg frå vegvesenet, men det er ikkje utvikla prosedyrar og malar som gir prosjektleiaren rettleiing til å utarbeide slike analyser.

Ein stor del av utgiftene i prosjekta som vi har gått gjennom har vore knytt til entreprenøren. I tillegg kjem det ofte andre kostnadar som røyr, røyrleggjartenester samt graving og massetransport. Hovudsakleg er utgiftene dekt opp med ein gjennomført konkurranse for entreprenørkontrakten og bruk av rammeavtaler for dei andre utgiftene. Vi har sett nokre utfylte skjema for avrop på rammeavtalane, men hovudbiletet vårt er at det er manglar i høve til dette. Det kan vere at det ikkje er gjort, men det kan også vere at dei ikkje blir arkivert på ein slik måte slik at det er enkelt å finne dei. Vi er ikkje kjend med at skjema for avrop blir sendt over til innkjøpsavdelinga. Innkjøpsavdelinga kan ha ei rolle i høve til sjekke at fordelinga blir rimeleg på ulike leverandørar som er ein del av rammeavtalen eller at ulike terskelverdiar som ligg i rammeavtalen blir overhalde.

Det er ein generell risiko for at kommunen ikkje oppdaterer eit prosjektbudsjett etter det er gjort grove kalkulasjonar i ein tidlegfase. I prosesskartet går det fram at før eit prosjekt blir initiert skal prosjektleiaren gjennomføre ei forkalkyle basert på ein erfaringsbase, men det er ikkje stilt krav kostnadskalkulasjon i tidlegfasen før vedtak om løyving eller i fasen der ein går ut av planlegging.

I alle høve har vi sett lite til at det er arkivert kostnadsoppsett, kanskje då med unntak av utbyggingsavtalene og samarbeidsprosjekt der ein skal dele kostnaden med andre.

5.4 OPPFØLGING

I prosesskartet er ikkje oppfølging definert som ein hovudprosess. Kartet er detaljert fram til ein kjem til oppstatsmøte og at entreprenøren skal etablerer rigg. Etter dette er det teikna inn ei boks med teksten: *Prosjektleder følger opp prosjektet*. Denne har følgjande underpunkt:

- *Byggeleder er ikke alltid prosjektleder (men i 99% av prosjektene)*
- *Daglig tilsyn etter behov*
- *Endringsordre eller endringsmelding må håndteres*
- *Tilleggsendring må gjennomgås i prosjektgruppen*
- *Prosjektleder kaller inn til byggemøte og vernerunde (sammen med SHA-koordinator) som gjennomføres 1 gang hver uke*
- *Prosjektleder følger opp økonomi, endring av prosjektomfanget, avvik og fremdrift*
- *Prosjektleder rapporterer økonomistatus månedlig til fagleder*
- *Reviderer SHA-plan*
- *Registrere arbeid fortløpende i Gemini VA dagbok*

Prosesskartet angir at ein del av det å følgje opp prosjektet er å handtere endringsordre eller endringsmeldingar. Vår gjennomgang supplert med samtaler viser eit det ikkje er nedfelt skriftlege prosedyrar for handtering av endringar. Vidare er det ikkje klart kva for endringar som krev rapportering til overordna leiing. Under prosjektgruppa sine oppgåver og ansvar står det at: *Alle endringer og tillegg skal godkjennes av prosjektgruppa*.

I eit løyingsorientert system, er det ein risiko for at manglande omfangsstyring kan gi eit systematisk meirforbruk over tid. Dei prosjekt som utviklar seg i retning av eit meirforbruk, vil bli gjenstand for tett kostnadsoppfølging og kanskje også ein reduksjon i omfang. Dei prosjekt som utviklar seg i retning av eit mindreforbruk, vil ha ein risiko for å auke i omfang. Gode prosjektbudsjett, ei god handtering av usikkerheit og ei god omfangsstyring, inneber at nokre prosjekt kan få eit mindreforbruk og nokre eit meirforbruk, men i sum over fleire prosjekt og år, så har ein hatt like mykje mindreforbruk som meirforbruk. Vår gjennomgang supplert med samtaler viser at det ikkje er nedfelt skriftlege prosedyrar for omfangsstyring. Vidare er det ikkje klart kva for omfangsendringar som krev rapportering til overordna leiing, ei heller er det klårt for vår del kva fullmakter overordna leiing har til å gjere omfangsendringar. Omfanget er ein viktig premiss for budsjettet og det er det kommunestyret sjølv som fastsett.

Prosesskartet tydeleggjer at økonomistyring er ein del av prosjektleiar si oppfølging av prosjektet. Utgiftene til prosjektet blir bokført i kommunen sitt økonomisystem som ein del av investeringsrekneskapen. Desse utgiftene blir bokført på detaljert nivå med prosjektnummer, ansvarsområde, tenesteområde og ein rekneskapsart. Fram mot seint 2017 vart ikkje budsjettet fordelt ut på prosjekt og lagt inn på prosjekt i økonomisystemet. Frå og med 2018 har ein vedteke budsjett på prosjekt.

Prosjektleiaren kan til ein kvar tid ta ut ulike oversikter over prosjektrekneskapen målt mot eit eventuelt innlagt budsjett, men kommunen har ikkje nokon fast mal for ei tenleg rapportering av prosjektrekneskap for veg-, vatn- og avløpsprosjekt som ein kan nytte gjennom heile prosjektet.

Vi har gått gjennom rapporteringa til bystyret frå 2014 og fram til i dag. Dei pliktige 1. og 2. tertialrapportane har blitt lagt fram, men det er også her først seint i 2017 at investeringane blir omtalt. Handteringa av investeringsrekneskapen står fram noko teknisk. Ved 1. tertialrapportering for 2019 er alle prosjekt med budsjett gitt ei prognose lik budsjettet, samt at ein stor del av prosjekta ikkje har budsjett. Det blir heller ikkje lagt inn informasjon vedkomande det fleirårige perspektivet som gjeld dei fleste prosjekt.

Vi har også gått gjennom årsrekneskapen frå 2014 og fram til i dag. Det obligatoriske oppsettet for rapportering av utgiftene til investeringsprosjekta, det såkalla skjema 2B, var med for alle åra.

Nedanfor skal vi gi nokre utdrag frå skjema 2B for årsrekneskapen for 2019:

Regnskapsskjema 2B - investering				
Ålesund kommune 2019				
INVESTERINGER PR. VIRKSOMHETSOMRÅDE	Regnskap	Buds(end)	Budsjett	Regnskap
	2019	2019	2019	2018
59 Tekniske og fellesdrift	148 603 268	321 383 000	315 650 000	172 815 862
INVESTERINGER PR. VIRKSOMHET	Regnskap	Buds(end)	Budsjett	Regnskap
	2019	2019	2019	2018
5900 Plan og bygning	-	125 000	125 000	-
5901 Kart og oppmåling	870 115	875 000	875 000	-
5902 Veg, anlegg og park	40 078 855	48 214 000	43 000 000	62 365 927
5903 Vann, avløp og renovasjon (VAR)	105 113 675	260 394 000	264 400 000	100 975 401
5904 Eiendomsdrift	480 750	500 000	500 000	-
5906 Sentralkjøkken	1 294 463	1 358 000	1 250 000	398 375
5910 BINGSA (NÆRINGDRIFT AVFALL)	765 410	9 917 000	5 500 000	9 076 160
INVESTERINGER PR. VIRKSOMHET OG PROSJEKT	Regnskap	Buds(end)	Budsjett	Regnskap
	2019	2019	2019	2018

Vidare vart det så lista opp alle prosjekt gruppert etter ansvar. For VAR utgjorde det 144 prosjekt. Vi skal her framstille eit utdrag på 37 av desse:

INVESTERINGER PR. VIRKSOMHET OG PROSJEKT	Regnskap	Buds(end)	Budsjett	Regnskap
	2 019	2019	2019	2 018
Grp. Ansvar: 5903 Vann, avløp og renovasjon (VAR)				
1000 KJØP AV BIL	3 054 589	1 000 000	1 000 000	-
1377 HESSAVEGEN	12 500	-	-	-
1382 ÅSEHAUGEN	2 024	-	-	-
1402 KOKKERVICA-UTSKIFTING AVLØP	1 012 967	-	-	-
1403 PARKGATA SAMARBEIDSPROSJEKT	8 187 204	-	-	-
1411 SANERING MYRLAND VA	163 125	-	-	-
1412 MÅLESTASJONER PÅ LEDNINGSNETTET	144 090	500 000	500 000	-
1413 OLE THORESENS GATE VA	7 310 557	-	-	3 796 128
1417 FLISNES NORDVEST (UTBYGGINGSAVTALE)	1 885 222	-	-	12 251 396
1421 PARKGATEN	95 869	-	-	4 006 259
1423 ROS ANALYSE	-	200 000	200 000	-
1428 UTSKIFTING AV KUMMER/VENTILER	1 164 417	250 000	250 000	82 964
1455 FELLES RENSEANLEGG MED SULA	371 850	30 000 000	30 000 000	214 375
1459 LERSTADVEGEN 166-140	2 307 402	-	-	1 308 671

1461 SKYTTERGATA VA	1 600 184	-	-	31 500
1480 VA ÅSEBØEN, ÅSEHAUGEN	2 076 689	-	-	694 262
1482 RESERVEVANNFORSYNING	1 641 775	70 000 000	70 000 000	2 721 525
1486 HOVEDPLAN VANN/AVLØP	507 687	750 000	750 000	1 027 117
1488 UV-AGGREGAT VA	3 201 120	-	-	2 825 983
1498 GJERDEGATA PARKGATA UTSKIFTING AV VA	3 720 527	-	-	-
1526 REHABILITERING PUMPESTASJONER	3 308 301	3 000 000	3 000 000	979 505
1530 KIRKEGATA SANERING	2 366 659	-	-	-
1544 OPPGRADERING AV RA4 TIL PAX	2 307 459	-	-	1 271 282
1546 GEILEBERGET- SANERING AV UTSLIPP U98	280 225	3 250 000	3 250 000	121 500
1552 REHABILITERING LEDNINGSNETT VA	1 200 721	98 338 000	86 500 000	1 855 559
1553 UTBYGGINGSAVTALE FRI SIKT OG ÅKE	2 641 388	-	-	-
1554 HEIMDALEN AVLØP	1 183 759	-	-	-
1561 HØYDEBASSENG EMBLEM/ØSTREM	-	22 000 000	22 000 000	-
1709 AVLØPSLEDNING LANGS SPJELKAVIKELVA	7 096 908	-	-	184 125
1713 SKARBØVIKA SYD VA	-	-	-	6 578 714
1719 SANERING FREMMERHOLEN	185 399	-	-	11 129 313
1725 UTBYGGINGSAVTALE	2 164 778	3 000 000	3 000 000	1 689 658
1728 ÅSEGARDANE UTBYGGINGSPROSJEKT	19 843 161	-	-	1 181 501
1732 VA HERDBANA	3 600 721	-	-	1 713 635
1733 LEDNINGSNETT VANN	3 484 193	1 000 000	-	408 007
2623 UNDERSØKELSE BORGUNDFJORD/ASPEVÅGEN	146 029	1 741 000	36 700 000	443 422
9000 GENERELL INVESTERING	-	15 615 000	-	415 058

Skjema 2B reflekterer det at ei løyving til eit investeringsprosjekt er eittårig. Denne løyvinga skal vere realistisk, altså tilpassa den kapasitet og framdriftstakt som ein legg opp til. Regelverket angir at ein ikkje har heimel til gå utover denne løyvinga. Då ei slik løyving er uttrykk for ei politisk prioritering, er det også uheldig at ei slik eittårig løyving ikkje blir nytta.

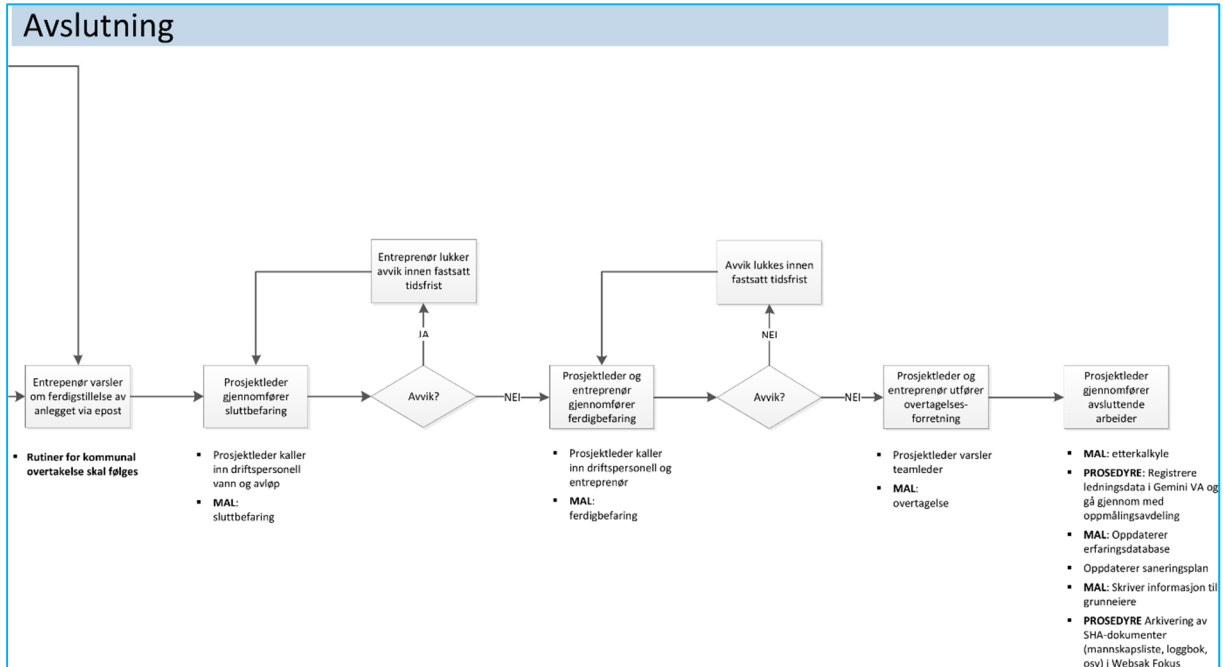
Vi ser av utdraget ovanfor at det er manglande samsvar mellom rekneskap og vedteke budsjett. Vår gjennomgang viser det vi kanskje kan kalle generelle tendensar ved investeringsrekneskapen. Det er ikkje uvanleg å observere manglande budsjettdekning for nokre prosjekt. Vidare er det ikkje uvanleg at kommunar fullfinansierer og løyver i forkant, eller at løyvingar ligg inne i budsjettet ein del år før ein sett i gang.

Ei løyving er som sagt eittårig, medan dei fleste investeringsprosjekt går over fleire år. Vår gjennomgang viser at det er noko vanskeleg å få oversikt over kva som til ei kvar tid er totalramma for eit prosjekt. Vidare at ein skyver unytta løyvingar framføre seg og at budsjett blir justert langs med.

Vår gjennomgang har kartlagt den vesentlege rapportering knytt til investeringsprosjekt frå 2014 og fram til i dag. Vi har i liten grad sett at ein supplerer med informasjon av typen: *Rekneskapsført tidlegare år og Vedteke utgiftsramme for alle år*. I note til rekneskapen for 2019 er det rett nok lista opp 17 større prosjekt der det er opplyst om rekneskap før 2018.

5.5 AVSLUTNING

I prosesskartet er avslutning definert som ei hovudprosess og den er særleg retta inn mot det å avslutte entreprenørkontrakten. Vi har nedanfor framstilt prosesskartet for denne fasen.

Det er viktig å gjennomføre ein god avslutningsfase også etter at entreprenørkontrakten er slutt.

Vår gjennomgang viser at det ikkje er utarbeidd ein prosedyremal for ei formell avslutning av eit prosjekt. Vi tenker då på ein prosedyremal som gir dei sjekkpunkta som er nødvendige for at prosjektleiar kan sjå på prosjektet som ferdig.

Vidare blir det heller ikkje gjennomført ei evaluering som blir nedfelt i eit erfaringsdokument. Prosesskartet angir at prosjektleiar skal oppdatere erfaringsdatabase. Det blir, slik vi har oppfatta det, her referert til at ein skal legge inn erfaringsprisar i eit rekneark.

Det går også fram av prosesskartet at prosjektleiar skal gjere ei etterkalkyle. Vi er noko usikker på kva det her blir referert til. Malen som ligg ved gir heller ikkje særleg rettleiing. I alle høve har vi i vår gjennomgang ikkje sett at det for eit prosjekt blir avlagt ein sluttrapport og eit sluttrekneskap. Det er heller ikkje lagt fram ein sluttrekneskap for bystyret for investeringsprosjekt som er over 15. mill. kr som økonomireglementet stiller krav om.

6. VURDERINGAR

Ålesund kommune har i det overordna planverket over tid hatt ei målsetting om å auke utskiftingstakta på vann- og avløpsnettet, å få ned mengda av overløp og å sanere direkteutslepp. Den takta som kommunen nå ligg på inneber at røyr blir skifta ut i eit 100 års perspektiv. Dette kan innebere at kommande generasjonar må ta ein større del av byrda med å skifte ut nettet. Når det gjeld overløp er vi usikker på om kommunen har god oversikt, og når det gjeld sanering av direkteutslepp så synast desse prosjekta å stadig blir skyvd på i tid.

Vi synast det er vanskeleg å sjå at det er ei god kopling mellom planverket og løyvingar. Etter vår vurdering, ser det heller ikkje ut til at dei løyvingane som blir gitt, er særleg førande for om eit prosjekt blir gjennomført inneverande budsjettår eller ikkje. Store løyvingar blir ikkje nytta og ein overfører stadig store beløp til neste års budsjett. Ein konsekvens av dette kan vere at det oppstår ei oppfatning at midlar er lett tilgjengelege og det kan gi dårleg kostnadskontroll.

Prosesskartet angir som første punkt at ein skal ta utgangspunkt i saneringsplanen, og det siste punktet angir at ein skal oppdatere saneringsplanen. Saneringsplanen derimot angir at det skal utarbeidast detaljerte saneringsplanar for de identifiserte sonene. Vi er usikker på kva det betyr at det i ei rutine for gjennomføring av eit investeringsprosjekt, så skal ein ta utgangspunkt i saneringsplanen. Utveljing av investeringsprosjekt har vel sine egne formelle eller uformelle rutinar?

Etter vår vurdering bør kommunedirektøren få på plass ei betre overordna planmessig styring og betre rapportering til politikarar og innbyggjarane, når det gjeld gjennomføring av VA-prosjekt. Vidare er det viktig at planar og framdrift i investeringsprosjekta er godt forankra på kommunalsjefnivå.

Med midlar som synast lett tilgjengelege, er det nok kapasitet ved utbyggingsavdelinga og utføresette hendingar som er førande for kva for prosjekt som blir sett i gang. Kapasiteten ved utbyggingsavdelinga er ei stadig tilbakevenda tema. Etter vår vurdering er det viktig at kommunedirektøren legg ein strategi for å løyse desse utfordringane. Dette inneber ein strategi for utvikling av egne ressursar i utbyggingsavdelinga og ein innkjøpsteknisk strategi knytt til leige av eksterne ressursar.

Vår overordna generelle vurdering etter ein omfattande gjennomgang av system, dokument og rekneskap, samt samtalar med sentrale personar, er at kommunen har gjort eit viktig arbeid med å strukturere gangen i eit prosjekt i form av eit prosesskart. LEAN prosjektet ber likevel preg av å liste opp mange oppgåver som ei prosjektleiar skal gjere, utan at det er gitt særleg med rettleiing og prosedyrar for korleis alle desse oppgåve skal utførast.

Investeringsprosjekta innan VA i Ålesund kommune har etter vår vurdering ikkje reelle budsjettammer som ein prosjektleiar eller ein verksemdsleiar skal halde. Etter vårt syn bør kommunedirektøren prioritere å få ein fortgang i det arbeidet som økonomiavdelinga har arbeidd med dei seinare år i høve til å få på plass reelle budsjettammer vedteke av kommunestyret. Dette synet kan kanskje stå fram som litt proforma, då dei mange investeringsprosjekta innanfor vann og avløp kanskje ikkje er dei som har fått størst merksemd i budsjettprosessen historisk sett. Dette kan endre seg etter kommunesamanslåinga, og ikkje minst kan rammer gitt av kommunestyret sørge for ein betre disiplin i høve til å gjennomføre prosjekt i tråd med ein vedteken plan.

Historikk og status i investeringsprosjekt er etter vår erfaring noko som politikarar og einskilde innbyggjarar har ei stor interesse omkring. Vår generelle vurdering er at kommunen bør prioritere å

gir betre informasjon om investeringsprosjekta i dei sentral styringsdokumenta. Særleg gjeld dette informasjon som gir oversikt utover det eittårige perspektivet som det løyvingorienterte kommunal budsjettssystemet har sin fokus på. Det fleirårige perspektivet er løyvingar, endringar og utgifter over fleire år.

6.1 KOSTNADSOVERSLAG

Kommunen har etter vår vurdering ikkje gode system og rutinar på at det skal ligge føre eit godt kostnadsgrunnlag før ein tek politisk stilling til eit investeringsprosjekt. Vi ser likevel ein ambisjon om å få på plass ein database med erfaringspriser, og at det er utarbeidd ei skisse til eit oppsett av slike.

Kommunen har ikkje nedfelt skiftlege retningslinjer eller prinsipp som gir rettleiing til prosjektleiaren i høve til handtering av usikkerheit i dei ulike fasane. Vår vurdering er at slike retningslinjer vil gi god beskyttelse for ei prosjektleiar som kjem under press i ein tidleg fase. Eit slikt press kan oppstå sjølv om eit påslag for usikkerheit skal vere basert på eit fagleg profesjonelt skjøn.

Økonomiavdelinga bør etter vår syn også få sendt over grunnlaget for dei beløpa som blir lagt inn i budsjettet og dei kan med fordel også gjere enkle kontrollar av grunnlaget og at det blir operert med påslag for usikkerheit i tråd med retningslinjene nemnt ovanfor.

6.2 OPPSTARTSFASEN

Prosjektleiaransvaret står fram som tydeleg definert, men kommunen bør etter vår vurdering formalisere eit betre prosjektmandat. I prosesskartet blir det referert til eit tildelingsbrev og eit prosjektark som begge har karakter av å vere relevant i høve til eit prosjektmandat, men begge dokumenta er særskilte knappe.

Dette prosjektmandatet må etter vår syn som eit minimum gjere godt greie for prosjektleiaren sitt ansvar og mynde i høve til økonomi, samt ha ei tydeleg konkretisering av budsjetttramma. Eit slikt mandat bør også angi behov, prosjektet sitt mål, og leveransane. Med prosjektet sine leveransar siktar vi her til kva ein får for dei midlane som kommunestyret løyver.

Det er her viktig å presisere at eit omfang og ei budsjetttramme som er vedteke av kommunestyret, er det berre kommunestyret sjølv som har heimel til å auke. Dette kan med andre ord ikkje delegerast til formannskap, kommunedirektør, kommunalsjef, verksemdsleiar, prosjektgruppe eller prosjektleiar. Dette inneber at ei dårleg planlegging med mange endringar eller omfangsendringar vil bli eksponert som eit prosjekt med meirforbruk som ein i større grad må gjere greie for. Vi har ikkje sett at meirforbruk på eit investeringsprosjekt er noko som ein prosjektleiar må gjere formelt greie for til overordna leiarar eller kommunestyret.

Det går fram av prosesskartet at: *Alle VA prosjekt skal ha en prosjektgruppe.* Vår gjennomgang viser at det blir opprette ei slik prosjektgruppe og at alle møta er dokumentert med referat. Denne gruppa skal i forkant av prosjektering:

... gå gjennom prosjektark, budsjett og de overordnede målene med prosjektet. Legge føringer for trasevalg, vurderinger av omfang o.l. Befaring skal gjennomføres. Prosjektgruppa er ansvarlig for å legge en plan for videre fremdrift.

Ein kan lese dette slik at det er prosjektgruppa som har ansvaret for å utarbeide ein framdriftsplan.

Vidare går det fram at under *Oppgåve og ansvar* punkt b at:

Endringer skal gjennomgås i prosjektgruppe og godkjennes av prosjektgruppe.

Og punkt c:

Alle endringer og tillegg skal godkjennes av prosjektgruppa.

Under punkt b står det også:

Alle planer, tegninger og mengdebeskrivelser skal gjennomgås og godkjennes av prosjektgruppe før utsendelse/oppstart/entreprenør kontaktes.

Dei andre deltakarane enn prosjektleiaren er:

Ansvarlig for sitt fagfelt og skal delta aktivt med innspill. Om nødvendig skal andre i teamet kontaktes for avklaringer.

Det sist siterte signaliserer at dette er ei gruppe av viktige interessentar som skal gi viktige innspel som ein prosjektleiar skal vektlegge. Det er liten tvil om at det er tenleg for eit prosjekt at ein formaliserer dette. Dei andre punkta angir at dette er ei gruppe som er gitt eit betydeleg ansvar og mynde, og at gruppa er den instans som skal fatte dei viktige avgjerslene i prosjektet.

Det kan vere at det er gode grunnar for å organisere eit VA prosjekt slik. Vi har ikkje inngåande kjennskap til alle sider og utfordringar ved å gjennomføre eit VA. Vi vil likevel peike på at det er ein stor forskjell på det å fatte ei avgjersle og det å gi innspel i høve til å vere ein viktig interessent. Ein bør etter vår vurdering også tydeleggjere dette ved bruken av omgrep for denne gruppa.

Vi vil anbefale kommunen å gjere ei evaluering av denne måten å organisere eit VA prosjekt på. Etter vår syn er det ein stor risiko for at ein tilslører ansvarshøva ved denne organisering, og då særleg i høve til kven som har ansvaret for økonomien i eit prosjekt.

Det blir ikkje oppretta ei prosjektgruppe i vanleg forstand som består at personar som har ansvar for dei ulike prosjektstyringsprosessane. Den som blir utpeikt til å vere prosjektleiar står fram som sær aleine i å skulle gjennomføre eit breitt spekter av oppgåver som krev god erfaring og kompetanse. Truleg kan ein med fordel leggje opp til at dei som arbeider ved utbyggingsavdelinga blir gitt ei viss grad av spesialisering.

Kommunen bør etter vårt syn gjere ei formalisert vurdering i høve til å setje saman ei prosjektgruppe i vanleg forstand. Nokre prosjekt kan vere av ein slik art at det er tilstrekkeleg med berre ein prosjektleiar, medan andre prosjekt er best tent med å trekke på interne og/eller eksterne spesialiserte resursar. Den som skal vere prosjektleiaren bør vere involvert i utveljinga av dei som skal vere med i prosjektgruppa.

Kommunen bør etter vår vurdering utvikle ein prosedyremal for gjennomføring av ein interessantanalyse for kvart investeringsprosjekt. Sær erfarne tilsette kan kanskje ha lite nytte av slike analyser, medan mindre erfarne vil ha god nytte av det. Slike analyser vil etter vår vurdering i alle høve vere viktig å formalisere og denne formaliseringa kan vere viktig ved evalueringar.

6.3 PLANLEGGING

Ein stor del av rutinane ved eit prosesskartet er retta inn mot å gjennomføre entreprenørkontrakten. Denne fasen er ein vesentleg del av alle prosjekt, men alle prosjekt har fasar i tillegg til dette.

Vår vurdering er at kommunen bør utvikle prosedyremalar som gir prosjektleiaren hjelp til å utarbeidde ein overordna prosjektplan og framdriftsplan for heile prosjekt, der prosjektplan og framdriftsplan for entreprenørkontraktane er ein del av den samla planlegginga.

Kommunen bør etter vår vurdering også stille krav om å utarbeidde ein anskaffingsplan, og denne bør bli utarbeidd tideleg i prosessen og bli sendt over til innkjøpsavdelinga.

Kommunen bør etter vårt syn også utvikle prosedyremalar for gjennomføring av ei heilskapleg risikoanalyse for kvart prosjekt.

Vi vil her presisere at det ikkje er særskilte omfattande planar og risikoanalyser vi siktar til, men enkle oppsett over nøkkelinformasjon som ein lett kan oppdatere over heile prosjektperioden frå behovet er identifisert til ein formelt har avslutta eit prosjektet.

6.4 OPPFØLGING

Prosesskartet gir ei overordna skisse av system og rutinar ved prosjektgjennomføringa. Det er nemnt fleire viktige stikkord i høve til oppfølgingsfasen m.a. økonomistyring og endringsmeldingar. Vi listar her opp nokre kulepunkt

- Endringsordre eller endringsmelding må håndteres
- Tilleggsending må gjennomgås i prosjektgruppen
- Prosjektleder følger opp økonomi, endring av prosjektomfanget, avvik og fremdrift
- Prosjektleder rapporterer økonomistatus månedlig til fagleider

I prosesskartet er oppfølgingsfasen etter vårt syn for knapt spesifisert og formulert.

Vår vurdering er at kommunen bør utvikle skriftlege prosedyremalar for endringsstyring og omfangsstyring. Etter vårt syn bør ein også tydeleggjere prinsippa for når ei omfangsendring krev politisk behandling, då det å ha budsjettmidlar til overs ikkje gir heimel til ei omfangsendring.

For perioden 2014 og fram til i dag, har vi gått gjennom alle budsjett og årsrekneskap, alle overføringsaker for unytta midlar i investeringsrekneskapen og all økonomirapportering. Vår vurdering er at den informasjon som blir gitt vedkomande investeringsrekneskapen er mangelfull.

Når det gjeld budsjett og årsrekneskap er det lite informasjon utover obligatorisk innhald og oppsett. Det fleirårige perspektivet på investeringane har ikkje kome godt fram i desse dokumenta.

Sakene om overføring av investeringsbudsjettet frå tidlegare år står fram som tekniske, og etter vårt syn ber dei preg av å berre vere av formell karakter.

Når det gjeld økonomirapportering har investeringsbudsjett hatt lite fokus. Den seinare tid har dette betra seg noko.

Departementet har gitt ut ein rettleiar om investeringsrekneskapen. Av denne går det fram at:

For årsregnskapet er det gitt bestemmelser både i lov og forskrift om innhold og oppsett, mens det for prosjektregnskapet ikke er gitt særskilte regler. Hva innholdet i prosjektregnskapet da bør være, må utvikles i lys av formålet med prosjektregnskapet.

Formålet med prosjektregnskapet er å vise hvor mye som er påløpt hittil, og sammenholde dette mot den vedtatte kostnadsrammen, herunder å vurdere endringer i prognosene.

Prosjektregnskapet og årsregnskapet for investeringer har forskjellige formål, og vil av den grunn måtte gi forskjellig informasjon. Prosjektregnskaper har fokus på prosjektets utgifter og prosjektlevetiden, mens årsregnskapet for investeringer vil ha fokus på bevilgninger og påløpt i et årsperspektiv.

Et prosjektregnskaps utgifter i året vil være sammenfallende med investeringsregnskapets utgifter i året. Investeringsprosjekter er årsvarende, og prosjektregnskapene må følge prosjektets levetid og følges opp i forhold til prosjektets kostnadsramme. Et investeringsregnskaps utgifter vil derimot følges opp årlig mot bevilgningene.

Prosjektregnskap for løpende oppfølging kan ha denne oppstillingen:

Oppstillinga som det blir vist er slik:

Prosjektregnskap per mnd/år			Påløpt		Prognose- endringer
	Kostnadsrammer		Regnskap	Regnskap	
	Opprinnelig	Justert	tidligere år	hittil i år	
Investeringsprosjekter					
Utgifter					
Bygging av skole A					
Bygging av sykehjem A					
VA-investeringer					
IKT-investeringer					

I kommunal rekneskapsstandard nr 6 om *Noter og årsberetning* går det fram under 3.1.3 *Øvrige noter i henhold til god kommunal regnskapsskikk*, punkt 5 følgjande:

Investeringsoversikt som minst viser årets brutto utgifter og tidligere års utgifter, samt vedtatte utgiftsrammer for større investeringsprosjekter.

I NKRF sitt noteverktøy er det satt opp eit slik døme på ein god note over investeringsprosjekt:

Prosjekt	Vedtatt utgifts- ramme	Regnskaps- ført tidligere år	Årets budsjett	Regnskaps- ført i år	Sum regnskaps- ført	Gjenstår av utgifts- ramme
Prosjekt nr./navn	0	0	0	0	0	0
Prosjekt nr./navn	0	0	0	0	0	0
Prosjekt nr./navn	0	0	0	0	0	0
	0	0	0	0	0	0

Vår vurdering er at kommunen bør gi meir informasjon om investeringsprosjekta i sine sentrale styringsdokument, der ein også bør få fram det fleirårige perspektivet som vi har illustrert med dei to tabellane ovanfor.

6.5 AVSLUTNING

Kommunen bør etter vår vurdering utarbeide ein prosedyremal for evaluering av eit prosjekt og ein prosedyremal for formell avslutning av eit prosjekt.

Kommunen bør etter vårt syn også gjere ein gjennomgang av rutinar for arkiv vedkomande dokument som vedkjem investeringsprosjekta. Ein viktig del av det å formelt avslutte eit prosjekt er å sørge for at arkiva er komplette. Vidare bør kommunen gjere ei vurdering av behovet for prosjektstyringsverktøy som kan understøtte det arbeidet som er gjort med å strukturere flyten i gjennom arbeidet med prosesskartet.

I rettleiaren til investeringsprosjekt går det fram at:

Et sluttregnskap for investeringsprosjektene er den endelige avrapportering av prosjektets utgifter. Det skiller seg fra den løpende rapporteringen over alle investeringsprosjekter (se ovenfor) til å være et regnskap for hvert enkelt prosjekt. Det kan samtidig være nyttig å vise den prosjektspesifikke (øremerkede) finansieringen av prosjektet.

Et sluttregnskap for et investeringsprosjekt kan ha denne oppstillingen:

Oppstillinga det blir vist til var slik:

Sluttregnskap for investeringsprosjektet:	Kostnadsrammer		Regnskap	Avvik
Bygging av skole A	Opprinnelig	Justert		
<i>Utgifter</i>				
Investeringerutgifter				
<i>Prosjektspesifikk finansiering</i>				
Øremerket tilskudd				
Øremerkede lån				
<i>Annen generell finansiering</i>				
<i>Sum finansiering</i>				

Det kan vere ulike oppfatningar av korleis ein bør sette opp ein prosjektrekneskap og sluttrekneskap. I samanheng med ein eventuell gjennomgang av økonomireglementet, bør ein også tydeleggjere kva for krav ein skal stille til eit oppsett. Vi skal til slutt gi eit døme på eit oppsett for dei prosjekta som vi har sett på i denne rapporten innan vann og avløp:

Postnr.	Post
1.0	Prosjektering
2.1	Eksterne utgifter til prosjektstyring eller byggleiing
2.2	Interne utgifter til prosjektstyring eller byggleiing ført i investeringsrekneskapen
3.1	Kontrakt 1 – Anlegg og Entreprenør
3.2	Kontrakt 2 - Pumpe
4.0	Grunnkjøp (Inkl. kart og juridisk bistand)
5.0	Andre utgifter
	Sum investeringsutgifter
	Prosjektspesifikk finansiering (Øymerka tilskott og lån)
	Lånefinansiering
	Sum finansiering

Dette dømet er ikkje meint å vere noko fasit. Vi vil tru at fagmiljøa sjølv gjer den beste vurderinga av korleis eit tenleg oppsett bør vere, men det kan kanskje vere til hjelp for illustrere kva vi siktar til med oppsett forein sluttrekneskap.

Vår vurdering er at alle investeringsprosjekt over eit gitt nivå bør ha ein sluttregneskap.

I økonomireglementet står det at alle prosjekt over 15. mill kr. skal leggest fram for kommunestyret.

Dei større investeringsprosjekta kan ein også vurdere å leggje fram for kontrollutvalet for innstilling til kommunestyret. Desse kan ein også vurdere å få ein revisjonsuttale på.

7. KONKLUSJONAR OG ANBEFALINGAR

Kommunen har den seinare tid gjort eit viktig arbeid med å strukturere gangen i eit prosjekt innan vann og avløp. Dette arbeidet ber etter vårt syn likevel preg av å liste opp mange oppgåver som ei prosjektleiar skal gjere, utan at det er gitt særleg med rettleiing og prosedyrar for korleis alle desse oppgåve skal utførast.

Etter vår vurdering bør kommunedirektøren få på plass ei betre overordna planmessig styring og betre rapportering til politikarar og innbyggjarane, når det gjeld gjennomføring av prosjekt innan VA. Vidare er det viktig at planar og framdrift i prosjekta er godt forankra på kommunalsjefnivå.

Etter vår vurdering er det viktig at kommunedirektøren legg ein strategi for å løyse utfordringane i høve til kapasitet ved utbyggingsavdelinga. Dette inneber ein strategi for utvikling av eigne ressursar og ein innkjøpsteknisk strategi knytt til leige av eksterne resursar.

Vi vil anbefale kommunen å gjere ei evaluering av organiseringa av VA prosjekt. Vi siktar her til ansvarshøva mellom prosjektleiar og det som blir omtalt som ei prosjektgruppe. Etter vår syn er det ein stor risiko for at ein tilslører ansvarshøva ved organiseringa slik den er i dag, og då særleg i høve til kven som har ansvaret for økonomien i eit prosjekt.

Det blir ikkje oppretta ei prosjektgruppe i vanleg forstand som består at personar som har ansvar for dei ulike prosjektstyringsprosessane. Den som blir prosjektleiar i utbyggingsavdelinga synast å vere særst aleine i å skulle gjennomføre eit breitt spekter av oppgåver som krev god erfaring og kompetanse. Truleg kan ein med fordel leggje opp til at dei som arbeider ved utbyggingsavdelinga blir gitt ei viss grad av spesialisering. Kommunen bør etter vårt syn gjere ei formalisert vurdering i høve til å setje saman ei prosjektgruppe i vanleg forstand.

Investeringsprosjekta innan VA har, slik vi vurderer det, ikkje reelle budsjetttrammer som ein skal halde. Etter vårt syn bør kommunedirektøren prioritere å få ein fortgang i det arbeidet som økonomiavdelinga har arbeidd med dei seinare år i høve til å få på plass reelle budsjetttrammer vedteke av kommunestyret. Dette kan sørge for ein betre disiplin i høve til å gjennomføre prosjekta i tråd med ein vedteken plan.

Dei sentrale styringsdokumenta bør etter vårt syn innehalde meir informasjon om prosjekta. Vi vil her særleg peike på informasjon som gir oversikt utover det eittårige perspektivet.

Vi skal vidare summere opp våre anbefalingar i høve til dei ulike prosessane. Det er viktig at ein ikkje les dette som eit pålegg frå kommunerevisjonen, men noko som vi meiner kommunedirektøren bør vurdere. Ressursar sett av til styring av eit investeringsprosjekt inneber mindre resursar til andre oppgåve, og prosjektstyring er eitt av fleire omsyn ein må veie. Utbyggingsavdelinga har avgrensa kapasitet og ein må vere varsam med å stille så strenge krav til prosjektleiarane at det oppstår ei overadministrering av prosjekta.

Kommunen bør utarbeide skiftlege retningslinjer eller prinsipp som gir rettleiing til prosjektleiaren i høve til handtering av usikkerheit i dei ulike fasane.

Kommunen bør utvikle prosedyremalar som for alle investeringsprosjekt gir hjelp til å:

- Utforme eit prosjektmandat
- Gjennomføre ei interessantanalyse
- Handtere endringsstyring og omfangsstyring
- Utforme ein overordna prosjektplan og framdriftsplan for heile prosjekt
- Gjennomføre ei heilskapleg risikoanalyse
- Utforme ein anskaffingsplan
- Gjennomføre ei evaluering
- Gjere ei formell avslutning

Vår vurdering er at alle investeringsprosjekt over eit gitt nivå bør ha ein sluttrekneskap. Kommunen bør utarbeide eit standardoppsett for prosjektrekneskap som mogleggjer ei overordna og samla oppfølging av prosjektøkonomien.

Kommunen bør gjere ein gjennomgang av rutinar for arkiv vedkomande dokument som vedkjem investeringsprosjekta. Vidare bør kommunen gjere ei vurdering av behovet for edb-løysningar som kan understøtte prosjektprosessane på ein betre måte enn dagens system med ACOS Websak og flatfiler. Etter vår vurdering synleggjer vår gjennomgang eit behov for å få på plass eit meir spesialisert prosjektstyringsverktøy som har ei god dokumenthandtering.

VEDLEGG

SENTRALE DOKUMENTER OG LITTERATUR

Lov og forskrift

Lov om kommuner og fylkeskommuner (kommuneloven)

Sentral dokument frå Ålesund kommune

Hovudplan for vann

Hovudplan for avløp

Andre kjelder

NS-ISO 21500:2012 *Veiledning i prosjektledelse*,

Rettleiar - *Budsjettering av investeringer og avslutning av investeringsregnskapet*, Kommunal- og regionaldepartementet (2011)

bedreVANN – *Resultater 2018, Tilstandsvurdering av kommunale vann- og avløpstjenester*, Norsk Vann BA (2019)

KOMMUNEDIREKTØREN SINE KOMMENTARAR

ÅLESUND KOMMUNE

Møre og Romsdal Revisjon AS

Vatn og avløp

Saksbehandler:

Jesper Sode Hansen

Tlf.

Unntatt offentlighet Offl. § 5 første ledd

Deres referanse:

Vår referanse:

20/10436-2 20/47134

Arkivkode:

216

Dato:

20.05.2020

Oversending av rapportutkast - Investeringsprosjekt Ålesund kommune

Ålesund kommune har i flere år hatt utfordringer med kvalitet og leveransehastighet for investeringsprosjekt innen vann og avløp. Utfordringene som beskrives i rapporten er i stor grad kjent for virksomheten. Rapporten kommer i tillegg med gode løsningsforslag som vi ønsker å inkorporere i det videre arbeid med å forbedre kvalitet og leveranse innen investeringsprosjekt i virksomheten.

Det er allerede påbegynt en rekke tiltak for å forbedre flere av de problemstillingene som reises i rapporten. Allerede i 2018 ble det igangsatt en Lean prosess for å jobbe fram en prosess, prosedyre og maler for prosjektstyring i organisasjonen. Lean prosessen fokuserte i hovedsak på løsning av faglige problemstillinger i forbindelse med prosjektgjennomføring. I dette arbeide ble der i liten grad satt fokus på økonomistyring i prosjekt. Med utgangspunkt i læring herfra er det startet opp flere tiltak for å forbedre overordnet styring og økonomistyring i investeringsprosjekt.

Organisatoriske endringer

Ålesund kommune ble per 01.01.2020 sammenslått med fire andre kommuner. I dette arbeidet er det gjennomført flere organisatoriske endringer. Det ble tidlig i januar tilsatt en interim virksomhetsleder med spesialkompetanse innen prosjektledelse, organisasjons- og forretningsutvikling. Denne med mandat til å jobbe med omorganisering av virksomheten og med mål å finne løsninger på en rekke av de problemstillingene som er beskrevet i rapporten.

Hovedplanen for kommunen er det viktigste strategiske verktøyet innen vann og avløp. Den beskriver de overordnet strategiske disponeringer i tiden framover for å levere gode og trygge vann- og avløpstjenester. Saneringsplaner og delsaneringsplaner de verktøy kommunen bruker til å beskrive konkrete aksjoner som må iverksettes for å oppnå

Postadresse:

Postboks 1521
6025 ÅLESUNDpostmottak@alesund.kommune.no

Sentralbord:

Tlf. 70 16 20 00

Besøksadresse:

www.alesund.kommune.no

Nytt organisasjonsnummer:

920.415.288

strategien beskrevet i hovedplanen. I forbindelse med kommunesammenslåingen er det behov for å utarbeide en overordnet og felles hovedplan med tilhørende saneringsplaner for hele den nye kommunen. Å utarbeide disse planene er komplekse og krevende prosesser. Det er derfor tenkt å legge til rette for dette arbeidet gjennom organisatoriske endringer i virksomheten. Det er tenkt å flytte ansvaret for dette u av en avdeling og plassere dette direkte under virksomhetslederen. Denne omorganisering var tenkt gjennomført i første tertial av 2020, men som konsekvens av Corvid-19 epidemien har dette arbeidet blitt utsatt til andre tertial.

Det er også planlagt en gjennomgang av prosjektorganisering og organisering i virksomhetens prosjektavdeling. Det er tenkt å se på organisering, fordelingen av arbeidsoppgaver og samhandlingen på tvers av avdelingene. Det blir vurdert, hvordan vi bør disponere interne ressurser og hvordan vi best kan legge til rette for bruk av eksterne ressurser. I tillegg er det ønskelig å sikre god økonomistyring i prosjektene ved å øke interne ressurser innenfor økonomifunksjon.

Omstrukturering av økonomistyring

Vi gjennomføre i disse dager en konsolidering av drifts- og investeringsbudsjett og regnskap for de fem tidligere kommunene. For å få bedre kontroll og styring av økonomi har vi gjennomført en omstrukturering av budsjett- og regnskapspraksis. Dette medføre blant annet at vi har samlet investeringstiltakene under noen få, men sentrale prosjektnumrene. Disse kan danne grunnlag for rammetildelinger fra kommunestyret. De enkelte investeringsprosjekt detaljeres deretter under objektnumre i regnskap og budsjett. Alt dette er samlet i kommunen sitt nye virksomhetsstyringssystem, Framsikt. Dette skal sammen med ny struktur for investeringsprosjekt hjelpe oss til bedre virksomhets- og økonomistyring. Det vil gi politikere og innbyggere større innsyn i investeringsprosjektene til kommunen. Samt gi ledelsen i kommunen et godt verktøy til styring av økonomien innen virksomheten og innen prosjekt.

Prosjektstyringsverktøy

Det er også nødvendig å styrke og formalisere prosjektarbeidet. I forbindelse med Lean prosessen ble der utarbeidet en rekke sjekklister, prosedyrer og maler. Disse er utarbeidet uten av det er gjennomført en god implementeringsprosess. De kan som rapporten nevne anses som en rekke spredte retningslinjer med lite veiledning og struktur. I tillegg mangler helt sentrale prosedyrer. Kommunen har som det ble nevnt benyttet et flatfilsystem på intern server og en arkivsystem Websak til dokumentasjon av prosjekt. Vi har set utfordringene og begrensningene i dette. Vi testet derfor i 2019 Projectplace.com som styringsplattform uten å oppnå ønsket forbedring i prosjektstyringen. Det ble derfor igangsatt et arbeid med en behovskartlegging som skal danne grunnlag for en anskaffelsesprosess for et felles prosjektstyringsverktøy. Det er ønskelig at dette verktøyet skal samle nødvendig prosjektdokumentasjon slik som bla.: prosjektmandat, interessentanalyse, prosjektplan, fremdriftsplan, anskaffelsesplan, evaluerings og læringsdatabaser. I tillegg er det ønskelig at dette kan benyttes til filhåndtering, dokumentasjon, risikoanalyse og prosjektrekskap. I forbindelse med dette arbeid er det naturlig å jobbe med prosedyrer og med å formalisere ansvar og myndighet. Det er da tenkt at prosedyrer, sjekklister, veiledning mm. innarbeides i prosjektstyringsverktøyet slik at vi

kan få et helhetlig verktøy for prosjektstyring. Anskaffelsen er tenkt gjennomført i andre tertial 2020

Med hilsen
Jesper Sode Hansen
verksemdsleiar (interim)

Dokumentet er elektronisk godkjent og har ingen signatur.

HOVUDPLAN OG SANERINGSPLAN

HISTORIKK

Ålesund kommune vedtok 06.05.99 ein hovudplan for vann 1999-2002, medan ein hovudplan for avløp 1999-2002 vart vedteke 03.02.00. Det vart start opp eit arbeid med revisjon av desse to planane i 2006. Arbeidet stoppa opp på grunn av kapasitetsproblem, *samtidig som en avventet avklaring på spørsmål om hvordan nye krav i forurensningsforskriften skulle tolkes⁵, samt ønske om å avvente videre arbeid med hovedplanen til ROS-analyse og beredskapsplan var utarbeidet⁶*. Ein ny hovudplan for avløp 2011-2020 vart vedteke 17.11.11, medan ein ny hovudplan for vann 2014-2024 var vedteke 22.05.14.

I hovudplan for avløp 2011-2020 punkt 3.2.3 om tiltak var det eit punkt om *Ledningsfornying og separering* der det stod:

Kommunen skal øke utskiftingstakten av eldre og dårlige avløpsledninger, samt separere fellessystem, slik at minst 3 km ledningsanlegg fornyes hvert år.

Saneringsplan skal legges til grunn for arbeidet. Der det er felles interesser med andre virksomheter/firma, eksempelvis kabeletater, skal dette samordnes. Kommunen vil benytte NoDig-metoder der det er hensiktsmessig.

Separering vil være viktig fremover for å redusere forurensning via overløp, forebygge oversvømmelser og redusere driftskostnader i pumpestasjoner og renseanlegg.

Det vart satt opp eit slikt handlingsprogram:

RELATERT TIL UTBEDRING OG DOKUMENTASJON	SUM 2011-2020	2011	2012	2013	2014	2015	2016 - 2020
Ledningsfornying, sanering. Planarbeid	123,0	6,5	4,5	20,5	15,3	15,3	60,9
Fornyng / ombygging pumpestasjoner	20,0	1,0	2,0	2,5	2,5	2,5	9,5
Oppgradering renseanlegg	25,0	6,5	6,5	4,0	4,0	4,0	
Overløpskontroll	3,0	0,5	2,0	0,5			
Resipientundersøkelse	4,5	0,5	1,0			1,0	2,0
UTBYGGINGSRELATERT							
Sone A - Hessa							
Avskjærende ledninger og RA	16,0	8,0	1,5	1,5		2,0	3,0
Sone B – Sentrum							
Avskjærende ledningsanlegg	6,0	6,0					
Sone C - Nørvøy indre							
Avskjærende ledningsanlegg	4,0			2,0	2,0		
Sone D - Gåseid-Spjelkavik							
Avskjærende ledninger	8,5	0,4	4,6				3,5
Sone E - Lerstad-Olsvik							
Avskjærende ledninger og RA	15,5	0,5		1,0	10,0	4,0	
Sone F - Blindheim-Emblem							
Avskjærende ledninger og RA	18,5	8,5	1,0			2,0	7,0
Sone G – Ellingsøy							
Avskjærende ledninger og RA	26,5	2,5	14,0	3,5	3,5	3,0	
SUM INVESTERING	270,5	40,9	37,1	35,5	37,3	33,8	85,9

⁵ Forord, Hovedplan avløp 2011 – 2020

⁶ Forord, Hovedplan for vannforsyning 2014-2024

Deretter stod det:

Ålesund kommune vil investere ca. 270,5 millioner kroner (2010-verdi) til ulike fornyings- og utbyggingstiltak på avløpssektoren i løpet av den kommende 10-års perioden frem til 2020. For mer utfyllende detaljer vedr. prioriteringer og spesifikt investeringsår vises til vedlegg 1; handlingsprogram.

I hovedplan for vann 2014-2024 punkt 3.3 om *Vanndistribusjon under Ledningsfornyning* stod det:

I de siste tre årene har en bare fornyet i gjennomsnitt ca. 1,1 km ledning, noe som representerer ca. 1/3 av behovet.

VAR-virksomheten startet i 2012 med å utarbeide Plan for fornying av VA-ledninger (saneringsplan), men en er bare i oppstartsfasen med dette arbeidet. Virksomheten må prioritere både planarbeidet og utskiftingsarbeidet i årene som kommer.

I fornyingsplanen skal kommunen kartlegge behovet for ledningsfornyning, og prioritere mellom de ulike tiltakene innenfor rammen av avsatte budsjettmidler. Det skal arbeides systematisk med registrering av tilstand på ledningsnett og registrere driftsforstyrrelser, slik at virksomheten får en helhetlig oversikt og et godt grunnlag for å kunne prioritere mellom ulike fornyingsbehov. Der det er felles interesser med andre virksomheter/etater, eksempelvis kabeletater og kommunens vegmyndighet, er det ønskelig at dette samordnes. Kommunen vil benytte NoDig-metoder der det er hensiktsmessig.

I de kommende år vil kommunen legge opp til å fornye og utskifte 1 prosent av vannledningene per år i planperioden. På grunn av manglende kapasitet i virksomheten kan dette målet være vanskelig å nå på kort sikt.

Mattilsynet gjennomførte 03.05.12 revisjon ved vannverket. Mattilsynet gav følgende vedtak om pålegg, datert 08.06.12, med hjemmel i drikkevannsforskriften § 13:

Vannverket må lage en saneringsplan for gammelt ledningsnett og gjennomføre fornyelse slik at utskiftningsstakten av vannledningsnett minst kommer opp på gjennomsnittet for vannverk i Norge.

Frist for gjennomføring: 01.12.2013.

Mattilsynet skriver at vannverket bør øke fornyelsesomfanget til minst 2-3 prosent av hele ledningsnettets hvert år, for på sikt å redusere risikoen for innsug og forurensning som følge av hendelser med trykkløst nett.

Det vart satt opp eit slikt handlingsprogram:

	SUM 2014-2024	2014	2015	2016	2017	2018	2019 -2024
Generelt	29,5	4,9	6,9	11,4	1,1	1	4,2
Kilder og vannproduksjon	98	2,5	10,3	5,8	17,3	42,3	19,8
Vanndistribusjon	262,5	22	24,5	30	24,1	33,8	128,1
SUM INVESTERING	390	29,4	41,7	47,2	42,5	77,1	152,1

Deretter stod det:

Ålesund kommune vil investere 390 millioner kroner (2014-verdi) til ulike fornyings- og utbyggingstiltak på vannsektoren i løpet av perioden 2014-2024. For mer utfyllende detaljer om de ulike prosjektene, prioriteringer og spesifikt investeringsår vises til vedlegg 1; handlingsprogram.

Det vart utarbeidd ein Plan for ledningsfornyning vann og avløp (saneringsplan) 2016-2019 datert 19.09.16. Under del 1 vedkomande bakgrunn for planen stod det:

Det er vedtatt i hovedplaner for vann og avløp at VAR (Virksomhet for Vann, avløp og renovasjon) skal utarbeide plan ledningsfornyning (saneringsplan). Planen skal legges til grunn for VAR sitt arbeid med fornying av VA-ledninger. Team Utbygging har ansvar for utarbeiding og revidering av Plan for ledningsfornyning, arbeidet utføres i samarbeid med teamene Vann og Avløp.

Planen er først og fremst et verktøy for VAR, og er en administrativ plan. Overordnet mål og rammer for ledningsfornyning vedtas i hovedplanene av bystyret. Økonomiske rammer vedtas hvert år i budsjett og økonomiplan.

Under punkt 2.3 vedkomande Økonomiplan 2016-2019 stod det:

VAR utarbeider revidert handlingsprogram for vann og avløp hvert år. Bystyret vedtar investeringsrammer for vann og avløp i budsjett og økonomiplan basert på revidert handlingsprogram. Nedenfor viser utdrag av handlingsprogram for vann og avløp, beløp i mill. kr.

Deretter var det satt opp eit utdrag av handlingsprogram for vann:

	Tiltak ledningsfornyning vann	2016	2017	2018	2019
15	Ledningsfornyning	30	25	25	25
16	Modellering/nettanalyse	0,5			
18	Reduksjon av lekkasjer / målestasjoner	0,5	0,5	0,5	0,5
19	Fornyning og ombygging av eksisterende trykkreguleringsanlegg	1	1	1	1
22	Utskifting av kummer, brannventiler og hydranter	1	0,5	0,5	1
	Sum vann (mill. kr)	33	27	27	27,5

Og eit handlingsprogram for avløp:

	Tiltak ledningsfornyning avløp	2016	2017	2018	2019
O1	Ledningsfornyning og separering	30	30	40	40
O2	Fornyning og ombygging av pumpestasjoner	2,5	3	3	3
O4	Overløpskontroll	2,5			
	Sum avløp (mill. kr)	35	33	43	43

Måla vart formulert ut slik:

Kommunen skal øke fornyingstakten av ledningsnett ved rehabilitering og utskifting, minst 1,2 % av ledningsnett for vann og 1 % av ledningsnett for avløp skal fornyes hvert år.

Bruke midlene der de gjør mest nytte (kost/nytte)

Sanere felles avløpsledninger (AF).

Velge primært NoDig ved ledningsfornyelse der det er hensiktsmessig

Kommunen skal oppnå standarden «god» i bedreVANN for ledningsnett.

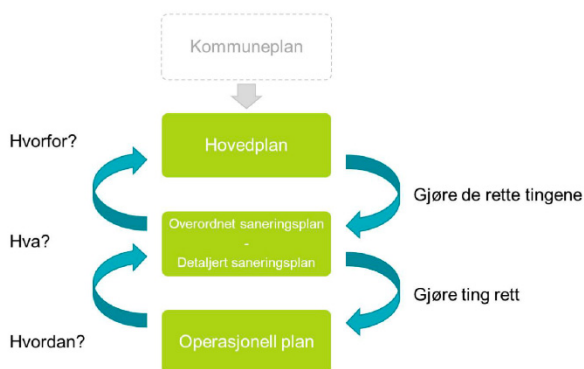
HOVUDPLAN

Ålesund bystyre vedtok 29.08.19 i sak 081/19 ein revidert hovudplan for vannforsyning, avløp- og overvannshandtering 2019-2029 med tilhøyrande handlingsprogram slik den låg føre vedlegget.

I saksutgreiinga under bakgrunn stod det:

Hovedplan vannforsyning, avløp og overvannshåndtering 2019 – 2029 er en revisjon av de to tidligere planene Hovedplan for vannforsyning 2014 – 2024, og Hovedplan avløp 2011 – 2020; nå samlet i ett felles plandokument. Planområdet er eksisterende Ålesund kommune, og ikke Nye Ålesund kommune som gjelder fra 01.01.2020. Et vesentlig omfang på store og kostnadskrevende prosjekt innen vann- og avløpshåndtering de kommende årene gjør at en anser behovet for en oppdatert plan nødvendig; selv om det er kort tid til kommunesammenslåingen.

I hovudplanen var det satt opp ein slik figur som beskriv samanhengen mellom hovudplan, overordna saneringsplan og detaljerte saneringsplanar:

Det går fram følgjande:

Hovedplanen beskriver på et overordnet nivå hvilke vann- og avløpstjenester Ålesund kommune skal levere til innbyggerne, og videre hvilke strategier som skal til for at kommunen skal levere tilstrekkelige tjenester. Plannivået under hovedplanen gjelder taktisk nivå, og sier noe om hvilke prosjekt som skal gjennomføres i en periode på 3–5 år.

Utdrag frå tabell under 1.8.1 Status for tiltak fra «Hovedplan for vannforsyning 2014-2024»:

Tiltak	Status 2018
Planarbeid ledningsfornyning (saneringsplan).	Overordnet saneringsplan utarbeidet 2018.
Kommunen skal øke fornyingstakten av ledningsnettet slik at minst 1 prosent av ledningsnettet fornyes hvert år.	Mål satt til 1,5 % fornyingstakt per år.

Utdrag frå tabell under 1.8.2 Status for tiltak fra «Hovedplan avløp 2011-2020»:

Tiltak	Status 2018
Planarbeid ledningsfornyning (saneringsplan).	Overordnet saneringsplan utarbeidet 2018.
Kommunen skal øke utskiftingstakten av eldre og dårlige avløpsledninger, samt separere fellessystem, slik at minst 3 km ledningsanlegg fornyes hvert år.	Mål satt til 1,5 % fornyingstakt per år.

I hovudplanen går det fram at kommuneplanen sin samfunnsdel angir at:

Takten på rørfornyning i både vann- og avløpsnett skal være minst på anbefalt nasjonalt nivå.

Oppbygginga av vannforsyningsnett var summert opp i ein slik tabell:

Beskrivelse	Mengde	Materiale	Lengde [m]	Leggeår	Lengde [m]
Vannledninger	308 km	Mangler data	1 449	Mangler data	68
Trykksoner	7 stk	Betong	1 934	1900-1940	17 105
Trykkøkningsstasjoner	15 stk + 1 privat	Plast	86 334	1940-1970	67 286
Trykkreduksjonsventiler	17 stk	Grått støpejern	69 383	1970-1980	48 698
Målesoner	23 stk	Duktil støpejern	134 379	1980-1990	48 858
Vannmålere	46 stk	Asbest	13 765	1990-2000	40 812
Høgdebasseng	2 stk			2000-2010	49 098
				2010-d.d.	35 717

Målet for rehabiliteringstakt var tydeleggjort slik:

Mål	Ytelsesindikator	Målverdi
Tilstrekkelig rehabiliteringstakt.	$\frac{\text{Antall km rehabilitert vannledning per år}}{\text{Total lengde vannledning [km]}}$	1,5 %

Det går fram av ein annan tabell at rehabiliteringstakta var 0,69 %, 0,70 % og 0,66 % for respektivt 2015, 2016, 2017.

Avløpsnett utgjør over 500 km med ladningar. Fordelinga mellom dei ulike typene vart skildra slik:

Ledningstype	Lengde [km]	Objekttype	Antall
Spillvann	Selvfall	Pumpestasjoner	99
	Pumpeledning	Overløp	125
Fellesavløp	Selvfall	Direkteutslipp	17
	Pumpeledning		
Overvann	Selvfall		

Spillvann og fellesavløp				Overvann				
Materiale	Lengde [m]	Leggeår	Lengde [m]	Materiale	Lengde [m]	Leggeår	Lengde [m]	
Mangler data	123	Mangler data	835	Mangler data	1206	Mangler data	2 732	
Betong	78 691	1900-1940	5 042	Betong	86 379	1900-1940	230	
Plast	176 867	1940-1970	41 135	Plast	113 750	1940-1970	14 843	
Støpejern	887	1970-1980	49 960	Støpejern	447	1970-1980	31 992	
Stein	1 898	1980-1990	46 122	Stein	220	1980-1990	38 430	
Rehabiliterert	4 008	1990-2000	45 549	Rehabiliterert	738	1990-2000	36 082	
		2000-2010	42 283				2000-2010	42 698
		2010-D.D	31 549				2010-D.D	35 733

Under tabellen går det også fram at:

Fra gjeldende utslippstillatelse (Fylkesmannen i Møre og Romsdal, 2016) er det registrert 17 direkteutslipp med krav til sanering senest 1.1.2020, se tegning A-011 i vedlegg 1. Disse vil bli koblet til kommunalt ledningsnett, og avløpet ført til renseanlegg.

I teikninga som det er referert til, var punkta plotta inn geografisk og det vart rapportert om status per 18.04.18. I Tillatelse etter forurensningsloven for Ålesund kommune til utslipp av kommunalt avløpsvann og utslipp av overvann fra avløpsanlegg i Ålesund tettbebyggelse av 17.06.16, står det:

Ålesund kommune har i dag en del utslippspunkt som ikke tilfredsstillers utslippskravet. Disse skal saneres i henhold til tabellen under. Frist for sanering av disse anleggene fremgår av tabellen.

Tabell 3 Oversikt over kommunale urensset utslipp i tettbebyggelse, med frist for sanering:

Utslipp	Resipient	Frist for sanering	Overføres til RA	Pe
U2 Sævollan	Hessafjorden	01.01.20	RA1 Hessa	63
U11 Slinningen	Aspevågen	01.01.19	RA1 Hessa	39
U12 Hessa	Aspevågen	01.01.19	RA1 Hessa	88
U13 Hessa	Aspevågen	01.01.18	RA1 Hessa	53
U14 Kleivane	Aspevågen	01.01.19	RA1 Hessa eller RA2 Aspøy	35
U20 Steinvågneset syd	Steinvågsundet	01.01.19	RA2 Aspøy	30
U21 Steinvågneset syd	Steinvågsundet	01.01.19	RA2 Aspøy	18
U35 Kvenneset	Aspevågen	01.01.19	RA2 Aspøy	35
U50 Nørvøy	Ellingsøyfjorden	01.01.17	RA20 Flatholmen	192
U52 Klungrevågen	Ellingsøyfjorden	01.01.17	RA3 Larsgården	53
U85 Slevika vest	Åsefjorden	01.01.18	RA4 Åse	53
U88 Bogneset	Åsefjorden	01.01.18	RA4 Åse	140
U89 Slevika øst	Åsefjorden	01.01.19	RA4 Åse	28
U93 Snopenesvegen vest	Åsefjorden	01.01.17	RA4 Åse	35
U94 Snopenesvegen øst	Åsefjorden	01.01.18	RA4 Åse	14
U98 Geiteberget	Åsefjorden	01.01.18	RA4 Åse	18
U109 Vegsundet	Storfjorden	01.01.18	RA6 Flisnes	98

Tabell 4 Oversikt over kommunale utslipp i tettbebyggelse som skal saneres, der det er etablert en midlertidig kommunal slamavskiller for utslippet:

Utslipp	Resipient	Frist for sanering	Overføres til RA	Pe
U14b Kleivane vest	Aspevågen	01.01.19	RA1 Hessa eller RA2 Aspøy	18
U Gåseidneset	Ellingsøyfjorden	01.01.20	RA4 Åse eller RA3 Larsgården	18

Utdrag av måla for avløp:

Mål	Ytelsesindikator	Målværdi
Minimere overløpsutslipp	$\frac{\text{Mengde overløp per år}}{\text{Total avløpsmengde per år}}$	≤ 5 %
Tilstrekkelig utskiftingstakt av gamle og nye ledninger, samt separering av fellessystem.	$\frac{\text{Antall km rehabilitert avløpsledning per år}}{\text{Total lengde vannledning [km]}}$	1,5 %

Det går fram av ein annan tabell at utskiftingstakta var 0,47 %, 0,47 % og 1,19 % for respektivt 2015, 2016, 2017. Når det gjeld overløpsutslipp går det fram av same tabellen at: *Data mangler*.

Avslutningsvis gir vi eit utdrag frå handlingsprogrammet som det referert til i bystyrevedtaket:

VEDLEGG A: ØKONOMISK HANDLINGSPLAN

VANN:

Tiltaksnr.	Tiltak	2019	2020	2021	2022	2023	2024 - 2029	Sum
12	Ledningsfornying	40 000 000	45 000 000	50 000 000	50 000 000	50 000 000	300 000 000	535 000 000
Sum investeringer		142 300 000	82 100 000	84 600 000	161 600 000	202 100 000	352 100 000	1 024 800 000
Total sum per år		143 500 000	82 800 000	86 600 000	165 600 000	204 100 000	360 100 000	1 042 700 000

AVLØP:

Tiltaksnr.	Tiltak	2019	2020	2021	2022	2023	2024 - 2029	Sum
15	Ledningsfornying og separering	38 000 000	40 000 000	65 000 000	65 000 000	65 000 000	390 000 000	663 000 000
Sum investeringer		85 600 000	112 500 000	152 100 000	143 500 000	144 000 000	594 800 000	1 232 500 000
Total sum per år		86 900 000	113 300 000	152 600 000	144 000 000	144 500 000	595 800 000	1 237 100 000

OVERORDNA SANERINGSPLAN

Overordna saneringsplan er datert 16.11.18, og av innleiinga går det fram at den:

... skal bidra til en god og systematisk utbedring av ledningsnett i Ålesund kommune. Det er et stort behov for utbedring av det eksisterende ledningsnett, og kommunen har blant annet utfordringer knyttet til vannlekkasjer og mye fremmedvann på avløpsnett.

Vidare at:

Saneringsplanen oppsummerer status på ledningsnett i Ålesund kommune, vurderer ledningsnettets ytelse og identifiserte risiko, og angir en prioritering av soner for sanering. I arbeidet er det lagt til grunn at det senere vil bli utarbeidet detaljerte saneringsplaner for de identifiserte sonene. Denne overordnede saneringsplanen vurderer hele ledningsnett i Ålesund kommune, og har derfor et tidsperspektiv på 10-20 år.

Det går fram av sammendraget at: *Hovedplan for vannforsyning og avløpshåndtering legger føringer for saneringsplanen.* Saneringsplanen er likevel datert før hovudplanen, og måla i saneringsplanen er ikkje fult ut samanfallande med måla i hovudplanen.

Når det gjeld rehabiliteringstakt innan vann er dei samanfallande. Det same gjeld rehabilitering innan avløp og målet om å minimere overløpsutslipp. Saneringsplanen er noko meir tydeleg på målsetning om å sanere direkteutslipp i tråd med løyvet gitt frå fylkesmannen. Dette er tydeleggjort slik:

Mål	Ytelsesindikator	Målverdi
Sanere direkteutslipp	Størrelse på direkte utslipp [pe beregnet BOF _s]	0

Om rehabiliteringstakt innan vann stod det:

Ålesund kommune rapporterer årlig inn andelen fornyet kommunalt ledningsnett til KOSTRA. Resultatene for de tre siste årene er gjengitt i tabell 6. Rehabiliteringstakten de siste årene har vært lavere enn målsetningen for den kommende hovedplanperioden.

Dette er dei same tala som vi refererte til ovanfor i hovudplanen.

Om rehabiliteringstakt innan avløp stod det:

Tall for rehabilitering av spillvannsnett er hentet fra KOSTRA og er presentert i tabell 14. Rehabiliteringstakten de siste årene har vært lavere enn målsetningen for den kommende hovedplanperioden.

Dette var også dei same tala som vi referert til ovanfor i hovudplanen.

Om sanering av direkteutslipp stod det:

Ålesund kommune har pålegg fra Fylkesmannen i Møre og Romsdal om å sanere utslippspunkt som ikke tilfredsstillers utslippskravet. Tegning A-011 viser kart med plassering av utslippene med frist og status á 18.04.18. Dette er også oppsummert i tabell 15.

Alle direkteutslippene skal i henhold til utslippstillatelsen overføres til eksisterende renseanlegg.

Deretter går det fram ein ytingsindikator på 811 pe. Tabellen som det er referert til var slik:

		Status	Vurdering
U2 Sævollan	1.1.2020	Ikke påbegynt	●
U11 Slinningen	1.1.2019	Ikke påbegynt	●
U12 Hessa	1.1.2019	Påbegynt	●
U13 Hessa	1.1.2018	Dialog med grunneier og utbygger for avtale med borehull til sørsiden av Hessa, trolig 2018.	●
U14 Kleivane	1.1.2019	Påbegynt	●
U14b Kleivane vest	1.1.2019	Påbegynt	●
U20 Steinvågneset syd	1.1.2019	Ikke påbegynt	●
U21 Steinvågneset syd	1.1.2019	Ikke påbegynt	●
U35 Kvenneset	1.1.2019	Ikke påbegynt	●
U50 Nørøy	1.1.2017	Ikke påbegynt	●
U52 Klungrevågen	1.1.2017	Sanert foruten to boliger som vil få pålegg.	●
U85 Slevika vest	1.1.2018	Påbegynt	●
U88 Bogneset	1.1.2018	Ikke påbegynt	●
U89 Slevika øst	1.1.2019	Pågår, antas ferdig 01.10.2018	●
U93 Snopenesvegen vest	1.1.2017	Ferdig	●
U94 Snopenesvegen øst	1.1.2018	Pågår, antas ferdig 01.07.2018	●
U98 Geileberget	1.1.2018	Startetprosjektering, antas ferdig 01.07.19	●
U109 Vegsundet	1.1.2018	Saneres når overføringsledning til felles renseanlegg på Kvasneset blir etablert	●
U Gåseidnes	1.1.2020	Ikke påbegynt	●
U112 Vik		Pålegg gitt etter forurensingsforskriftens §§ 13	●
U114 Humla		Pålegg gitt etter forurensingsforskriftens §§ 12	●

Vedkomande det å minimere overløpsutslipp stod det:

I utslippstillatelsen stilles det krav til beregning eller måling av driftstid på overløp og at samlet mengde utslipp via overløp skal være mindre enn 5 % av totale utslipp innen 1.1.2021.

Det er registrert 48 overløp på ledningsnettet og 77 overløp tilknyttet pumpestasjoner eller renseanlegg, men det blir ikke registrert overløpsdrift på alle. Kvaliteten på informasjonen som samles inn fra pumpestasjonene via overvåkingsanlegg er varierende. Målere koblet til pumper og overløp er ofte ute av drift eller måler høyere verdier enn det som er reelt. Målerene er ikke tilstrekkelig kalibrert. Dette gjør at dataene fra disse ikke er hensiktsmessige å bruke for å tallfeste overløpsdriften.

Vurderingen i tabell 16 er derfor gjort basert på erfaringsmessige opplysninger fra driftspersonell i kommunen. Det anbefales at fremtidige diagnoser av overløpsbaseres på målinger av overløpsdrift i kombinasjon med simuleringer. Alle nye pumpestasjoner, samt pumpestasjoner som rehabiliteres skal ha mengdemålere på innløp og utløp, samt overløp.

Mange av overløpene går i drift selv ved små nedbørsmengder. Fellesledninger fører overvann inn på ledningsnettet i store deler av kommunen. Ned fra Aksla blir flere bekker ført inn på avløpsnettet og pumpet videre til renseanlegget på Aspøya. Dette fører til underkapasitet på nettet ved nedbør.

Tabellen som det er referert til gir ein slik ytingsindikator: *Antatt for høy.*

Kapittel 2 angir *Mål og risikohendelser*, og det stod følgjande innleiingsvis:

Det er utarbeidet mål og risikohendelser for den overordnede saneringsplanen. Mål og risikohendelser er laget for å kunne evaluere distribusjonssystemet i kapittel 7 og videre prioritere saneringsområder i kapittel 9, 10 og 11. Å vurdere måloppnåelsen gjøres ved å beregne en ytelsesindikator i diagnosen og sammenligne med målverdien.

Kapittel 9 angir prioriteringer vannforsyning, og i punkt 9.2 om sonevis utskifting stod det:

Alle målesoner er vurdert i en multikriterieanalyse på kostnad, risiko og ytelse. Det er anslått en pris per meter grøft som ligger til grunn for kostnadsvurderingen. Vurdering av ytelse og risiko er vist på tegninger. Resultatet av multikriterieanalysen er gjengitt i tabell 21.

Prioritering av soner for utskifting er også vist på tegning V-013.

Ledninger med moderat, stor eller svært stor sannsynlighet for brudd er foreslått utskiftet.

Tabell 21: Multikriterieanalyse av sonevis utskifting av vannforsyningsnettet

Trase ID	Total lengde Meter	Totalkostnad Fra kostnader	KRY			Vekting			Vekt Tot	Prioritering 5=høy	Forutsatt løsning
			Kostnader 5=gunsti	Risiko 5=sto	Ytelse 5=dårl	Kostnader	Risiki	Ytelser			
Kritiske ledninger	11000	kr 116 820 000	4	5,0	4	0,20	1,25	1,00	13,53	5	Åpen graving
Sone 3 Aspøya	4000	kr 61 700 000	5	4,0	5	0,30	1,25	1,00	13,53	5	No-dig
Sone 5 Moa	13600	kr 109 820 000	5	4,0	4	0,50	1,25	1,00	12,55	4	Åpen graving
Sone 2 Skarbøvika	1600	kr 12 920 000	5	3,0	5	0,50	1,25	1,00	12,27	4	Åpen graving
Sone 6 Fremmerholen	9500	kr 76 712 500	5	3,0	4	0,50	1,25	1,00	11,18	4	Åpen graving
Sone 41 Volsdalen	1800	kr 14 535 000	5	4,0	2	0,50	1,25	1,00	10,36	3	Åpen graving
Sone 4 Nørøya	13000	kr 212 420 000	5	4,0	2	0,50	1,25	1,00	10,36	3	No-dig
Sone 42 Truskeren	1100	kr 8 882 500	5	3,0	3	0,50	1,25	1,00	10,09	3	Åpen graving
Sone 83 Myrland	800	kr 6 460 000	5	3,0	3	0,50	1,25	1,00	10,09	3	Åpen graving
Sone 7 Spjelkavika	2800	kr 22 610 000	5	3,0	3	0,50	1,25	1,00	10,09	3	Åpen graving
Sone 92 Flisnes Øst	1200	kr 9 690 000	5	3,0	3	0,50	1,25	1,00	10,09	3	Åpen graving
Sone 51 Rørstadveien	0	kr 808	5	2,0	4	0,50	1,25	1,00	9,75	3	Åpen graving
Sone 21 Øvre Skarbøvika	140	kr 1 130 500	5	3,0	2	0,50	1,25	1,00	9,00	3	Åpen graving
Sone 44 Larsgården	500	kr 4 037 500	5	3,0	2	0,50	1,25	1,00	9,00	3	Åpen graving
Sone 11 Slinningen	50	kr 439 000	5	3,8	1	0,50	1,25	1,00	8,97	3	Åpen graving
Sone 53 Åse Nord	1000	kr 8 075 000	5	3,8	1	0,50	1,25	1,00	8,96	3	Åpen graving
Sone 1 Hessa	300	kr 2 422 500	5	2,0	3	0,50	1,25	1,00	8,73	3	Åpen graving
Sone 81 Blindheim sentral	800	kr 6 460 000	5	2,5	2	0,50	1,25	1,00	8,29	3	Åpen graving
Sone 52 Furelia	50	kr 403 750	5	2,0	2	0,50	1,25	1,00	7,64	3	Åpen graving
Sone 91 Flisnes Vest	2200	kr 17 765 000	5	3,0	0	0,50	1,25	1,00	6,82	2	Åpen graving
Sone 61 Olsvika	0	kr 808	5	2,0	1	0,50	1,25	1,00	6,55	2	Åpen graving
Sone 82 Blindheim vest	220	kr 1 776 500	5	2,0	1	0,50	1,25	1,00	6,55	2	Åpen graving
Sone 71 Skothaugen	0	kr 808	5	2,0	1	0,50	1,25	1,00	6,55	2	Åpen graving
Sone 43 Fagerlia	0	kr 808	5	1,9	0	0,50	1,25	1,00	5,37	2	Åpen graving

Under punkt 9.3 Årlig utskiftingsplan stod det:

Det er utarbeidet en årlig utskiftingsplan. I planen vil den årlige utskiftingstakten være på 1,8 % de to første årene. Fra år 3 vil utskiftingstakten være 1,5 % årlig. Dette betyr at planen vil være gjennomført i løpet av 14 år.

Kapittel 10 angir prioriteringer avløp, der stod det:

Basert på gjennomgang av ledningsdatabasen og erfaringer som Ålesund kommune har opparbeidet seg over år med drift av ledningsanlegget, er det foreslått en prioritert liste over områder det bør fokuseres på for videre saneringsarbeid. I en multikriterieanalyse er det vurdert risiko for ledningsbrudd og fremmedvannsandeler for avløpssonene. Oppløsningen i avløpssoner er i midlertid så grov at det er valgt å dele opp avløpssonene i mindre områder som bør saneres. I disse områdene er det trukket inn vurderinger av andre ytelsesindikatorer basert på erfaringer fra driftspersonell.

Tabell 22: Multikriterieanalyse. Rangering av saneringsbehov for samlede avløpssoner.

Trase ID	Total lengde Meter	Totalkostnad Fra kostnader	KRY			Vekting			Vekt Total	Prioritering 5= høy	Fortsatt løsning
			Kostnader 5=gunsti	Risiko 5=sto	Ytelse 5=dårl	Kostnader	Risiki	Ytelser			
Avløpssone 4 Åse	31500	kr 216 459 317	5	3,0	5	0,50	2,00	1,00	11,57	4,0	No-dig
Avløpssone 2 Aspøya	16700	kr 234 217 500	1	4,0	4	0,50	2,00	1,00	10,71	4,0	Åpen graving
Avløpssone 3 Larsgården	10577	kr 148 342 425	1	4,0	3	0,50	2,00	1,00	9,86	3,0	Åpen graving
Avløpssone 5 Breivika	10400	kr 71 046 834	5	3,0	3	0,50	2,00	1,00	9,86	3,0	No-dig
Avløpssone 6 Flisnes	8500	kr 58 041 630	5	3,0	3	0,50	2,00	1,00	9,86	3,0	No-dig
Avløpssone 1 Hessa	6800	kr 45 390 000	5	2,0	4	0,50	2,00	1,00	9,00	3,0	No-dig
Avløpssone 7 Ellingsøy	1900	kr 12 974 575	5	2,0	1	0,50	2,00	1,00	6,43	2,0	No-dig

Vidare vart gjort ei analyse av områda Spjelkavika, Heimdalselva, Volsdalen, Sentrum og Aspøya, Indre Hatlane-Furmyra, Lerstad, Olsvika, Myrland, Hessa og Nørve, Larsgården.

Kapittel 11 angir prioriteringer overvann og: *gir en nærmere omtale av områder der det er observert utfordringer knyttet til overvannshåndtering.* Det vart peikt på fire områder; Volsdalen og sørsiden av Aksla, Korsvika på Hessa, Spjelkavika og Heimdalen. Vidare at disse: *utløser ikke nødvendigvis store tiltak alene, men det er områder som det bør overveies ekstra med tanke på flomveger når annet arbeid skal gjennomføres i området.* Det går også fram at: *En prioritert liste med tiltak for overvannshåndtering bør eventuelt lages som en del av detaljerte saneringsplaner.*

I samandraget stod det:

Prioriterte områder for sanering av vannforsyningsnett og avløpsnett er forsøkt sammenstilt til en helhetlig utskiftingsplan. Prioriterte områder for avløpsnett er satt som styrende, da det er størst utfordringer knyttet til avløpsnett og avløpshåndteringen. Det er derfor tatt utgangspunkt i viktige områder for avløpsnett med utvidelse av saneringssonen for å omslutte viktige områder for vannledningsnett. (...). I tabellen under er det laget en årlig utskiftingsplan for avløpsnett. Det er i tillegg lagt inn i tabellen hvilke saneringsområder for vannledningsnett som inngår i saneringssonene.

Tabellen som det er referert til var slik:

År	Saneringszone, område	Lengde avløpsnett med saneringsbehov [m]	Målesone vann
1	Sone 4 Spjelkavika	1000	Sone 6 Fremmerholen
	Sone 6 Heimdalselva	1300	Kritiske ledninger
	Sone 2 Volsdalen	2300	Sone 42 Truskeren
2	Sone 2 Volsdalen	4600	Sone 41 Volsdalen
3	Sone 2 Volsdalen	4600	Sone 4 Nørvøya
4	Sone 2 Volsdalen	4600	Sone 4 Nørvøya
5	Sone 2 Volsdalen	3000	Sone 4 Nørvøya
	Sone 2 Sentrum og Aspøya	1600	Sone 3 Aspøya
6	Sone 2 Sentrum og Aspøya	4600	Sone 3 Aspøya
7	Sone 2 Sentrum og Aspøya	3000	Sone 3 Aspøya
	Sone 4 Indre Hatlane og Furmyra	1600	Sone 5 Moa
8	Sone 4 Indre Hatlane og Furmyra	4600	Sone 53 Åse Nord
9	Sone 4 Indre Hatlane og Furmyra	4600	Sone 52 Furelia
10	Sone 5 Lerstad	3000	Sone 5 Moa
	Sone 5 Olsvika	1600	Kritiske ledninger
11	Sone 1 Hessa	4600	Sone 1 Hessa
12	Sone 2 Myrland	3900	Sone 83 Myrland
	Sone 5 Nørve, Larsgården	700	Sone 44 Larsgården
13	Sone 5 Nørve, Larsgården	4600	Sone 44 Larsgården
14	Sone 5 Nørve, Larsgården	4600	Sone 44 Larsgården

INVESTERINGSBUDSJETT 2014-2020

I dette vedlegget skal vi gå gjennom dei ulike budsjettåra frå 2014 til og med 2020.

Det sentrale i denne gjennomgang er handtering av rekneskapskjema 2B, og vi skal framstille eit utdrag av budsjettkjema 2B for åra 2014 til 2020, der utdraget er knytt til dei løyvingane som vedkjem vann og avløp. Vi skal også gje att dei tilhøyrande kommentarane som er gitt knytt til dei postane som det gjort eit utdrag av.

Rekneskapskjema 2B skal ein sette opp med bruttoutgifter, etter både ny og gamal rekneskapsforskrift. Det går fram av rekneskapsforskrifta at:

Oppstillingen av bevilgningene skal inneholde bruttobeløp.

BUDSJETTÅR 2014

Budsjettet for 2014 vart vedteke av bystyret 05.12.13 i sak 119/13. Saksdokumenter er arkivert på mappe 13/3449. Vi skal gje att eit utdrag frå budsjettkjema 2B:

Tiltak	2014	2015	2016	2017
5903 Hovedplan vann - rammeinvestering	29 400	41 700	47 200	42 500
5903 Hovedplan avløp - rammeinvestering	59 700	60 100	32 700	33 200
Totalt 59 Teknisk og felles drift	158 734	130 580	108 180	102 480
SUM ALLE TILTAK FOR KOMMUNENS VIRKSOMHETER	165 334	135 930	113 430	107 730
Herav VAR-tiltak	128 454	104 300	81 900	76 200

Kjelde: Rådmannens forslag til budsjett og økonomiplan for 2014-2017

Dette er dei postane som vedkjem vann og avløp. Om *Hovedplan vann – rammeinvestering* stod det følgjande i kommentardelen:

VAR foreslår at det avsettes 29,4 mill. kroner i 2014, 41,7 mill. kroner i 2015, 47,2 mill. kroner i 2016 og 42,5 mill. kroner i 2017. Investeringene følger av forslag i handlingsplan for vannforsyning, som skal opp til politisk behandling i bystyret i oktober 2013.

Vedkomande *Hovedplan avløp – rammeinvestering* stod det:

VAR foreslår at det avsettes 59,7 mill. kroner i 2014, 60,1 mill. kroner i 2015, 32,7 mill. kroner i 2016 og 33,2 mill. kroner i 2017. Hovedplan for avløp ble vedtatt av bystyret i 2012. Investeringene følger forslag til revidert handlingsprogram.

Det vart ikkje gjort endringar i desse to postane under den politiske behandlinga av budsjettet.

I kommentarane blir det i all hovudsak vist til hovudplanane. Hovudplan for vann 2014-2024 vart vedteke 22.05.14, medan hovudplan for avløp 2011-2020 vart vedteke 17.11.11. Vi viser her til kapittel 1.7.

Ein gjennomgang av budsjettdokumenter for 2014 viser lite informasjon vedkomande investeringane innan vann og avløp utover det vi har framstilt ovanfor. I eit internt notat av 15.07.13 går det fram at:

For virksomhetsområde Vann ligger ny hovedplan med tiltaksplan nå ute til høring, for virksomhetsområde Avløp forholder vi oss til revidert handlingsplan. Virksomhetsområde Avfall har ingen hovedplan, så her ligger det litt mer detaljerte beskrivelser inn for de enkelte tiltak.

Rammebudsjettering og manglande detaljar i budsjettet innan VA hadde altså samanheng med at desse to områda hadde ein hovudplan.

Justert budsjett

Det vart ikkje gjennomført budsjettjusteringar gjennom året for investeringar innan VA. I dette ligg at det heller ikkje vart formelt overført unytta lånemidlar frå året før.

Rekneskap

Investeringsbudsjettet vart lagt inn i rekneskapssystemet på to prosjekt 1400: *Hovedplan Vannforsyning* og 1500: *Hovedplan Avløp*, med dei tal som går fram av tabellen ovanfor. I tillegg vart det lagt inn 400 000 kr på 1552: *Rehabilitering ledningsnett VA under Avløp*. Desse rammene vart ikkje fordelt ut på kvart einskild investeringsprosjekt i rekneskapssystemet.

Vi har satt saman følgjande tabell:

	Rekneskap 2014	Justert budsjett 2014	Opphavleg budsjett 2014
Vann	35 386 542	29 400 000	29 400 000
Avløp	69 821 364	60 100 000	60 100 000
	105 207 906	89 500 000	89 500 000

Kjelde: Rekneskapssystemet

I alt vart det i 2014 investert for 105,208 mill. kr finansiert med lån innan VA. I dette ligg eit fråtrekk på 2,857 mill. kr, som var ulike refusjonar som ikkje var budsjetterte. Dette gir eit meirforbruk på 15,708 mill. kr, eller 18,565 mill. kr om ein tek omsyn til dei ubudsjetterte inntektene.

I årsrekneskapen for 2014 vart det i rekneskapsskjema 2B satt opp tre tabellar. Desse var bruttoutgifter; fordelt på verksemdsområde, fordelt per verksemd og fordelt per verksemd og prosjekt. I likskap med talla i rekneskapssystemet var det ikkje fordelt ut budsjetttrammer til det einskilde prosjekt innan VA. Vidare les ein at kommunen for alle verksemdsområda hadde 34,852 mill. kr og 46,674 mill. kr per 31.12 i unytta lånemidlar for respektivt 2014 og 2013.

BUDSJETTÅR 2015

Budsjettet for 2015 vart vedteke av bystyret 04.12.14 i sak 193/14. Saksdokumenta er arkivert på mappe 14/4261. Vi skal gje att eit utdrag frå budsjettskjema 2B:

Tiltak	2015	2016	2017	2018
5903 Hovedplan vann - rammeinvestering	41 700	47 200	42 500	77 100
5903 Hovedplan avløp - rammeinvestering	41 700	41 700	41 700	41 700
5903 Spyle- og slamsugebil for avløpsnett	2 000	0	0	0
Totalt 59 Teknisk og felles drift	138 617	119 812	115 712	149 712
SUM ALLE TILTAK FOR KOMMUNENS VIRKSOMHETER	145 305	126 775	122 850	156 925
Herav VAR-tiltak	108 750	88 900	84 200	118 800

Kjelde: Rådmannens forslag til budsjett og økonomiplan for 2015-2018

Dette er dei postane som vedkjem vann og avløp. I kommentardelen stod det følgjande om *Vann*:

Investeringsforslaget er iht. Hovedplan for vannforsyning. Tiltaket er også i samsvar med gjeldende økonomiplan med 41,7 mill. kroner i 2015, 47,2 mill. kroner i 2016 og 42,5 mill. kroner i 2017. I 2018 foreslås det avsatt 77,1 mill. kroner.

Vedkomande Avløp stod det:

Foreslått investert beløp i 2015 på 41,7 mill. kroner er iht. Hovedplan og handlingsprogram. Handlingsprogrammet går kun til 2015, og må revideres i løpet av høsten 2014. Investeringsnivået de resterende årene i perioden forventes å være på samme nivå som i 2015. Det foreslås investeringsramme på 41,7 mill. kroner hvert av årene i perioden.

Vedkomande Spyle- og slamsugebil for avløpsnett stod det:

Det foreslås avsatt 2 mill. kroner i 2015 til spyle- og slamsugebil for avløpsnett. VAR virksomheten har økende behov for spyling av avløpsledninger. Dette øker i tråd med økende belastning på avløpsnettet og økende gjennomsnittsalder. Investering i spylebil vil gi en mer effektiv drift av rørinspeksjonsbilen og mer effektiv drift av dagens mannskapsstyrke.

I kommentardelen vart det nemnt ein post Samlokalisering VAR, der det stod følgjande:

Det foreslås avsatt 5 mill. kroner i 2015 og 10 mill. kroner i 2016 til nybygg eller kjøp av eksisterende bygg.

Denne posten var likevel ikkje ført opp i budsjettskjema 2B. Det går fram av budsjettdokumentet ein annan stad at dette var eit forslag til tiltak som det var: *Ikke funnet plass til.*

Det vart ikkje gjort endringar under den politiske behandlinga av budsjettet.

I eit internt budsjettnotat av 19.08.14 går det fram at:

Utbygging (59037) har for 2014 et driftsbudsjett på 6.771.000,-. Det alt vesentligste av budsjettet er lønn, knyttet til prosjektarbeid som finansieres gjennom investeringsbudsjettet. Det forutsettes for 2015 en prosjektstilling i tillegg til at pensjonering erstattes. En økning av kapasitet er nødvendig og ønskelig for å kunne ta unna en del av etterslep på prosjektering samtidig som en bygger opp egen kompetanse. Konsulentmarkedet i regionen har heller ikkje kapasitet til å ta unna for behovet. Ansvarsområde utbygging budsjetteres med 9,2 stilling. Budsjett for 2015 er 7.343.000,-

Justert budsjett

Det vart fremma ei sak 082/15 for bystyret 18.06.15. Under bakgrunn stod det:

Virksomhet for Vann, avløp og renovasjon (VAR) har beregnet et investeringsbehov 2015 på 60 millioner kroner for 5903 Hovedplan avløp – rammeinvestering. Vedtatt investeringsbudsjett 2015 er 41,7 millioner kroner.

Rådmannen ber om økt investeringsramme på 18,3 millioner kroner, som tilsvarer differansen på innmeldt behov fra VAR og vedtatt budsjett for avløp.

Låneopptak til investeringer til selvkostområdet avløp blir finansiert ved gebyr.

Under vurdering stod det:

Dersom investeringsrammen for avløp ikke blir økt, er konsekvensen at kommunen ikke kan fornye og separere nødvendig ledningsnett utover prosjekt som allerede har startet opp.

Kommunen kan heller ikke delta i nye prosjekt som gjelder samordning med andre etater som veg, fiber, fjernvarme m.m. Kommunen må utsette prosjekt for å sanere urensset utslipp. Dette

er prosjekt som er utsatt for lenge allerede. Forskyving av prosjekt frem i tid vil gi et etterslep på nødvendig arbeid, og føre til økte investeringsbehov fremover.

Hovedplan avløp 2011-2020 ble vedtatt av bystyret 17.11.11. Det har vist seg at kostnadskalkylene for flere prosjekt i hovedplanen er for lave, blant annet når det gjelder ledningsfornying/separering og oppgradering av renseanlegg. Årsaken til økte investeringsbehov generelt innenfor avløp er blant annet lovpålagt oppgradering av eksisterende renseanlegg for å tilfredsstillere rensekrav. Dette vil også føre til høyere investeringsbehov fremover.

Bystyret vedtok: å øke investeringsbudsjettet og låneopptak med 18,3 millioner kroner for 5903 Hovedplan avløp - rammeinvestering.

Det vart ikkje gjort budsjettendringar utover dette, slik at det heller ikkje for 2015 vart overført unytta lånemidlar frå året før.

Rekneskap

Investeringsbudsjettet vart lagt inn i rekneskapssystemet på to generelle postar, begge finansiert med lån. I tillegg vart det lagt in 2 mill. kr på prosjektet 1000: Kjøp av bil, også finansiert med lån. Investeringsramma for både vann og avløp var ikkje fordelt ut på prosjekt i rekneskapssystemet.

Vi har satt saman følgjande tabell:

	Rekneskap 2015	Justert budsjett 2015	Opphavleg budsjett 2015
Vann	40 808 580	41 700 000	41 700 000
Avløp	59 764 276	62 000 000	43 700 000
	100 572 856	103 700 000	85 400 000

Kjelde: Rekneskapssystemet

I alt vart det investert for 100,572 mill. kr i 2015 innan VA, finansiert med lån. I dette ligg eit fråtrekk på 4,495 mill. kr, som var ulike refusjonar som ikkje var budsjettert. Dette gir eit mindreforbruk på 3,127 mill. kr, eller meirforbruk på 1,368 mill. kr om ein tek omsyn til dei ubudsjetterte inntektene.

I årsrekneskapen for 2015 vart rekneskapsskjema 2B satt opp som året før. Heller ikkje for 2015 vart rammene fordelt ut på prosjekt. For alle verksemdsområda stod det 37,276 mill. kr i unytta lånemidlar per 31.12.15.

BUDSJETTÅR 2016

Det vart fremma ei sak 086/15 for bystyret 18.06.15 med tittel: *Investeringsbudsjett 2016-2019.*

Innleiingsvis under bakgrunn stod det:

Når Ålesund kommune nå er innmeldt i ROBEK, må låneopptak godkjennes av fylkesmannen. Da investeringene som blir gjort i stor grad blir lånefinansiert, er det viktig å få en avklaring på hvilket nivå låneopptak kan bli godkjent av fylkesmannen før nytt budsjettår starter.

I saka går det fram at:

.. tiltakene benevnt som 5903 i budsjettskjemaet er innvesteringer innenfor vann, avløp og renovasjon (avfall). Renter og avdrag knyttet til låneopptak for disse investeringene blir dekt

fullt ut av abonnentene. Investeringene her har derfor vært holdt utenfor når fylkesmannen skal godkjenne nivå på kommunens låneopptak. Her er investeringsnivået videreført iht. gjeldende økonomiplan. Det vil bli behov for å revidere denne investeringsplanen i en egen sak.

Budsjettet for 2016 vart vedteke av bystyret 10.12.15 i sak 168/15. Saksdokumenta er arkivert på mappe 15/3603. Vi skal her gje att eit utdrag frå budsjettskjema 2B:

Tiltak	2016	2017	2018	2019
5903 Hovedplan vann - rammeinvestering	90 400	164 900	144 000	119 300
5903 Hovedplan avløp - rammeinvestering	98 000	71 000	67 000	56 000
Totalt 59 Teknisk og felles drift	241 900	270 000	244 500	209 000
SUM ALLE TILTAK FOR KOMMUNENS VIRKSOMHETER	249 500	279 050	252 450	216 400
Herav VAR-tiltak	213 400	240 900	216 000	180 300

Kjelde: Rådmannens forslag til budsjett og økonomiplan for 2016-2019

Dette er dei postane som vedkjem vann og avløp. I kommentardelen stod det følgjande

VAR har lagt fram et grovt anslag til investeringer innenfor vann, avløp og Bingsa.

Vann: 90,4 mill. kroner i 2016, 164,9 mill. kroner i 2017, 144 mill. kroner i 2018 og 119,3 mill. kroner i 2019. Verdt å nevne spesielt er at reservevannforsyning har blitt utredet gjennom et forprosjekt. Dette viser et kostnadsanslag på 250 mill. kroner, som er en vesentlig økning i forhold til anslag i hovedplan. Disse kostnadene påløper hovedsakelig fra 2017.

Avløp: 98 mill. kroner i 2016, 71 mill. kroner i 2017, 67 mill. kroner i 2018 og 56 mill. kroner i 2019. Avløp må iht. lovverk bygge/ombygge og ferdigstille to renseanlegg i 2016, noe som fører til høye investeringskostnader.

Det vart ikkje gjort endringar i desse to postane under den politiske behandlinga av budsjettet.

Justert budsjett

I ei sak 107/16 om budsjettkontroll per 31.10.16 lagt fram for bystyret 24.11.16 går det fram at:

Det er forsinkelser i gjennomføringen av investeringene i 2016. Budsjetttrammene til investeringer for vann og avløp kan derfor reduseres. Det foreslås at investeringstrammene for vann og avløp reduseres med henholdsvis 35 og 25 mill. kroner. Medfører tilsvarende lavere behov for låneopptak til disse formålene.

Det vart fatta eit slikt vedtak i punkt 3:

Ålesund bystyre vedtar reduksjon i årets låneopptak knyttet til investeringsbudsjettet som omtalt i konklusjonen med 60 mill. kroner.

Og eit slikt punkt 4:

Ålesund bystyre gir rådmannen fullmakt til å detaljere endringene i investeringsbudsjettet.

Det vart ikkje gjort budsjettendringar utover dette, slik at det heller ikkje for 2016 vart overført unyttne lånemidlar frå året før.

Rekneskap

Investeringsbudsjettet vart lagt inn i rekneskapssystemet på to generelle postar, slik at rammene ikkje var fordelt ut på prosjekt i rekneskapssystemet.

Vi har satt saman følgjande tabell:

	Rekneskap 2016	Justert budsjett 2016	Opphavleg budsjett 2016
Vann	43 666 328	55 400 000	90 400 000
Avløp	59 377 215	73 000 000	98 000 000
	103 043 543	128 400 000	188 400 000

Kjelde: Rekneskapssystemet

I alt vart det investert for 103,044 mill. kr finansiert med lån innan VA i 2016. I dette ligg eit fråtrekk på 1,599 mill. kr, som var ulike refusjonar som ikkje var budsjettert. Dette gir eit mindreforbruk på 25,356 mill. kr, eller 23,757 mill. kr om ein tek omsyn til dei ubudsjetterte inntektene.

I årsrekneskapen for 2016 vart rekneskapsskjema 2B satt opp som året før. Heller ikkje for 2016 var rammene fordelt ut på prosjekt. For alle verksemdsområda stod det 73,272 mill. kr i unytta lånemidlar per 31.12.16, ei auke på om lag 36 mill. kr.

BUDSJETTÅR 2017

Budsjettet for 2017 vart vedteke av bystyret 27.10.16 i sak 102/16. Saksdokumenter er arkivert på mappe 16/2462. Vi skal gje att eit utdrag frå budsjettskjema 2B:

Tiltak (Brutto bevilgning)	2017	2018	2019	2020
5903 Hovedplan vann-rammeinvestering	143 000	217 000	126 000	68 000
5903 Hovedplan avløp-rammeinvestering	153 000	170 000	165 000	69 000
Sum 59 Teknisk og fellesdrift	362 475	425 875	336 188	187 188
SUM ALLE TILTAK FOR KOMMUNEMS VIRKSOMHETER	372 487	433 825	354 838	194 488
Herav VAR-til tak	333 000	397 000	301 000	147 000

Kjelde: Rådmannens forslag til budsjett og økonomiplan for 2017-2020

Dette er dei postane som vedkjem vann og avløp. I kommentardelen stod det følgjande:

VAR har lagt fram forslag til investeringer innanfor vann, avløp og næringsdrift avfall.

Vann: 143 mill. kroner i 2017, 217 mill. kroner i 2018, 126 mill. kroner i 2019 og 68 mill. kroner i 2020. Verdt å nevne spesielt er at alternativt vannforsyningsanlegg er inkludert i ramme. Tiltaket skal opp til egen politisk behandling rett over sommeren 2016.

Kostnadsrammer og framdrift er foreløpig usikre.

Avløp: 153 mill. kroner i 2017, 170 mill. kroner i 2018, 165 mill. kroner i 2019 og 69 mill. kroner i 2020. Inkludert i rammene er et grovt kostnadsanslag for felles avløpsrensaneanlegg med Sula, som da vil erstatte flere av kommunens gamle anlegg. Tiltaket skal opp til egen politisk behandling tidlig på høsten 2016.

Under den politiske behandlinga av budsjettet vart desse to postane på 296 mill. kr fjerna. Bystyret fatta vedtak om at:

Investeringer og gebyrer knyttet til VAR i økonomiplanperioden 2017-2020 blir behandlet i egen sak.

I sakmappe 16/2462 ligg det to interne notat vedkomande VAR av 02.05.16 og 19.05.16.

I notatet av 02.05.16 går det fram at: *Revidering av tiltaksplaner vil bli gjort før sommeren.*

I notatet av 19.05.16, 5903 VAR - FORSLAG TIL INVESTERINGSBUDSJETT 2017-2020, går det fram at:

VAR har nå gått igjennom sine hovedplaner for vann og for avløp med handlingsprogram og revidert disse.

Vedkomande vann stod det:

Hovedplan for vannforsyning 2014-2024 danner grunnlag for planlagte investeringer innen vannforsyningen. Investeringsrammene inkluderer bl.a. ledningsfornyning, der det nasjonale målet er at 1,2 % av ledningsnettets skal fornyes årlig. Økning av forsyningssikkerheten i områder av kommunen samt pågående kildebeskyttelse er viktige tiltak også i tida framover. Alternativt vannforsyningsanlegg er inkludert i rammene. Tiltaket skal opp til egen politisk behandling rett over sommeren. Kostnadsrammer og framdrift er foreløpig usikre.

Rammebevilgningen for 2016 vil ikke bli brukt opp i år, ettersom vannforsyningsanlegget har fått en utsatt framdrift i forhold til opprinnelig plan.

År	2017	2018	2019	2020
Ramme vann	143 mill.	217 mill.	126 mill.	68 mill.

I notatet låg det ved eit revidert handlingsprogram 2017-2020 av mai 2016:

Nr		2017-2020	2017	2018	2019	2020
Generelt :						
1	Planarbeid	2 000 000	500 000	500 000	500 000	500 000
2	Biler	2 800 000	1 300 000	500 000	500 000	500 000
4	Beredskapsplan og ROS-analyser	1 000 000	300 000	300 000	200 000	200 000
5	Rehabiliter og sikre tekniske installasjoner som ikke er i bruk i vannforsyningen	2 300 000	1 000 000	1 000 000	300 000	
6	Ny lokalisering VAR	15 000 000				15 000 000
	Sum generelt	23 100 000	3 100 000	2 300 000	1 500 000	16 200 000
Kilder og vannproduksjon :						
7	Kildebeskyttelse - sikring av nedslagsfeltet til Brusdalsvatnet og Langevatn	4 000 000	1 000 000	1 000 000	1 000 000	1 000 000
9	Oppgradering av vassdragsanlegg	10 500 000	3 000 000	2 500 000	3 000 000	2 000 000
10	Ny ledning fra Langevannsdammen	9 500 000	5 000 000	4 500 000		
11	Generell oppgradering av vannbehandlingsanlegget Vasstranda	2 000 000	500 000	500 000	500 000	500 000
12	Nytt vannbehandlingsanlegg / reservevannsforsyning	272 000 000	50 000 000	150 000 000	72 000 000	
14	Kraftproduksjon, Røssevoldvatnet	3 000 000	1 000 000	2 000 000		
	Sum kilder og vannproduksjon	301 000 000	60 500 000	160 500 000	76 500 000	3 500 000
Vanndistribusjon :						
15	Ledningsfornyning	160 000 000	40 000 000	40 000 000	40 000 000	40 000 000
16	Modellering/ nettanalyse	600 000	400 000	200 000		
17	Nye overføringsledninger og ringledninger	19 000 000	4 000 000	5 000 000	5 000 000	5 000 000
18	Reduksjon av lekkasjer / målestasjoner	2 000 000	500 000	500 000	500 000	500 000
19	Fornyning og ombygging av eksisterende trykkreguleringsanlegg	4 000 000	1 000 000	1 000 000	1 000 000	1 000 000
20	Nye trykkreguleringsanlegg	2 000 000	1 000 000	1 000 000		
21	Sikre vannforsyning til Fjelltun	9 000 000	9 000 000			
22	Utskiftning av kummer, brannventiler og hydranter	2 300 000	500 000	500 000	500 000	800 000
23	Høgdebasseng Emblem/Østrem	27 000 000	22 000 000	5 000 000		
Ny	Nye ledninger	4 000 000	1 000 000	1 000 000	1 000 000	1 000 000
	Sum vanndistribusjon	229 900 000	79 400 000	54 200 000	48 000 000	48 300 000
	Sum alle tiltak	554 000 000	143 000 000	217 000 000	126 000 000	68 000 000

Vedkomande avløp stod det:

Hovedplan avløp 2011-2020 danner grunnlag for planlagte investeringer innen avløp. Investeringsrammene inkluderer bl.a. ledningsfornyning, der det nasjonale målet er at 1 % av ledningsnettets skal fornyes årlig. I tillegg ønskes det økt separering for å redusere

overløpsdrift, samt sanering av direkteutslipp. Utslippstillatelse tilsier at flere av kommunens renseanlegg må oppgraderes vesentlig. Dette var lagt inn i tidligere handlingsprogram

Pågående utredning av felles avløpsrenseanlegg med Sula, som da vil erstatte flere av kommunens gamle anlegg, vil resultere i en forprosjektrapport i løpet av sommeren, som inkluderer kostnadsestimat og forslag til framdrift. Anlegget er nå lagt inn i rammene med et svært grovt kostnadsanslag. Tiltaket skal opp til egen politisk behandling tidlig på høsten.

Rammebevilgningen for 2016 vil ikke bli brukt opp i år, ettersom oppgradering av eksisterende anlegg er utsatt i påvente av avklaring om eventuelt felles avløpsrenseanlegg.

År	2017	2018	2019	2020
Ramme avløp	153 mill.	170 mill.	165 mill.	69 mill.

I notatet låg det ved eit revidert handlingsprogram 2017-2020 av mai 2016:

Nr		2017-2020	2017	2018	2019	2020
Generelt						
O1	Planarbeid (hovedplan og plan for ledningsfornying)	2 000 000	500 000	500 000	500 000	500 000
O1	Ledningsfornying og separering	150 000 000	30 000 000	40 000 000	40 000 000	40 000 000
O2	Fornyng og ombygging av pumpestasjoner	12 000 000	3 000 000	3 000 000	3 000 000	3 000 000
O4	Overløpskontroll (bl.a. modellering)	2 500 000	1 000 000	500 000	500 000	500 000
O5	Resipientundersøkelse	2 000 000	100 000	1 900 000		
Ny	Ros-analyse	1 100 000	500 000	300 000	300 000	
Ny	Biler	2 000 000	500 000	500 000	500 000	500 000
Ny	Spyle og slamsugebil	2 000 000		2 000 000		
Ny	Samlokalisering VAR	15 000 000				15 000 000
Renseanlegg						
O3	Renseanlegg (generell pott for alle RA f.eks. SD-anlegg, akkreditert prøvetaking)	8 000 000	2 000 000	2 000 000	2 000 000	2 000 000
Ny	Samarbeid med Sula / overføring til RA2, (RA 3456 + slamavskillere kap 14. RA15+RA18+RA20+RA21)	300 000 000	100 000 000	100 000 000	100 000 000	
F5	RA16 Emblem / forprosjekt avløp Emblem	2 000 000	2 000 000			
F3	Overføringsledning Blindheim-Eikensvåg	4 500 000	1 000 000	3 300 000	200 000	
F7	Humla / Tørla	2 500 000	500 000	2 000 000		
G10	Vik - Brendehaugen	12 000 000	2 000 000	2 000 000	4 000 000	4 000 000
Nye ledningsanlegg						
Ny	Nye ledningsanlegg (bl.a utbyggingsavtaler)	8 000 000	2 000 000	2 000 000	2 000 000	2 000 000
G8	Myklebust	1 000 000		1 000 000		
C1	Larsgårdsvågen	2 000 000			500 000	1 500 000
Sanere direkteutslipp						
Ny	U14b Kleivane vest, 18 pe, (er midlertidig slamavskiller)	2 000 000			2 000 000	
Ny	U20 Steinvågneset syd, 30 pe	2 000 000	500 000	1 500 000		
Ny	U21 Steinvågneset syd, 18 pe	1 000 000		1 000 000		
Ny	U35 Kvenneset, 35 pe	1 500 000			1 500 000	
Ny	U98 Geiteberget, 18 pe	1 500 000		1 500 000		
Ny	Diverse sanering kommunale direkteutslipp (både kap.12,13 og 14)	3 000 000	1 000 000	1 000 000	1 000 000	
A1	Hessa syd - Sævollan (U2 Sævollan, 63 pe)	3 000 000		500 000	2 500 000	
A3	Slinningen (U11 Slinningen, 39 pe)	2 000 000	2 000 000			
A4	Olsvikskaret (U12 Hessa, 88 pe, 2018 + U13 Hessa, 53 pe 2017)	2 000 000	1 000 000	1 000 000		
A5	Hessaskaret (U14 Kleivane, 35 pe)	2 000 000		500 000	1 500 000	
D1	Gåseidneset (U Gåseidneset, er midlertidig slamavskiller)	4 000 000		1 000 000	3 000 000	
D3	Slevika (U85 Slevika vest-53 pe-2017, U88 Bogneset-140 pe-2017, U89 Slevika øst-28pe-2018)	2 500 000	1 500 000	1 000 000		
D4	Snopenesveien (U93 Snopenesvegen vest-35pe, U94 Snopenesvegen øst-14pe)	1 900 000	1 900 000			
Sum		557 000 000	153 000 000	170 000 000	165 000 000	69 000 000

Det vart fremma ei sak 113/16 for bystyret 24.11.16 med tittel: *Investeringer, budsjett og betalingsregulativ VAR 2017-2020*. I saka låg det ved eit: *Utfyllende notat om vann og avløp til politisk sak av 04.11.16*.

Vedkomande vann og investeringsbudsjett stod det:

Forslag til investeringsplan for vannforsyning er basert på handlingsprogrammet i Hovedplan for vannforsyning 2014-2024. Noen tiltak er løpende tiltak, f.eks ledningsfornyning, mens andre er tidsbegrenset. Hovedplan for vannforsyning, inkludert handlingsprogram, er planlagt revidert i 2017.

I kommuneplanens handlingsdel 2017-2020 er flere av tiltakene innenfor vannforsyning tatt med i kapittelet som omhandler samfunnssikkerhet, teknisk infrastruktur og miljø.

Vidare vart det vist til ein tabell, ei oppstilling av planlagde investeringar i økonomiperioden:

Nr		2017	2018	2019	2020
	Generelt				
1	Planarbeid	500 000	500 000	500 000	500 000
2	Biler	500 000	500 000	500 000	500 000
4	Beredskapsmateriell	300 000	300 000	200 000	200 000
5	Rehabilitere og sikre tekniske installasjoner som ikke er i bruk i vannforsyningen	500 000	1 000 000		
6	Ny lokalisering VAR				15 000 000
	Sum	1 800 000	2 300 000	1 200 000	16 200 000
	Kilder og vannproduksjon				
7	Kildebeskyttelse - sikring av nedslagsfeltet til Brusdalsvatnet og Langevatn	2 000 000	1 500 000	1 500 000	500 000
9	Oppgradering av vassdragsanlegg	500 000			
11	Generell oppgradering av vannbehandlingsanlegget Vasstranda		500 000	500 000	500 000
12	Nytt vannbehandlingsanlegg / reservevannsforsyning	10 000 000	150 000 000	112 000 000	
	Sum	13 000 000	152 000 000	114 000 000	1 000 000
	Vandistribusjon				
15	Ledningsfornyning	40 000 000	40 000 000	40 000 000	40 000 000
16	Modellering/ nettanalyse	400 000	200 000		
17	Nye overføringsledninger og ringledninger	4 000 000	5 000 000	5 000 000	5 000 000
18	Reduksjon av lekkasjer / målestasjoner	1 500 000	1 500 000	500 000	500 000
19	Fornyning og ombygging av eksisterende trykkreguleringsanlegg inkludert nødstrøm	1 000 000	1 000 000	1 000 000	1 000 000
20	Nye trykkreguleringsanlegg		2 000 000		
21	Sikre vannforsyning til Fjelltun	5 000 000	4 000 000		
22	Utskiftning av kummer, brannventiler og hydranter	500 000	500 000	500 000	800 000
23	Høgdebasseng Emblem/Østrem			22 000 000	5 000 000
24	Nye ledninger	1 000 000	1 000 000	1 000 000	1 000 000
	Sum	53 400 000	55 200 000	70 000 000	53 300 000
	Sum vannforsyning	68 200 000	209 500 000	185 200 000	70 500 000

Vidare stod det at:

Forslag til investeringsplan 2017-2020 er endret i forhold til vedtatt handlingsprogram, i hovedsak når det gjelder fremdrift og kalkylekostnader for de ulike tiltakene. For flere av tiltakene er oppstarten utsatt i forhold til vedtatt handlingsprogram fra 2014. Det er også avvik på kostnadsoverslag for flere tiltak. Handlingsprogrammet fra 2014 inkluderte for flere prosjekter overslag gjort før endelig løsning var valgt og forprosjekt var laget. Alternativ vannforsyning er lagt fram som egen sak for bystyret.

Deretter vart det satt opp ein tabell som viste investeringar som vart gjort i 2016 sett i høve til løyvde rammer:

	Vedtatt budsjett 2016	Revidert budsjett 2016	Gjenstående investeringsramme 2016
Vannforsyning			
Generelt	3 500 000	4 500 000	-1 000 000
Kilder og vannproduksjon	43 900 000	3 900 000	40 000 000
Vanndistribusjon	43 000 000	36 600 000	6 400 000
Sum vannforsyning	90 400 000	45 000 000	45 400 000

Vidare at:

Som det går fram av tabellen, gjenstår det ved utgangen av 2016 omkring 45,4 millioner kroner i tidligere bevilgede investeringsmidler for vannforsyningen. Dette betyr at behovet for nye bevilgninger for planlagte investeringer i 2017 kan reduseres tilsvarende, og da er på 22,8 millioner kroner.

Til slutt at:

Deler av vannledningsnett er gammelt og lekkasjer inntreffer oftere enn ønskelig. Fornyingstakten på vannledningsnett i Ålesund er betydelig lavere enn nasjonalt anbefalt fornyingstakt på 1,2 % årlig. Dette ble også påpekt i tilsynet som Mattilsynet gjennomførte ved vannforsyningen i Ålesund i september 2016. Det ble også påpekt at VAR ikke har noen fullgod plan for fornying av ledningsnett. VAR er i gang med å utarbeide en slik plan, som skal danne grunnlaget for fremtidig fornying av ledningsnett.

For å sikre vannforsyning til alle abonnenter også ved brudd og nødvendig arbeid på ledningsnett, er det ønskelig med ringledninger. For noen områder i kommunen må det også gjøres tiltak for å øke sikkerhet for tilstrekkelig vanntrykk i alle situasjoner.

Vedkomande avløp og investeringsbudsjett stod det:

Forslag til investeringsplan er basert på handlingsprogrammet i Hovedplan avløp 2011-2020. Kommunen har fått ny utslippstillatelse, gjeldende fra 23.08.16, for avløpsanlegg som er omfattet av kapittel 14 i forurensningsforskriften. Ålesund har 11 kommunale avløpsanlegg som er omfattet av denne tillatelsen, 6 større renseanlegg (5 000-25 000 pe) og 5 mindre renseanlegg (100-500 pe) med tilhørende ledningsnett. Flere av avløpsanleggene tilfredsstillere ikke gjeldende krav i forskriften, både når det gjelder rensekraft og krav til ledningsnett. Det er derfor stilt ulike krav med tilhørende tidsfrister i utslippstillatelsen.

Disse tiltakene er innarbeidet i investeringsplanen:

- *Innføre primærrensing for alle anlegg, omfattet av kapittel 14 i forurensningsforskriften. Se eget punkt om utredning av mulig samarbeid med Sula kommune.*
- *Sanere direkteutslipp. Vi har fremdeles flere kommunale utslipp av urensset avløpsvann som må saneres innen 01.01.2020.*

- *Nye avløpsanlegg. Flere steder i kommunen er det ikke utbygd kommunale avløpsanlegg, bl.a. på deler av Ellingsøy og Emblem.*
- *Ledningsfornying og separering. Ved mye nedbør og smeltevann i fellessystem, slipper urensset avløp ut i fjordene. Fornyingsstakten på avløpsnett må økes i tråd med nasjonalt anbefalt fornyingsstakt på 1,0 %.*

Vidare vart det vist til ein tabell, ei oppstilling av planlagde investeringar i økonomiperioden:

Nr		2017	2018	2019	2020
	Generelt				
O1	Planarbeid	500 000	500 000	500 000	500 000
O5	Resipientundersøkelse		2 000 000		
Ny	ROS-analyse	500 000	500 000		
Ny	Biler	500 000	500 000	500 000	500 000
Ny	Spyle og slamsugebil		2 000 000		
Ny	Samlokalisering VAR				15 000 000
	Sum	1 500 000	5 500 000	1 000 000	16 000 000
	Renseanlegg				
Ny	Kapittel 14 renseanlegg, inkludert overføringsledninger	15 000 000	50 000 000	150 000 000	100 000 000
G10	Kapittel 13 renseanlegg, inkludert overføringsledninger	500 000	3 500 000	4 000 000	4 000 000
	Sum	15 500 000	53 500 000	154 000 000	104 000 000
	Transportsystem (ledningsnett og pumpestasjoner)				
O1	Ledningsfornying og separering	35 000 000	40 000 000	40 000 000	40 000 000
Ny	Sikring av bekkeinntak	5 000 000			
O2	Fornyning og ombygging av pumpestasjoner	4 000 000	3 000 000	3 000 000	2 000 000
O4	Overløpskontroll	1 000 000	500 000	500 000	500 000
C1	Larsgårdsvågen			500 000	1 500 000
F3	Overføringsledning Blindheim-Eikenosvåg		3 500 000	1 000 000	
G8	Myklebust				1 000 000
Ny	Nye ledningsanlegg	2 000 000	2 000 000	2 000 000	2 000 000
	Sum	47 000 000	49 000 000	47 000 000	47 000 000
	Sanere direkteutslipp	10 500 000	16 000 000	6 500 000	
	Sum avløp	74 500 000	124 000 000	208 500 000	167 000 000

Deretter vart det satt opp ein tabell som viste løyvingar og attståande midlar for 2016:

Avløp	Vedtatt budsjett 2016	Revidert budsjett 2016	Gjenstående investeringsramme 2016
Generelt	3 000 000	1 000 000	2 000 000
Renseanlegg	41 000 000	5 700 000	35 300 000
Transportsystem (ledningsnett og pumpestasjoner)	43 000 000	57 600 000	-14 600 000
Sanere direkteutslipp	11 000 000	700 000	10 300 000
Sum avløp	98 000 000	65 000 000	33 000 000

Til slutt at:

Som det går fram av tabellen, gjenstår det ved utgangen av 2016 omkring 33 millioner kroner i tidligere bevilgede investeringsmidlar for avløp. Dette betyr at behovet for nye bevilgningar for planlagte investeringar i 2017 kan reduseres tilsvarende, og da er på 41,5 millioner kroner.

Bystyret fatta eit slikt vedtak i punkt 2:

Ålesund bystyre vedtar investeringsplan vann slik den er lagt fram, med følgende rammebevilgninger for 2017-2020

År	2017	2018	2019	2020
Ramme vann	Ramme 68,2 mill., hvorav 22,8 mill. i nye midler	209,5 mill.	185,2 mill.	55,5 mill.

Tidligere ubrukte bevilgninger opprettholdes.

Og eit slikt vedtak i punkt 4:

Ålesund bystyre vedtar investeringsplan avløp slik den er lagt fram, med følgende rammebevilgninger for 2017-2020:

År	2017	2018	2019	2020
Ramme avløp	Ramme 74,5 mill., hvorav 41,5 mill. i nye midler	124 mill.	208,5 mill.	152 mill.

Tidligere ubrukte bevilgninger opprettholdes.

Justert budsjett

Det vart fremma ei sak 085/17 den 22.06.17 om overføring av unyttta lånemidlar til 2017.

Innleiingsvis under bakgrunn går det fram at:

Denne saken dreier seg om rapportering av investeringsprosjekt for 2016 og rebudsjettering av midler fra 2016 til 2017.

Rådmannen har gått gjennom ubrukte lånemidler pr. 31.12.16 og sett på investeringene som ble foretatt i 2016. Det var ved årsskiftet 40,96 mill. kroner i ubrukte lånemidler utenom etableringslån. Det er satt opp et forslag til overføringer fra 2016 til 2017 for det meste av disse midlene til bruk i investeringsbudsjettet.

Under vurdering stod det:

Ålesund bystyre har gjennom budsjett og økonomiplan og andre politiske saker gjennom året vedtatt investeringsprosjekt tilsvarende 184,88 mill. kroner i 2016. De fleste prosjektene som er vedtatt er ikke avsluttet og vil dermed fortsette i 2017.

I saka låg det ved ei oversikt over alle prosjekt for 2016, der det vart lagt inn kommentarar på inndekning av meirforbruk. Når det gjeld vann og avløp så var ikkje rammene fordelt ut, og samla var det oppgitt eit mindreforbruk på 11,734 mill. kr og 13,623 mill. kr for respektivt vann og avløp. Desse vart vidareført til 2017.

I saka stod det også at:

Det vil i løpet av høsten bli gjort en detaljering av investeringsmidlene slik at konkrete beløp blir knyttet opp mot aktuelle prosjekt.

Under konklusjon stod det vart det satt opp ein tabell med forslag til endringar:

Virksomhet	Budsjett 2017	Budsjettendring	
		ubrukte lånemidler	Korrigert budsjett 2017
19205 RÅDHUSDRIFT	680 000	80 000	760 000
19330 HELSE OG OMSORG	1 260 000	223 282	1 483 282
19540 IT	5 600 000	595 933	6 195 933
49011 KINO	-	383 803	383 803
59010 KART OG OPPMÅLING	1 480 000	528 270	2 008 270
59020 TRAFIKK OG MILJØ	4 000 000	4 883 673	8 883 673
59023 VEG- OG ANLEGGSPRODUKSJON	1 600 000	2 964 340	4 564 340
59028 VEG- OG GRØNTDRIFT	16 400 000	4 061 226	20 461 226
59030 VANN	22 800 000	-	22 800 000
59033 AVLØP	41 500 000	-	41 500 000
59038 NÆRINGDRIFT AVFALL	16 900 000	-2 855 333	14 044 667
59040 EIENDOMSDRIFT	-	-	-
59060 SENTRALKJØKKENET	300 000	-	300 000

Det vart fatta ei slikt vedtak:

1. Ålesund bystyre vedtar å overføre 13,9 mill. kroner i ubrukte lånemidler fra 2016 til bruk i investeringsbudsjettet for 2017.
2. Ålesund bystyre vedtar budsjettendringer i henhold til tabell i konklusjonen.

Tertialrapportering

Budsjettkontroll for 2. tertial vart lagt fram for bystyret i sak 115/17 den 20.11.17. Saksutgreiinga hadde ein eigen del om investeringane, der det stod følgjande:

Virksomhetene har beregnet en årsprognose for 2017 på investeringsprosjekt inneværende år. Det er vedlagt en detaljert oversikt pr. prosjekt med stipulert status ved årets slutt (vedlegg 2).

Prognosen på investering viser et mindreforbruk 19,9 mill. kroner. Mye av mindreforbruket gjelder virksomhet VAR fordi det er forsinkelser med prosjektering og utbygging innenfor vannområdet.

Det har blitt jobbet med å detaljere budsjettet pr. prosjekt for virksomhetene VAP og VAR. Prognosen gir grunnlag for fordeling av de store budsjettpostene innenfor disse virksomhetene slik at budsjettet kan bli mer spesifisert til budsjettkontrollen pr. oktober.

Vidare var det satt ein slik tabell:

PROGNOSE INVESTERING PR. 31.08.17				
		Budsjett inkl. endring 2017	Prognose 2017	Avvik
19000	RÅDMANNEN	100 000	100 000	0
19205	RÅDHUSDRIFT	760 000	760 000	0
19330	HELSE OG OMSORG	1 483 000	182 000	-1 301 000
19540	IT	6 195 000	4 348 000	-1 847 000
32010	ASPØY OMSORGSSENTER FELLESAVD.	150 000	67 000	-83 000
34070	AKTIVISERING OG VELFERDSTJENESTER	320 000	420 000	100 000
49010	ADM. KINO OG KULTURHUS	383 000	383 000	0
59010	KART OG OPPMÅLING	2 008 000	1 500 000	-508 000
59020	TRAFIKK OG MILJØ	8 883 000	6 700 000	-2 183 000
59023	VEG- OG ANLEGGSPRODUKSJON	4 564 000	4 564 000	0
59028	VEG- OG GRØNTDRIFT	20 461 000	16 050 000	-4 411 000
59030	VANN	22 800 000	8 919 026	-13 880 974
59032	MYNDIGHETSUTØVELSE	400 000	700 000	300 000
59033	AVLØP	41 500 000	42 251 000	751 000
59038	NÆRINGDRIFT AVFALL	14 045 000	17 223 946	3 178 946
59060	SENTRALKJØKKENET	300 000	300 000	0
Totalsum		124 352 000	104 467 972	-19 884 028

Til slutt i saka stod det:

Investeringsrammen totalt vil holdes, men enkelte virksomheter går ut over sin ramme. Rådmannen og virksomhetene fortsetter arbeidet med detaljering pr. investeringsprosjekt som forhåpentligvis styrker virksomhetene sin økonomisk styring av prosjektene.

Det vart lagt ved ei oversikt over ei prognose konkretisert ut det einskilde prosjekt, men som det går fram ovanfor var ikkje budsjettet fordelt ut på desse prosjekta.

Rekneskap

Investeringsbudsjettet vart opphavleg lagt inn i rekneskapssystemet på to generelle postar. Dette var 68,2 mill. kr og 74,5 mill. kr på respektivt vann og avløp, som vart finansiert med bruk av lån på 45,4 mill. kr og 33,0 mill. kr respektivt. Dette inneber at det løyvde budsjettet blir det som står udekket.

Det var gjort budsjettendringar inne i rekneskapssystemet i oktober. For vann vart det fordelt ut 54,319 mill. kr på prosjekt med ei korrigerings mot ein generell post på 31,519 mill. kr som gav eit budsjett på 22,8 mill. kr. For avløp vart det fordelt ut 74,5 mill. kr som var korrigert med 33,0 mill. kr som gav 41,5 mill. kr.

Vi har satt saman følgjande tabell:

	Rekneskap 2017	Justert budsjett 2017	Opphavleg budsjett 2017
Vann	36 376 826	22 800 000	22 800 000
Avløp	51 296 785	41 500 000	41 500 000
	87 673 611	64 300 000	64 300 000

Kjilde: Rekneskapssystemet

I alt vart det i 2017 investert for 87,674 mill. kr finansiert med lån innan VA. I dette ligg 0,399 mill. kr i ei for høg dekking av lån innan vann og eit fråtrekk på 2,398 mill. kr knytt til ulike refusjonar som ikkje var budsjettert. Dette gir eit meirforbruk på 23,374 mill. kr, eller 26,171 mill. kr om ein tek omsyn til dei ubudsjetterte inntektene og den for høge lånedekkinga.

I årsrekneskapen for 2017 vart rekneskapsskjema 2B satt opp som året før, men rammene var no fordelt ut på prosjekt. For alle verksemdsområda stod det 79,855 mill. kr i unytta lånemidlar per 31.12.17.

For vann vart det lista opp 76 prosjekt som det var utgifter eller budsjett på:

Prosjekt	Rekneskap 2017	Justert budsjett 2017	Opphavleg budsjett 2017
1000 KJØP AV BIL	952 201	900 000	0
1080 SALG AV BIL	-80 000	-80 000	0
1401 HALLVARDSGARDEN - UTSKIFTING AV VANN OG AVLØP	557 071	600 000	0
1405 SIKRING AV NEDSLAGSFELT	56 026	14 026	0
1406 UNDERSØKELSE AV DRIKKEVANNSKILDE	300 000	300 000	0
1408 TILSTANDSVURDERING HOVEDLEDNINGSNETT VANN	5 517	0	0
1409 AKSLALUNDEN VA - LEDNINGER	275 698	700 000	0
1413 OLE THORESENS GATE VA	3 253	1 600 000	0
1416 H.W. FRIIS VEG VA	95 770	0	0
1417 FLISNES NORDVEST (UTBYGGINGSAVTALE)	0	1 000 000	0
1419 FJELLTUNVEGEN-KNEIKEN VA-LEDNINGER	546 850	350 000	0
1421 PARKGATEN	11 575	100 000	0
1426 MINDRE NYANLEGG OG UTSTYR	100 873	200 000	0
1428 UTSKIFTING AV KUMMER/VENTILER	829 393	1 500 000	0
1430 NEDSLAGSFELT, KLAUSULERING-BRUSDALEN	143 250	100 000	0
1431 NEDSLAGSFELT - GRUNNERVERV	309 275	900 000	0
1432 SJØLEDNING TIL SLINNINGEN	55 370	60 000	0
1433 VA VASSTRANDVEGEN VEST	17 218	500 000	0
1435 REHAB VANNLEDN. BORGUNDFJORDBEREDSKAPSMATERIELL	0	200 000	0
1437 VANNLEDNING VEKIPERVIKGATA, STORGATA-RÅDSTUGATA	0	1 100 000	0
1440 VANNBEHANDLINGSANLEGGET	0	500 000	0
1441 REDUKSJON AV IKKE- FAKTURERT VANNMENGDE	840 175	1 500 000	0
1443 VA JONSBERGET	43 122	200 000	0
1444 UTSKIFTING AV BRANNHYDRANTER	210 513	300 000	0
1445 R.P. MORKS VEG VA	2 075 862	1 600 000	0
1446 RØDSETHAGEN VA	50 695	200 000	0
1451 RÅDSTUGATA VA	465 565	600 000	0
1452 RØRLEGGERVERKSTED	785 720	800 000	0
1453 LERSTADBAKKEN/SVALEVEGEN VA	934 174	1 200 000	0
1456 K.R.VEG/VOLSDALSBAKKEN	78 568	50 000	0
1460 VA MYRLAND	42 284	45 000	0
1461 SKYTTERGATA VA	525	0	0
1463 VA BORGUNDSVEGEN FAGERVIKGATA	63 292	80 000	0
1464 ELVEMYRVEGEN VA	977 168	1 000 000	0
1467 HATLEHOLEN VANNLEDNING	168 000	0	0
1469 EMBLEMSVÅGEN (UTBYGGINGSAVTALE)	0	800 000	0
1471 VA VEGSUNDSTRANDA-MYRLAND-RAMSVIKA-FLISNES	0	500 000	0
1473 NETTANALYSE VANN	0	400 000	0
1475 SIKRE VANNFORSYNING TIL FJELLTUN	0	500 000	0
1476 VANNBEHANDLINGSANLEGG, NYTT	0	4 000 000	0
1478 ÅSE NORD (UTBYGGINGSAVTALE)	0	900 000	0
1479 VA NEDREGÅRDEN	18 550	0	0
1480 VA ÅSEBØEN, ÅSEHAUGEN	1 330 433	1 300 000	0
1482 RESERVEVANNFORSYNING	2 019 124	3 000 000	0
1484 SD-ANLEGG VA	463 224	300 000	0
1485 VA VASSTRANDVEGEN	2 534 519	2 500 000	0
1486 HOVEDPLAN VANN/AVLØP	65 975	200 000	0
1489 NESVEGEN VANNLEDNING	18 057	50 000	0
1495 NEDREGOTTEN VEST - VANNLEDNING	105 514	0	0

1497 NEDREGOTTEN OPPGRADERING VANN	340 679	300 000	0
1499 HØGVOLLVEGEN	394 087	400 000	0
1525 VA STORGATA	26 566	300 000	0
1552 REHABILITERING LEDNINGSNETT VA	26 225	0	0
1588 HATLASKARET VA	1 393 850	1 400 000	0
1599 SPERRE NAKKENS VEG VA	1 279 178	1 100 000	0
1707 FLISNES-HAVNEVIKA	110 759	100 000	0
1709 AVLØPSLEDNING LANGS SPJELKAVIKELVA	0	50 000	0
1711 MODELLERING VA	263 925	250 000	0
1712 UTTALE TIL BYGGESAK VAR	50 050	0	0
1713 SKARBØVIKA SYD VA	4 012 025	7 000 000	0
1715 PLAN FOR LEDNINGSFORNYING VA	99 124	200 000	0
1716 FAGERLIVEGEN	95 550	50 000	0
1717 ÅSE - VANNFORSYNING TIL TRYKKØKINGSSTASJON PV415	2 905 605	3 000 000	0
1719 SANERING FREMMERHOLEN	2 395 071	2 100 000	0
1720 SANERING SKARBØVIKA	308 627	300 000	0
1723 FORNYING FURELIA	50 613	0	0
1725 UTBYGGINGSAVTALE	1 025 724	800 000	0
1726 HØGVOLL REHABILITERING VA	4 910	0	0
1727 TOLLBUGATA SANERING VA	-268 479	0	0
1728 ÅSEGARDANE UTBYGGINGSPROSJEKT	49 644	0	0
1729 TRYKKØKNINGSTASJON ÅSEMULEN PV415	1 695 241	2 000 000	0
1731 FAGERLIA SANERING BYGGETRINN 3	1 799 791	2 200 000	0
3122 SENTRALLAGERET	1 756	0	0
7022 LEDNINGSNETT	39 153	0	0
7028 BEREDSKAPSMATERIELL - LAGER	193 227	100 000	0
7131 LEDNINGSNETT HESSA	87 075	100 000	0
5000 GENERELL DRIFT	0	0	22 800 000
9000 GENERELL INVESTERING	127 325	-31 519 026	0
For mye dekket	399 122		
	36 376 822	22 800 000	22 800 000

Kjelde: Rekneskapsystemet

For avløp vart det lista opp 88 prosjekt som det var utgifter eller budsjett på:

Prosjekt	Rekneskap 2017	Justert budsjett 2017	Opphavleg budsjett 2017
1000 KJØP AV BIL	0	2 500 000	0
1080 SALG AV BIL	0	-320 000	0
1388 ÅRSET	99 509	100 000	0
1401 HALLVARDSGARDEN - UTSKIFTING AV VANN OG AVLØP	413 111	900 000	0
1409 AKSLALUNDEN VA - LEDNINGER	33 760	400 000	0
1413 OLE THORESENS GATE VA	5 667	1 500 000	0
1415 VA BLINDHEIM UNGDOMSSKOLE	4 069 158	3 600 000	0
1416 H.W. FRIIS VEG VA	1 630 657	1 500 000	0
1417 FLISNES NORDVEST (UTBYGGINGSAVTALE)	0	1 000 000	0
1419 FJELLTUNVEGEN-KNEIKEN VA-LEDNINGER	155 603	160 000	0
1421 PARKGATEN	13 675	100 000	0
1422 VA ÅSESVINGEN	46 577	0	0
1433 VA VASSTRANDVEGEN VEST	7 770	2 000 000	0
1442 OVERFØRINGSLEDNINGER TIL SULA	163 790	1 500 000	0
1443 VA JONSBERGET	259 209	200 000	0
1445 R.P. MORKS VEG VA	2 074 388	1 400 000	0
1446 RØDSETHAGEN VA	509 736	900 000	0
1447 ÅSESTRANDA - FJORDSTIEN -SANERING VA	969 408	2 000 000	0
1450 HOLSMYRVEGEN VANNLEDNING	27 765	0	0
1451 RÅDSTUGATA VA	194 496	900 000	0
1453 LERSTADBAKKEN/SVALEVEGEN VA	315 203	700 000	0
1454 SKRÅVIKA VANNLEDNING	3 500	0	0
1455 FELLES RENSEANLEGG MED SULA	328 726	1 500 000	0
1456 K.R.VEG/VOLSDALSBAKKEN	-34 172	-150 000	0
1460 VA MYRLAND	250 941	240 000	0
1461 SKYTTERGATA VA	700	0	0
1463 VA BORGUNDVEGEN FAGERVIKATA	56 233	0	0
1464 ELVEMYRVEGEN VA	913 987	1 000 000	0
1474 FORPROSJEKT LEDNINGSNETT, OVERFØRING AVLØP TIL SULA (IKKE I BRUK SE OBJEKT 1442)	19 171	0	0

1479 VA NEDREGÅRDEN	145 363	0	0
1480 VA ÅSEBØEN, ÅSEHAUGEN	1 793 762	1 800 000	0
1484 SD-ANLEGG VA	621 960	600 000	0
1485 VA VASSTRANDVEGEN	3 546 579	2 400 000	0
1486 HOVEDPLAN VANN/AVLØP	69 475	200 000	0
1487 PROSJEKT CRUISEBÅT OG NY RØRLEDNING AVLØP	247 927	600 000	0
1497 NEDREGOTTEN OPPGRADERING VANN	167 799	400 000	0
1499 HØGVOLLVEGEN	343 508	350 000	0
1504 AVLØP SORENSKRIVER BULLSGT.-FLATHOLMEN	0	1 000 000	0
1506 BORGUNDSVEGEN V/VOLSDALSBAKKEN	0	840 000	0
1510 BEKKEINNTAK	578 931	1 000 000	0
1514 VOLSDALSBAKKEN, SÆTREBEKKEN	0	500 000	0
1518 NAUST	20 002	1 400 000	0
1520 RA4 ÅSE	1 372 413	2 000 000	0
1522 REHABILITERING ANDRE RA	262 368	500 000	0
1524 SKYTTERHOLMEN AVLØPSANLEGG	314 595	1 000 000	0
1525 VA STORGATA	-602 554	500 000	0
1526 REHABILITERING PUMPESTASJONER	2 356 698	3 500 000	0
1533 RA 2 - ASPØYA	1 550 663	0	0
1545 SLEVIKA - SANERING AV UTSLIPP U88	221 900	100 000	0
1546 GEILEBERGET - SANERING AV UTSLIPP U98	10 500	0	0
1547 NO DIG RENOVERING VA	1 739 366	4 000 000	0
1551 RA3 LARSGÅRDEN	119 900	0	0
1552 REHABILITERING LEDNINGSNETT VA	2 705 451	2 000 000	0
1559 RESIPIENTUNDERSØKELSE	53 846	0	0
1560 OMLEGGING AVLØP HATLANE	141 912	0	0
1562 GURVIKA-HEIMDALEN PUMPESTASJON OG AVLØPSLEDNINGER	38 150	1 000 000	0
1568 RA7 - KVERVE	28 849	0	0
1573 AVLØP VIK-BRENDEHAUGEN	0	100 000	0
1578 LARSGÅRDRINGEN/LARSGÅRDV. SANERING/SEPARERING	103 950	1 000 000	0
1588 HATLASKARET VA	1 129 111	1 200 000	0
1599 SPERRE NAKKENS VEG VA	1 659 072	1 600 000	0
1707 FLISNES-HAVNEVIKA	581 862	400 000	0
1711 MODELLERING VA	256 225	350 000	0
1712 UTTALE TIL BYGGESAK VAR	51 450	0	0
1713 SKARBØVIKA SYD VA	6 816 396	10 000 000	0
1715 PLAN FOR LEDNINGSFORNYING VA	213 017	300 000	0
1716 FAGERLIVEGEN	101 325	0	0
1717 ÅSE - VANNFORSYNING TIL TRYKKØKINGSSTASJON PV415	113 959	200 000	0
1719 SANERING FREMMERHOLEN	2 948 999	3 000 000	0
1720 SANERING SKARBØVIKA	258 528	250 000	0
1721 SANERING HESSA NORD	0	300 000	0
1723 FORNYING FURELIA	66 179	0	0
1725 UTBYGGINGSAVTALE	1 309 070	1 000 000	0
1727 TOLLBUGATA SANERING VA	525	0	0
1728 ÅSEGARDANE UTBYGGINGSPROSJEKT	73 416	0	0
1730 PUMPESTASJON OLSVIKA PA507	1 165 820	1 100 000	0
1731 FAGERLIA SANERING BYGGETRINN 3	3 493 993	4 000 000	0
1872 SD-ANLEGG/SENTRAL	15 400	0	0
6120 DRIFTSSTASJONER	1 474	0	0
7005 BRUTT VANNSTRÅLE KATEGORI 5	61 065	0	0
7009 REHABILITERING - ANDRE AVLØPSRENSEANLEGG	2 660	0	0
7021 ANDRE RENSEANLEGG	58 400	0	0
7022 LEDNINGSNETT	302 775	380 000	0
7023 PUMPESTASJONER	116 985	0	0
7120 RA GENERELL	-74 199	0	0
7130 LEDNINGSNETT GENERELL	112 196	0	0
7140 PUMPESTASJON GENERELL	-80 175	0	0
7146 PUMPESTASJON FLISNES	22 290	0	0
5000 GENERELL DRIFT	0	0	41 500 000
9000 GENERELL INVESTERING	37 089	-33 000 000	0
	51 296 788	41 500 000	41 500 000

Kjelde: Rekneskapssystemet

BUDSJETTÅR 2018

Budsjettet for 2018 vart vedteke av bystyret 02.11.17 i sak 119/17. Saksdokumenterna er arkivert på mappe 17/2216. Vi skal gje att eit utdrag frå budsjettskjema 2B:

Tiltak (Brutto bevilgning)	2018	2019	2020	2021
5903 Alt. vannforsyningsanlegg	150 000	112 000	-	-
5903 Nye overføringsledninger og ringledninger - vann	5 000	5 000	5 000	5 000
5903 Reduksjon av ikke-fakturert vannmengde	1 500	-	-	-
5903 Avløp Sorenskriver Bullsgate pumpestasjon	1 500	-	-	-
5903 Geileberget sanering av utslipp - avløp	1 500	-	-	-
5903 Modellering avløp	1 500	-	-	-
5903 Renseanlegg Sula avløp	8 000	50 000	150 000	100 000
5903 Sanere direkteutslipp avløp	20 000	8 000	-	-
5903 Sanering Fremmerholen- avskjærende ledning avløp	4 100	2 000	-	-
5903 Sanering Hessa nord - avløp	1 000	-	-	-
5903 Keiser Wilhelmsgt/Gjerdegata VA	800	-	-	-
5903 Ledningsfornying generelt VA	40 000	80 000	80 000	80 000
5903 Plan for ledningsforsyning	1 000	-	-	-
5903 Sanering Fremmerholen Einevegen VA	12 000	-	-	-
5903 Skyttergata sanering VA	1 700	-	-	-
Sum 59 Teknisk og felleldrif	323 565	321 063	304 863	273 163
SUM ALLE TILTAK FOR KOMMUNENS VIRKSOMHETER	338 303	350 385	314 838	282 863
Herav selvfinansierte VAR-tiltak	293 850	262 000	238 000	190 000

Kjelde: Rådmannens forslag til budsjett og økonomiplan for 2018-2021

Dette er dei postane som vedkjem vann og avløp. I kommentardelen stod det følgjande

VAR-investeringene er ihht forrige økonomiplan, med unntak av Borgundfjordprosjektet. Rådmannen er klar over at der er en del forsinkelser i prosjektene, og rådmannen vil derfor ta en gjennomgang/opprydning ved 1. tertial 2018.

VAR har lagt fram følgende forslag til investeringer innenfor vann og avløp:

- *Alt. vannforsyningsanlegg. Kostnad: 150 mill. kroner i 2018 og 112 mill. kroner i 2019. Dette er i samsvar med hovedplan og økonomiplan for vann.*
- *Nye overføringsledninger og ringledninger – vann. Kostnad: 5 mill. kroner per år. Dette er diverse tiltak i hovedsak fra Blindheim til Magerholm.*
- *Reduksjon av ikke-fakturert vannmengde. Kostnad: 1,5 mill. kroner i 2018. Dette gjelder intern prosjektering og kjøp av utstyr.*
- *Avløp Sorenskriver Bullsgate pumpestasjon. Kostnad: 1,5 mill. kroner i 2018. Det skal etableres en pumpestasjon.*
- *Geileberget sanering av utslipp – avløp. Kostnad: 1,5 mill. kroner i 2018. Urenset utslipp skal saneres.*
- *Modellering avløp. Kostnad: 1,5 mill. kroner i 2018. VAR vil bygge opp modell av avløpssystem for fremtidig prosjektering.*
- *Renseanlegg Sula avløp. Kostnad: 8 mill. kroner i 2018, 50 mill. kroner i 2019, 150 mill. kroner i 2020 og 100 mill. kroner i 2021. Konsulentarbeid for videre forprosjektering og anleggsarbeid.*
- *Sanere direkteutslipp avløp. Kostnad: 20 mill. kroner i 2018 og 8 mill. kroner i 2019. Der er fortsatt en del større og mindre direkteutslipp i kommunen.*

- *Sanering Fremmerholen – avskjærende ledning avløp. Kostnad: 4,1 mill. kroner i 2018 og 2 mill. kroner i 2019. Dette er ledning som blir liggende sør for nytt reservevannsanlegg.*
- *Sanering Hessa nord – avløp. Kostnad: 1 mill. kroner i 2018. Fellesprosjekt med utbygger der vi får sanert urensset utslipp.*
- *Keiser Wilhelmsgt./Gjerdegata VA: Kostnad: 0,8 mill. kroner i 2018. Sanering av VA-ledninger i fellesprosjekt med Tafford Kraftvarme, Mørenett og VAP.*
- *Ledningsfornyning generelt VA. Kostnad: 40 mill. kroner i 2018 og 80 mill. kroner årlig i 2019- 2021. Dette er et generelt tiltak som blir detaljert når prosjekt er prioritert.*
- *Plan for ledningsforsyning. Kostnad: 1 mill. kroner i 2018. Gjennomføres ved bruk av konsulenttjenester og internt prosjektarbeid.*
- *Sanering Fremmerholen Einevegen VA. Kostnad: 12 mill. kroner i 2018. Tiltaket gjelder sanering av vann- og avløpsledninger.*
- *Skyttergata sanering VA. Kostnad: 1,7 mill. kroner i 2018. Dette er et fellesprosjekt med Ålesund parkering og VAP.*

Det vart ikkje gjort endringar under den politiske behandlinga av budsjettet.

I budsjett under 8.1.5 Virksomhetsområde 59 Teknisk og felles drift stod det:

Store deler av vann- og avløpsnett er gammelt, og lekkasjer inntreffer oftere enn ønskelig. Samtidig er fornyingstakten lavere enn nasjonale anbefalinger. Videre har kommunen noen mindre avløpsanlegg som ikke holder tilfredsstillende standard. Kommunens avløpsnett består delvis av fellessystemer for overvann og spillvann, og delvis av separatsystemer. Ved høy vannføring slipper fellessystemene avløp urensset ut i fjorden.

Vidare under 8.1.5.4 Virkemiddel for å nå målene stod det:

For å øke rørfornyningstakten på vann- og avløpsnett må:

4. *Hovedplan for vann og avløp utarbeides.*
5. *Plan for ledningsfornyning utarbeides (saneringsplan)*
6. *Kapasiteten til planlegging og prosjektering økes.*

For å redusere lekkasjeandelen på vann- og avløpsnett må:

4. *Rørfornyningstakten økes.*
5. *System for lekkasjekontroll på vannledningsnett videreutvikles ved å montere flere vannmålere/sonemålere samt å etablere trykksoner.*
6. *Separering av avløpsnett for å redusere lekkasje og fjerne fremmedvann.*

For å sikre at rensekravet blir oppfylt må;

4. *Sanering av eldre renselanlegg utredes samtidig som plan for større fellesanlegg (Ålesund og Sula) utredes.*
5. *ROS-analyse for kommunale avløpsanlegg utarbeides.*
6. *Direkteutslipp av avløpsvann saneres.*

Investeringsbudsjettet vart lagt inn i rekneskapssystemet på prosjekt.

Tertialrapportering

Budsjettkontroll for 1. tertial vart lagt fram for bystyret i sak 063/18 den 07.06.18. I saka vart det satt av ein eigen del vedkomande ei prognose over investeringane. Det stod følgjande:

Virksomhetene har gjort en vurdering av sine investeringsprosjekt sammenholdt med budsjett for 2018. Det er vedlagt en årsprognose pr. prosjekt med en forventning om status ved årets slutt (vedlegg 2). Det er en del av prosjektene som ikke har kommet i gang før tertialkontrollen, men som har planlagt oppstart etter sommeren.

Årsprognosen på investering viser et mindreforbruk på 100 mill. kroner. Årsaka til dette store avviket skyldes prosjektet reservevannforsyning innenfor virksomhet vann, avløp og renovasjon. Det har også blitt omprioritert en del av prosjektene innenfor denne virksomheten. Oversikt er gitt i vedlegg 2.

Vidare var det satt opp ein tabell som viste ei årsprognose pr. 30.04.18:

PROGNOSE INVESTERING PR. 30.04.18				
		Budsjett inkl. ending 2018	Prognose	Avvik
19205	RÅDHUSDRIFT	150 000	150 000	0
19330	HELSE OG VELFERD	1 050 000	1 050 000	0
19540	IT	10 500 000	10 500 000	0
34070	AKTIVISERING OG VELFERDSTJENESTER	2 063 000	2 063 000	0
59010	KART OG OPPMÅLING	1 000 000	1 000 000	0
59020	TRAFIKK OG MILJØ	5 000 000	5 000 000	0
59023	VEG- OG ANLEGGSPRODUKSJON	2 000 000	2 000 000	0
59028	VEG- OG GRØNTDRIFT	20 500 000	20 500 000	0
59030	VANN	184 500 000	84 500 000	100 000 000
59032	MYNDIGHETSUTØVELSE	840 000	840 000	0
59033	AVLØP	65 100 000	65 100 000	0
59060	SENTRALKJØKKENET	375 000	375 000	0
29021	PPT	360 000	360 000	0
49005	IDRETTSHALLER	615 000	615 000	0
59100	ADMINISTRASJON NÆRING	18 000 000	18 000 000	0
Totalsum		312 053 000	212 053 000	100 000 000

Denne tabellen vart etterfølgt av følgjande:

En mer sikker fremdrift og kostnadsbruk i prosjektene vil kunne rapporteres pr. 2. tertial. Det kan da være behov for ytterligere budsjettendringer enn hva denne tabellen viser.

Budsjettkontroll 2. tertial vart lagt fram for bystyret i sak 114/18 den 01.11.18. I saka vart det også denne gongen satt av ein eigen del vedkomande ei prognose over investeringane. Det stod følgjande:

Virksomhetene har også rapportert på sine investeringsprosjekt med vurdering mot tildelt budsjettert ramme. Det er vedlagt en årsprognose pr. prosjekt med status rapportert fra virksomhetene. Virksomhetene vurderer at de fleste prosjektene vil bruke sin budsjetterte

ramme i løpet av året. Det er pr. 31.08.18 blitt brukt 55 mill. kroner av budsjettet ramme på 300 mill. kroner.

Som ved 1. tertial er det innrapportert et mindreforbruk på prosjektet for reservannforsyning innenfor virksomhet vann, avløp og renovasjon. Rådmannen foreslår derfor at årets låneopptak blir redusert med 100 mill. kroner.

(...)

Se vedlegg 2 for oversikt pr. prosjekt. Tabellen nedenfor viser en årsprognose utarbeidet pr. 31.08.18:

Tabellen som det vart vist til var denne:

PROGNOSE INVESTERING PR. 31.08.18				
	Regnskap 2018	Budsjett inkl. endring 2018	Prognose	Avvik
19000 RÅDMANNEN	16 000	-	-	-
19205 RÅDHUSDRIFT	-	760 000	760 000	-
19330 HELSE OG VELFERD	-	1 084 000	1 084 000	-
19540 IT	972 609	11 098 000	11 098 000	-
34070 AKTIVISERING OG VELFERDSTJENESTER	-	101 000	101 000	-
59020 TRAFIKK OG MILJØ	6 341 031	6 036 000	6 036 000	-
59023 VEG- OG ANLEGGSPRODUKSJON	2 861	2 366 000	2 366 000	-
59028 VEG- OG GRØNTDRIFT	14 986 006	26 932 000	34 932 000	8 000 000
59030 VANN	14 601 642	177 562 000	77 562 000	- 100 000 000
59032 MYNDIGHETSUTØVELSE	292 930	202 000	202 000	-
59033 AVLØP	14 510 227	61 423 000	61 423 000	-
59060 SENTRALE KJØKKENET	-	126 000	126 000	-
29021 PPT	-	-	-	-
49005 IDRETTSHALLER	685 312	372 000	372 000	-
49007 SVØMMEHALLER	392 572	372 000	372 000	-
59037 UTBYGGING	593 864	-	-	-
59100 ADMINISTRASJON NÆRING	-	13 493 000	13 493 000	-
59104 METALLSORTERING	197 802	-	-	-
59110 VEDLIKEHOLD ANLEGG	187 189	-	-	-
59111 DEPONI	1 495 157	-	-	-
Totalsum	55 275 202	300 981 000	208 981 000	- 92 000 000

Justert budsjett

Det vart fremma ei sak 061/18 den 07.06.16 om overføring av unyttede lånemidler til 2018.

Innleiingsvis under bakgrunn går det fram at:

Rådmannen har gått gjennom ubrukte lånemidler pr. 31.12.17 og sett på investeringene som ble foretatt i 2017. Ved årsskiftet var totalsum for ubrukte lånemidler 10,4 mill. kroner utenom etableringslån. Det er satt opp et forslag til overføringer fra 2017 til 2018. Noen av prosjektene som gikk med underskudd i fjor vil ha krav på seg til å bruke av låneopptak i 2018 for inndekning.

Under vurdering stod det:

Ålesund bystyre har gjennom budsjett og økonomiplan, samt andre politiske saker gjennom 2017, vedtatt investeringsprosjekt med 202,8 mill. kroner. Mange av de vedtatte prosjektene er ikke avsluttet og vil fortsette i 2018.

I vedlagt oversikt av investeringsregnskapet pr. 31.12.17 blir det vist detaljert hvilke prosjekt som har hatt overskudd og hvilke som har gått med underskudd. Avviket som viser et mindreforbruk er vist med tall i minusfortegn.

Vidare vart det satt opp ein tabell som viste ei oversikt over dei unytta lånemidlane:

Art	Ubrukte lånemidler	Regnskap 2016	Bevegelse	Regnskap 2017	Låneopptak	UB 2017 før finansiering	Finansiering	Totalt 31.12.2017
2910101	EDB-UTSTYR	3 479 790,93	0,00	3 479 790,93	4 000 000,00	7 479 790,93	2 322 391,48	5 157 399,45
2910105	UTSTYR OG ANLEGG RÅDHUSET	80 000,00	0,00	80 000,00	680 000,00	760 000,00	-	760 000,00
2910106	DIVERSE UBRUKTE LÅNEMIDLER (by-sak 085/17)	4 980 720,60	1 466 349,40	3 514 371,20	0,00	3 514 371,20	-	3 514 371,20
2910216	IT I SKOLENE	2 817 190,61	0,00	2 817 190,61	1 600 000,00	4 417 190,61	826 397,00	3 590 793,61
2910328	UTSTYR TIL SYKEHEJM	103 000,00	0,00	103 000,00	1 260 000,00	1 363 000,00	78 619,29	1 284 380,71
2910341	TRYGGHETSALARMER	120 281,71	0,00	120 281,71	0,00	120 281,71	0,00	120 281,71
2910345	BILER HJELPEMIDDELFORMIDLING	0,00	0,00	0,00	320 000,00	320 000,00	421 584,00	-101 584,00
2910348	SENTRALKJØKKEN PRODUKSJONSUTSTYR	-378 350,40	-378 350,40	0,00	300 000,00	300 000,00	173 147,00	126 853,00
2910352	TRÅDLØST NETTVERK SYKEHEJM	0,00	0,00	0,00	150 000,00	150 000,00	66 725,34	83 274,66
2910454	HOVEDPLAN VEG	3 061 225,63	0,00	3 061 225,63	16 400 000,00	19 461 225,63	11 592 817,12	7 868 408,51
2910455	TRAFIKKSIKKERHETSTILTAK FJELLSTUA	0,00	-1 000 000,00	1 000 000,00	0,00	1 000 000,00	-	1 000 000,00
2910483	GANGSTI BØGNESET-FURMYRA	4 883 673,46	0,00	4 883 673,46	4 000 000,00	8 883 673,46	7 846 818,90	1 036 854,56
2910550	HOVEDPLAN FOR VANN - DIV. INVEST.	6 638 548,39	0,00	6 638 548,39	22 800 000,00	29 438 548,39	36 376 826,02	-6 938 277,63
2910660	HOVEDPLAN FOR AVLØP - DIV. INVEST.	6 119 261,70	0,00	6 119 261,70	41 500 000,00	47 619 261,70	51 296 784,99	-3 677 523,29
2910706	KRISESENTER	9 500 000,00	0,00	9 500 000,00	-9 500 000,00	0,00	-	-
2910817	MASKINER/BILER/UTSTYR ANSVAR 59023	2 964 339,70	0,00	2 964 339,70	1 600 000,00	4 564 339,70	3 797 691,80	766 647,90
2910821	BINGSA	205 472,00	205 472,00	0,00	10 544 667,06	10 544 667,06	15 052 020,12	-4 507 353,06
2910826	UTSTYR EIENDOMSDRIFT	-87 999,00	0,00	-87 999,00	0,00	-87 999,00	209 000,00	-296 999,00
2910833	BRUKTBUTIKK OG SORTERINGSHALL	6 307 297,95	6 219 298,95	87 999,00	0,00	87 999,00	87 999,00	-
2910837	MASKINER BINGSA NÆRING	-9 368 102,89	-6 512 769,95	-2 855 332,94	2 855 332,94	0,00	-	-
2910838	DEPONI BINGSA NÆRING	0,00	0,00	0,00	3 500 000,00	3 500 000,00	3 500 000,00	-
2910839	BORGUNDFJORDPROSJEKTET	0,00	0,00	0,00	400 000,00	400 000,00	197 612,52	202 387,48
2910905	GRUNNERVERV OFFENTLIG AREAL	-427 756,07	0,00	-427 756,07	1 000 000,00	572 243,93	-91 838,50	664 082,43
2910901	DIGITALE KARTVERK	0,00	0,00	0,00	480 000,00	480 000,00	629 500,00	-149 500,00
2910908	TOTALSTASJON OG GPS I SMARTPOLE-LØSNING (590)	-37 804,00	0,00	-37 804,00	0,00	-37 804,00	-	-37 804,00
		40 960 790,32	0,00	40 960 790,32	103 890 000,00	144 850 790,32	134 504 377,79	10 346 412,53

Vidare stod det:

De kontoene som har et minusfortegn har merforbruk på sine prosjekt i 2017.

Det er i tabellen vist til fordeling av låneopptak 2017 med 103,9 mill. kroner og finansiering i 2017 med 134,5 mill. kroner. I sak 085/17 ble ubrukne lånemidler for 2016 overført til 2017 til finansiering av prosjekt i 2017.

Og:

For de prosjektene som har hatt akutt behov for investering er innenfor virksomhetene Eiendomsdrift og Kart og oppmåling. Det foreslås av rådmannen at 484 303 kroner dekkes med overføring fra diverse ubrukne lånemidler. Rest diverse ubrukne lånemidler vil da være på 3,0 mill. kroner.

Under Konklusjon med begrunnelse stod det:

Investeringsprosjekt som har mindreforbruk i 2017 foreslås overført til bruk i 2018.

Aktivisering og velferdstjenester, vann, avløp og næringsdrift avfall må dekke sine merforbruk ved bruk av budsjettert ramme i 2018.

Vidare vart det satt opp eit forslag til følgjande budsjettendringar for korrigert budsjett 2018:

Virksomhet	Budsjett 2018	Budsjettendring ubrukte lånemidler	Korrigert budsjett 2018
19205 RÅDHUSDRIFT	150 000	760 000	910 000
19330 HELSE OG VELFERD	1 050 000	1 284 381	2 334 381
19540 IT	10 500 000	8 748 193	19 248 193
29021 PPT	360 000	-	360 000
34070 AKTIVISERING OG VELFERDSTJENESTER	2 063 000	-101 584	1 961 416
49005 IDRETTSHALLER	615 000	-	615 000
59010 KART OG OPPMÅLING	1 000 000	-1 000 000	-
59020 TRAFIKK OG MILJØ	5 000 000	2 036 855	7 036 855
59023 VEG- OG ANLEGGSPRODUKSJON	2 000 000	766 648	2 766 648
59028 VEG- OG GRØNTDRIFT	20 500 000	7 868 409	28 368 409
59030 VANN	184 500 000	-6 938 278	177 561 722
59032 MYNDIGHETSUTØVELSE	840 000	202 387	1 042 387
59033 AVLØP	65 100 000	-3 677 523	61 422 477
59060 SENTRALKJØKKENET	375 000	126 853	501 853
59100 ADMINISTRASJON NÆRING	18 000 000	-4 507 353	13 492 647
59028 VEG- OG GRØNTDRIFT - GRUNNERVERV	-	1 664 082,43	1 664 082
	312 053 000	7 233 069,67	319 286 070

Det vart fatta eit slikt vedtak:

1. Ålesund bystyre vedtar å overføre 7,2 mill. kroner i ubrukte lånemidler fra 2017 til bruk i investeringsbudsjettet i 2018.
2. Ålesund bystyre vedtar budsjettendringar i henhold til tabell i konklusjonen.

Ved behandling av sak 114/18 om budsjettkontroll 2. tertial i bystyret den 01.11.18 vart det fatta vedtak om å redusere prosjektet *Reservevannforsyning* frå 150 mill. kr til 50 mill. kr.

Rekneskap

Vi har satt saman følgjande tabell:

	Rekneskap 2018	Justert budsjett 2018	Opphavleg budsjett 2018
Vann	44 832 701	77 562 000	184 500 000
Avløp	49 584 963	61 423 000	65 100 000
	94 417 664	138 985 000	249 600 000

Kjelde: Rekneskapssystemet

I alt vart det i 2018 investert for 94,418 mill. kr finansiert med lån innan VA. I dette ligg 0,684 mill. kr i ei for høg dekking av lån innan vann og eit fråtrekk på 5,753 mill. kr knytt til ulike refusjonar som ikkje var budsjettert. Dette gir eit mindreforbruk på 44,567 mill. kr, eller 38,812 mill. kr om ein tek omsyn til dei ubudsjetterte inntektene og den for høge lånedekkinga.

I årsrekneskapen for 2018 vart rekneskapsskjema 2B satt opp som året før. For alle verksemdsområda stod det 90,709 mill. kr i unyttta lånemidlar per 31.12.18.

BUDSJETTÅR 2019

Budsjettet for 2019 vart vedteke av bystyret 01.11.18 i sak 131/18. Saksdokumenter er arkivert på mappe 18/1966. Vi skal gje att eit utdrag frå budsjettskjema 2B:

Tiltak (Brutto bevilgning)	2019	2020	2021	2022
5903 Avløp - Biler	500	-	-	-
5903 Avløp - Fornyning og ombygging av pumpestasjoner	3 000	-	-	-
5903 Avløp - Larsgårdvågen	500	-	-	-
5903 Avløp - Nye ledningsanlegg (bl.a. utbyggingsavtaler)	2 000	-	-	-
5903 Avløp - Overføringsledning Blindheim - Eikenosvåg	1 000	-	-	-
5903 Avløp - Overløpskontroll (bl.a. modellering)	500	-	-	-
5903 Avløp - Planarbeid (hovedplan og plan for ledningsfornyning)	500	-	-	-
5903 Avløp - Renseanlegg RA3, 4 og 5	30 000	150 000	100 000	100 000
5903 Avløp - Sanere direkteutslipp	6 500	-	-	-
5903 Vann - Beredskapsplan og ROS-analyse	200	-	-	-
5903 Vann - Biler	500	-	-	-
5903 Vann - Fornyning og ombygging av eksisterende trykk	1 000	-	-	-
5903 Vann - Generell oppgradering av vannbehandlingsanlegget	500	-	-	-
5903 Vann - Hovedplan og saneringsplan	500	-	-	-
5903 Vann - Høydebasseng Emblem/Østrem	22 000	-	-	-
5903 Vann - Kildebeskyttelse - sikring av nedslagsfelt	1 500	-	-	-
5903 Vann - Nye ledninger	1 000	-	-	-
5903 Vann - Nye overføringsledninger og ringledninger	5 000	5 000	5 000	5 000
5903 Vann - Nyttvannbehandlingsanlegg/ reservevannforsyning	70 000	70 000	70 000	-
5903 Vann - Reduksjon av lekkasjer og målestasjoner	500	-	-	-
5903 Vann - Utskifting av kummer, brannventiler	500	-	-	-
5903 Vann og avløp - Ledningsfornyning og separering	80 000	80 000	80 000	80 000
Sum 59 Teknisk og fellesdrift	315 650	355 926	304 875	232 925
SUM ALLE TILTAK FOR KOMMUNENS VIRKSOMHETER	360 043	408 069	333 613	260 225
Herav selvfinansierte VAR-tiltak	227 700	305 000	255 000	185 000

Kjelde: Rådmannens forslag til budsjett og økonomiplan for 2019-2022

Dette er dei postane som vedkjem vann og avløp. I kommentardelen stod det følgjande:

VAR har lagt fram følgjande forslag til investeringar innanfor vann og avløp:

- *Avløp – Biler: 0,5 mill. kroner i 2019.*
- *Avløp – Fornyning og ombygging av pumpestasjoner: 3 mill. kroner i 2019.*
- *Avløp – Larsgårdvågen: 0,5 mill. kroner i 2019.*
- *Avløp – Nye ledningsanlegg (bl.a. utbyggingsavtaler): 2 mill. kroner i 2019.*
- *Avløp – Overføringsledning Blindheim – Eikenosvåg: 1 mill. kroner i 2019.*
- *Avløp – Overløpskontroll (bl.a. modellering): 0,5 mill. kroner i 2019.*
- *Avløp – Planarbeid (hovedplan og plan for ledningsfornyning): 0,5 mill. kroner i 2019.*
- *Avløp – Renseanlegg RA3, 4 og 5: 30 mill. kroner i 2019, 150 mill. kroner i 2020, 100 mill. kroner i hvert av årene 2021 og 2022.*
- *Avløp – Sanere direkteutslipp: 3,25 mill. kroner i 2019.*
- *Vann – Beredskapsplan og ROS-analyse: 0,2 mill. kroner i 2019.*
- *Vann – Biler: 0,5 mill. kroner i 2019.*
- *Vann – fornying og ombygging av eksisterende trykk: 1 mill. kroner i 2019.*
- *Vann – Generell oppgradering av vannbehandlingsanlegget: 0,5 mill. kroner i 2019.*
- *Vann – Hovedplan og saneringsplan: 0,5 mill. kroner i 2019.*
- *Vann – Høydebasseng Emblem/Østrem: 22 mill. kroner i 2019.*

- Vann – Kildebeskyttelse, sikring av nedslagsfelt: 0,75 mill. kroner i 2019.
- Vann – Nye ledninger: 1 mill. kroner i 2019.
- Vann – Nye overføringsledninger og ringledninger: 5 mill. kroner hvert år i økonomiplanen. Overføringsledning til Slinningen utgjør 2 mill. kroner i 2019, Blindheim-Emblem 2 mill. kroner og andre overføringsledninger og ringledninger 1 mill. kroner.
- Vann – Nytt vannbehandlingsanlegg / reservevannsforsyning: 70 mill. kroner hvert av årene 2019-2021.
- Vann – Reduksjon av lekkasjer og målestasjoner: 0,5 mill. kroner i 2019.
- Vann – Utskifting av kummer, brannventiler: 0,5 mill. kroner i 2019.
- Vann og avløp: Ledningsfornying og separering: 80 mill. kroner hvert av årene i økonomiplanen, fordelt 50/50 på vann og avløp.

Det vart ikkje gjort endringar under den politiske behandlinga av budsjettet.

I rådmannens forslag til budsjett og økonomiplan 2019-2022 stod det:

Vannforsyning

I 2017 ble en overordnet ROS-analyse for Åle- sund kommune ferdigstilt og behandlet i bystyret. Rapporten viser at Ålesund kommune i dag ikke har noen reservevannforsyning hvilket byr på utfordringer dersom det skulle oppstå akutt forurensning av Brusdalsvatnet. Store deler av vann- og avløpsnettene er gammelt, og lekkasjer inntreffer oftere enn ønskelig. Samtidig er fornyingstakten lavere enn nasjonale anbefalinger.

Sommeren 2017 kom resultatene fra bedreVANN for 2016. Rapporten inneholder en tilstandsvurdering av kommunale vann- og avløpstjenester. Kvalitetsindeksen på vannforsyninga i Ålesund kommune er 2,9 (hvor 4 er best) for 2016. Det som trekker ned er mangelen på ei alternativ vannforsyning, leveringsstabiliteten og ledningsnettets funksjon.

En utfordring for drikkevannskvaliteten i fremtiden er at E39 går langs vannkilden, noe som medfører fare for akutt forurensning av kilden. Det er innført hensynssoner for å sikre Brusdalsvatnet mot forurensningsfare. På lang sikt vurderes det om E39 legges utenom nedslagsfeltet til drikkevannskilden. Reduksjon av biltrafikken og reduksjon av aktivitet generelt, inkludert menneskelig aktivitet, vil gjøre drikkevannskilden mer robust.

Ålesund kommune har høy andel vanntap sammenligna med andre deltakerkommuner i bedreVANN, og høy gjennomsnittsalder på ledningsnettene. I 2017 var lekkasjeandelen på vannledningsnettene 42 %. Dette er en økning fra 37 % i 2015 og 2016. Dette kan blant annet forklares med gamle vannledninger. Utskiftingstakten i 2017 er lav, bare 0,6 %. Dette er under nasjonalt anbefalt fornyingstakt på 1,2 % per år. I forbindelse med Bystyret-vedtak om Kvasneset renseanlegg ble det bestemt at fornyingstakten skal økes til 1,5 % i årene fremover. Det er behov for flere årsverk for å følge opp investeringene i både vann- og avløpsnettene.

Avløpsnett og renseanlegg

Kvalitetsindeksen på avløpstjenesten i Ålesund kommune er 1. Dette er tredje dårligst av alle de 85 kommunene som deltar i undersøkelsen. Årsaken til dette er at av kommunens 7 renseanlegg, er der to som ikke oppfyller rensekravet, at under 95 % av innbyggerne er

tilknyttet spillvannsnett og renseanlegg og at over 15 % av forurensningsproduksjonen slippes ut i overløp av regnvann. Kommunens avløpsnett består delvis av fellessystemer for overvann og spillvann, og delvis av separatsystemer. Ved høy vannføring slipper fellessystemene avløp urensset ut i fjorden.

Spillvannsnett har også høy alder, og utskiftingstakten i 2017 var på 0,8 %. Nasjonalt anbefalt fornyingstakt er 1 %. I 2017 og 2018 har det vært arbeidet med plassering av felles avløpsrenseanlegg mellom Ålesund og Sula kommune. Sommeren 2018 ble det vedtatt at Ålesund kommune skal gå videre med et felles renseanlegg med Sula kommune, med lokalitet på Kvasneset.

Investeringsbudsjettet vart lagt inn i rekneskapssystemet på prosjekt.

Tertialrapportering

Budsjettkontroll for 1. tertial vart lagt fram for bystyret i sak 058/19 den 20.06.19. I saka vart det satt av ein eigen del vedkomande investeringane. Det stod følgjande:

Virksomhetene har rapportert på sine investeringsprosjekt med vurdering mot tildelt budsjettert ramme.

Det er vedlagt en årsprognose pr. prosjekt med status rapportert fra virksomhetene. Virksomhetene vurderer at de fleste prosjektene vil bruke sin budsjetterte ramme i løpet av året. Det er pr. 30.04.19 blitt brukt 28 mill. kroner av budsjetterte ramme på 345 mill. kroner.

Se vedlegg 2 for oversikt pr. prosjekt. Tabellen under viser en årsprognose utarbeidet pr. 30.04.19:

PROGNOSE INVESTERING PR. 30.04.2019					
		Regnskap 2019	Budsjett inkl. endring 2019	Prognose	Avvik
19	19001 NYE ÅLESUND KOMMUNE	402 296	-	-	-
	19008 BYEN SOM REGIONAL MOTOR	-	4 150 000	4 150 000	-
	19205 RÅDHUSDRIFT	-	590 000	590 000	-
	19330 HELSE OG VELFERD	-	1 280 000	-	- 1 280 000
	19540 IT	717 695	14 510 000	14 510 000	-
	19000 RÅDMANNEN	-	13 000 000	10 000 000	- 3 000 000
	19202 GRUNNSEKSJONEN	- 8 629	-	-	-
	19300 KOMMUNIKASJON	49	-	-	-
	19350 KULTUR OG OPPVEKST	273 808	-	-	-
21	21000 ASPØY SKOLE OG SFO	1 480	-	-	-
	21100 SPJELKAVIK BARNESKOLE OG SFO	- 3 149	-	-	-
22	22150 ÅSEMULEN BARNEHAGE	24 360	-	-	-
32	32040 ÅSE SYKEHJEM FELLESAVD.	38 323	-	-	-
	32510 KREMMERGÅRDEN LEGESENTER	-	2 700 000	2 700 000	-
34	34070 AKTIVISERING OG VELFERDSTJENESTER	853 351	-	1 280 000	1 280 000
	34096 STØTTETILTAK FOR BARN OG FAMILIER	7 693	-	-	-
49	49005 IDRETTSHALLER	2 077 312	1 943 000	1 943 000	-
	49012 KULTURHUS	453 738	352 000	352 000	-
59	59000 PLAN OG BYGNING	-	125 000	125 000	-
	59010 KART OG OPPMÅLING	-	20 000	20 000	-
	59011 OPPMÅLING OG SEKSJONERING	-	120 000	120 000	-
	59020 TRAFIKK OG MILJØ	972 352	14 613 000	17 613 000	3 000 000
	59023 VEG- OG ANLEGGSPRODUKSJON	378 788	-	-	-
	59028 VEG- OG GRØNTDRIFT	1 353 414	21 900 000	21 900 000	-
	59030 VANN	11 738 435	143 200 000	143 200 000	-
	59032 MYNDIGHETSUTØVELSE	24 498	36 700 000	700 000	- 36 000 000
	59033 AVLØP	8 089 690	84 500 000	84 500 000	-
	59040 EIENDOMSDRIFT	337 800	-	-	-
	59060 SENTRALE KJØKKENET	-	-	-	-
	59100 ADMINISTRASJON NÆRING	126 951	-	-	-
	59101 AVFALLSBEHANDLING	2 956	500 000	500 000	-
	59111 DEPONI	99 571	5 000 000	5 000 000	-
	59037 UTBYGGING	28 642	-	-	-
31	31250 ADMINISTRASJON HJEMMETJENESTER MIDTRE	145	-	-	-
Totalsum		27 991 570	345 203 000	309 203 000	- 36 000 000

Vidare stod det:

VAR med ansvaret Myndighetsutøvelse har rapportert inn at Borgundfjordprosjektet er forsinket og at flere avklaringer må på plass før prosjektet er klar for tiltak. Tildelt ramme på 36 mill. kroner må derfor videreføres til neste år og årets låneopptak kan reduseres.

I tabellen vises prosjektmidler som foreslås flyttes intern mellom virksomhetsområdene. Dette gjelder prosjektene:

- *Velferdsteknologi 1,28 mill. kroner*
- *Styrking av kollektivtiltak 3,0 mill. kroner*

Det er ikke innrapportert noe avvik på de andre investeringsprosjektene, og årsprognosen står derfor lik tildelt budsjettet ramme.

I saka vart det lagt ved eit oppsett over prognose på investeringane på kvart prosjekt. Vi skal her gje att den delen som gjeld vann:

Objektsnavn	Regnskap 2019	Budsjett inkl. endring 2019	Prognose	Avvik
GENERELL DRIFT	1 475			
HOVEDPLAN VANN/AVLØP	267 843	250 000	250 000	
KIRKEGATA SANERING	651 322			
KJØP AV BIL	127 578	500 000	500 000	
LEDNINGSNETT VANN	1 231 101			
NEDSLAGSFELT, KLAUSULERING-BRUSDALEN		750 000	750 000	
OLE THORESENS GATE VA	-22 712			
PLAN FOR LEDNINGSFORNYING VA	33 192	1 250 000	1 250 000	
REHABILITERING LEDNINGSNETT VA		45 000 000	45 000 000	
RESERVEVANNFORSYNING	1 611 747	70 000 000	70 000 000	
SANERING FREMMERHOLEN	28 186			
SD-ANLEGG VA	32 370			
SKYTTERGATA VA	28 581			
UTBYGGINGSAVTALE FRI SIKT OG ÅKE	34 580			
UTSKIFTING AV BRANNHYDRANTER	176 330	250 000	250 000	
UV- AGGREGAT VA	2 324 619			
VA HERDBANA	2 885 793			
VA ÅSEBØEN, ÅSEHAUGEN	194 798			
VANNBEHANDLINGSANLEGGET		500 000	500 000	
ÅSE NORD (UTBYGGINGSAVTALE)	4 800			
ÅSEGARDANE UTBYGGINGSPROSJEKT	220 122			
ROS-ANALYSE		200 000	200 000	
NEDSLAGSFELT - GRUNNERVERV		750 000	750 000	
PARKGATA SAMARBEIDSPROSJEKT	3 375			
MÅLESTASJONER PÅ LEDNINGSNETTET		500 000	500 000	
FLISNES NORDVEST (UTBYGGINGSAVTALE)	55 799			
PARKGATEN	-71 630			
UTSKIFTING AV KUMMER/VENTILER		250 000	250 000	
REDUKSJON AV IKKE- FAKTURERT VANNMENGDE	119 765			
K.R.VEG/VOLSDALSBAKKEN	10 125			
LERSTADVEGEN 166-140	633 921			
MYRLAND - RAMSVIKA, VANNLEDNING	3 000			
VA NEDREGÅRDEN	16 875			
UTBYGGINGSAVTALE ANDEL MYRLAND / IDEHUS A/S	249 195			
HØYDEBASSENG EMBLEM/ØSTREM		22 000 000	22 000 000	
LARSGÅRDRINGEN/LARSGÅRDV. SANERING/SEPARERING	395 007			
FLISNES-HAVNEVIKA	25 500			
VEG 5 FLISNES OG HAVNEVIKA	131 115			
UTTALE TIL BYGGESAK VAR	31 688			
FORNYING FURELIA	9 180			
UTBYGGINGSAVTALE	293 798	1 000 000	1 000 000	
	11 738 435	143 200 000	143 200 000	

Og det som gjeld avløp:

Objektsnavn	Regnskap 2019	Budsjett inkl. endring 2019	Prognose	Avvik
FELLES RENSEANLEGG MED SULA	145 875	30 000 000	30 000 000	
GENERELL DRIFT	1 475			
HOVEDPLAN VANN/AVLØP	55 009	500 000	500 000	
KIRKEGATA SANERING	425 130			
KJØP AV BIL	127 578	500 000	500 000	
LEDNINGSNETT VANN	36 254			
OLE THORESENS GATE VA	-58 483			
OPPGRADERING AV RA4 TIL PAX	197 454			
PLAN FOR LEDNINGSFORNYING VA	31 590			
PUMPESTASJON GENERELL	16 185			
RA GENERELL	16 185			
REHABILITERING LEDNINGSNETT VA	452 144	41 500 000	41 500 000	
SANERING FREMMERHOLEN	57 611			
SKYTTERGATA VA	5 438			
SORENSKRIVER BULLSGATE AVLØSPUMPESTASJON	61 415			
UTBYGGINGSAVTALE FRI SIKT OG ÅKE	34 580			
VA HERDBANA	65 793			
VA MYRLAND	3 937			
VA VASSTRANDVEGEN	223 554			
VA ÅSEBØEN, ÅSEHAUGEN	578 661			
ÅSE NORD (UTBYGGINGSAVTALE)	5 386			
ÅSEGARDANE UTBYGGINGSPROSJEKT	234 435			
PARKGATA SAMARBEIDSPROSJEKT	4 125			
FLISNES NORDVEST (UTBYGGINGSAVTALE)	81 197			
PARKGATEN	-50 598			
K.R.VEG/VOLSDALSBAKKEN	21 000			
LERSTADVEGEN 166-140	972 411			
VA NEDREGÅRDEN	23 625			
UTBYGGINGSAVTALE ANDEL MYRLAND / IDEHUS A/S	638 714			
LARSGÅRDRINGEN/LARSGÅRDV. SANERING/SEPARERING	581 607			
FLISNES-HAVNEVIKA	25 500			
VEG 5 FLISNES OG HAVNEVIKA	341 698			
UTTALE TIL BYGGESAK VAR	31 688			
FORNYING FURELIA	9 180			
UTBYGGINGSAVTALE	383 940	2 000 000	2 000 000	
RA4 ÅSE	364 000			
REHABILITERING ANDRE RA	728 350			
RESIPIENTUNDERSØKELSE	14 625			
KOKKERVICA - UTSKIFTING AVLØP	53 689			
KLEIVANE - SANERING AV UTSLIPP U14	39 375			
AVLØP SORENSKRIVER BULLSGT.-FLATHOLMEN	17 625	3 250 000	3 250 000	
SKYTTERHOLMEN AVLØPSANLEGG	123 030			
REHABILITERING PUMPESTASJONER	703 417	3 000 000	3 000 000	
SLEVIKA - SANERING AV UTSLIPP U88	11 250			
GEILEBERGET - SANERING AV UTSLIPP U98	11 250	3 250 000	3 250 000	
HEIMDALEN AVLØP	53 400			
UTBYGGINGSAVTALE ANDEL GÅSEIDE UTVIKLING A/S	8 320			
AVLØPSLEDNING LANGS SPJELKAVIKELVA	104 625			
MODELLERING VA	9 375	500 000	500 000	
SANERING HESSA NORD	33 750			
HØGVOLL REHABILITERING VA	10 565			
PUMPESTASJON OLSVIKA PA507	21 750			
	8 089 690	84 500 000	84 500 000	

Budsjettkontroll for 2. tertial vart lagt fram for bystyret i sak 116/19 den 05.12.19, kort tid før kommunesamanslåinga. Denne budsjettkontrollen vedkom i all hovudsak driftsbudsjettet. I saksutgreiinga vedkomande investeringane stod det:

VAR har foretatt vesentlige endringer på investeringsbudsjettet som følge av at flere store prosjekter ikke har kommet til utførelse. Når gjennomføring av prosjektene blir forskjøvet blir også investeringene forskjøvet.

I eit intern notat av 27.09.19 om oppsummering av tertialrapportane for teknisk går det fram at:

Hos virksamheten vann, avløp og renovasjon er fornyingstakten på ledningsnett for lav. Manglende kapasitet innenfor planlegging gjør at virksamheten sliter med å imøtekomme kravene i driftsavtalen på bl.a. fornyingstakt og fjerning av direkteutslipp. VAR vil som tiltak øke innleie av eksterne konsulenter for å bedre kapasiteten. Sommeren 2019 kom resultatene fra bedreVANN for 2018 og viser tydelig at disse satsningsområdene må prioriteres for å komme på nivå med de andre store VA-verkene i Norge. Denne rapporten inneholder tilstandsvurdering av kommunale vann- og avløpstjenester, og følger vedlagt.

Kvalitetsindeksen på vannforsyningen i Ålesund kommune har gått ned fra 3,2 i 2017 til 2,9 i 2018 (hvor 4 er best). Det som trekker ned scoren er mangelen på en alternativ vannforsyning, leveringsstabiliteten og ledningsnettets funksjon. Kvalitetsindeksen på avløpstjenesten i Ålesund kommune er 0,6, og har dermed gått ned fra 1,4 i 2017 (hvor 4 er best). Ålesund kommune kommer dermed dårligst ut sammenlignet med de andre 80 kommunen som deltar i undersøkelsen. Årsakene til dette er at renskravet ikke overholdes, det er mindre enn 50% av årsproduksjonen av slam som er disponert i snitt de siste tre årene og mindre enn 90% av slammet tilfredsstiller kvalitetsklasse 3 eller at mindre enn 10% av årsproduksjonen er deponert, i tillegg slippes over 15% av forurensingsproduksjonen ut i regnvannsoverløp.

Av styringskortet til VAR som ligg ved denne oppsummeringa stod det:

Det er foretatt vesentlige endringer ved budsjettkontrollene innenfor investeringsbudsjettet siste tiden som følge av at de store prosjektene ikke har kommet til utførelse. Når gjennomføring av prosjektene blir forskjøvet blir også investeringspostene forskjøvet.

Og:

VAR virksamheten har behov for tilførsel av stillinger for å imøtekomme kravene i driftsavtalen.

Dette behovet ser ut til å bli forsterket i Nye Ålesund. Likevel har vi vært lojalt avventende til økning av arbeidsstyrken da vi forstår at budsjettene ikke skal økes når vi går inn i den nye kommunen. Det utdannes ingeniører på NTNU i Ålesund. Disse er "skreddersydde" for VAR. Sysselsetting av disse gir ringvirkninger og bør i stor grad være tema i tiden framover.

Og:

Manglende kapasitet innenfor planlegging gjør at virksamheten sliter med å imøtekomme kravene i driftsavtalen på bl.a. fornyingstakt og fjerning av direkteutslipp. VAR vil som tiltak igangsette innleie av eksterne konsulenter for å bedre kapasiteten.

Benchmarkingrapporten/tilstandvurderingen fra NorskVann (vedlagt) viser tydelig at disse satsningsområdene må prioriteres for å komme på nivå med de andre store VA-verkene i Norge. For eksempel har rensekravene på RA5 i Breivika og RA3 i Larsgården ikke blitt oppfylt.

Følgjande er eit utklipp frå styringskortet:

 T5903: Tjenesteproduksjon	Resultat	Mål	Status	Trend
T1.5903: Tjenesteleveranse				
T1.5903.1: Andel fornyet avløpsnett siste år	0,31 %	1 %		
T1.5903.2: Andel fornyet vannledningsnett siste år	0,15 %	1,2 %		

Justert budsjett

Det vart fremma ei sak sak 059/19 til bystyret den 20.06.19 om overføring av unyttede lånemidler til 2019. Innleiingsvis under bakgrunn går det fram at:

Rådmannen har gått gjennom ubrukte lånemidler pr. 31.12.18 og sett på investeringene som ble foretatt i 2018. Ved årsskiftet var totalsum for ubrukte lånemidler 49,8 mill. kroner utenom etableringslån.

Det er satt opp et forslag til overføringer fra 2018 til 2019. De prosjektene som hadde underdekning av lånemidler i 2018 vil enten få overføringer av andre ubrukte lånemidler eller må dekke dette selv innenfor tildelt budsjetttramme i 2019.

Under vurdering stod det:

Ålesund bystyre har gjennom budsjett og økonomiplan, samt andre politiske saker gjennom 2018, vedtatt investeringsprosjekt med 193,5 mill. kroner. Mange av de vedtatte prosjektene er ikke avsluttet og vil fortsette i 2019.

I vedlagt oversikt av investeringsregnskapet pr. 31.12.18 blir det vist detaljert hvilke prosjekt som har hatt mindreforbruk og hvilke som hatt merforbruk. Avviket som viser et mindreforbruk er vist med tall i minusfortegn (gjelder vedlegg 1).

I tabellen nedenfor vises en oversikt av ubrukte lånemidler.

Art	Ubrukede lånemidler	Låneopptak	Etter låneopptak 2018	Finansiering i 2018	Totalt 31.12.2018
2910101 EDB-UTSTYR		3 550 000	8 707 399,45	4 584 606,77	4 122 793
2910105 UTSTYR OG ANLEGG RÅDHUSET		-	760 000,00	-120 000,00	880 000
2910106 DIVERSE UBRUKTE LÅNEMIDLER (by-sak 085/17)		-	3 030 068,20	2 879 702,40	150 366
2910216 IT I SKOLENE		1 600 000	5 190 793,61	1 550 623,75	3 640 170
2910226 PARKEN KULTURHUS		625 000	625 000,00	524 176,00	100 824
2910328 UTSTYR TIL SYKEHJEM		-	1 284 380,71	-640 000,00	1 924 381
2910345 BILER HJELPEMIDDELFORMIDLING		-	-101 584,00	-879 043,40	777 459
2910348 SENTRALKJØKKEN PRODUKSJONSUTSTYR		-	126 853,00	18 700,00	108 153
2910352 TRÅDLØST NETTVERK SYKEHJEM		-	83 274,66	-	83 275
2910454 HOVEDPLAN VEG		16 400 000	24 268 408,51	27 632 260,06	-3 363 852
2910455 TRAFIKKSIKKERHETSTILTAK FJELLSTUA		-	1 000 000,00	1 000 000,00	-
2910483 GANGSTI BOGNESET-FURMYRA		4 000 000	5 036 854,56	4 617 021,59	419 833
2910487 FORURENSING AV GRUNN		-	-	10 250 245,06	-10 250 245
2910550 HOVEDPLAN FOR VANN - DIV. INVEST.		84 500 000	77 561 722,37	44 832 701,13	32 729 021
2910660 HOVEDPLAN FOR AVLØP - DIV. INVEST.		65 100 000	61 422 476,71	49 584 963,72	11 837 513
2910817 MASKINER/BILER/UTSTYR ANSVAR 59023		1 600 000	2 366 647,90	1 642 436,11	724 212
2910821 BINGSA		18 000 000	13 492 646,94	9 075 373,06	4 417 274
2910839 BORGUNDFJORDPROSJEKTET		-	202 387,48	-838 434,88	1 040 822
2910905 GRUNNERVERV OFFENTLIG AREAL		-	664 082,43	206 743,50	457 339
		195 375 000,00	205 721 412,53	155 922 074,87	49 799 337,66

De kontoene som har et minusfortegn har merforbruk på sine prosjekt i 2018.

I tabellen er det vist fordeling av låneopptak 2018 med 195,4 mill. kroner og finansiering i 2018 med 155,9 mill. kroner. I sak 061/18 ble ubrukte lånemidler for 2017 overført til 208 til finansiering av prosjekt i 2018.

Virksomhet for veg, anlegg og park (VAP) hadde underdekning i sitt investeringsregnskap på grunn av prosjektet forurensing av grunn med 10,25 mill. kroner. I tillegg har oppgradering av vegkonstruksjoner hatt en underdekning med 3,4 mill. kroner. Dersom virksomheten skal dekke dette av budsjetttrammen i 2019 vil det få store konsekvenser for gjennomføring av årets prosjekt.

Rådmannen foreslår derfor å dekke 13,6 mill. kroner av ubrukte lånemidler fra vann til forurensing av grunn og hovedplan veg.

Det må tas en ny vurdering av budsjetttrammen til vann senere i år mht. om det gjenstående budsjettet med lånefinansiering er tilstrekkelig i 2019.

Under konklusjon var det satt opp følgende tabell:

Virksomhet	Budsjett 2019	Budsjettendring ubrukte lånemidler	Korrigert budsjett 2019
19205 RÅDHUSDRIFT	590 000	880 000	1 470 000
19330 HELSE OG VELFERD	1 280 000	1 924 381	3 204 381
19540 IT	14 510 000	7 762 963	22 272 963
34070 AKTIVISERING OG VELFERDSTJENESTER	-	777 459	777 459
49005 IDRETTSHALLER	1 943 000	-	1 943 000
49012 KULTURHUS	352 000	100 824	452 824
59020 TRAFIKK OG MILJØ	14 613 000	419 833	15 032 833
59023 VEG- OG ANLEGGSPRODUKSJON	378 788	724 212	1 103 000
59028 VEG- OG GRØNTDRIFT	20 900 000	-	20 900 000
59030 VANN	143 200 000	19 114 925	162 314 925
59032 MYNDIGHETSUTØVELSE	36 700 000	1 040 822	37 740 822
59033 AVLØP	84 500 000	11 837 513	96 337 513
59060 SENTRALKJØKKENET	1 000 000	108 153	1 108 153
59111 DEPONI	5 000 000	4 417 274	9 417 274
59028 VEG- OG GRØNTDRIFT - GRUNNERVERV	1 000 000	457 339	1 457 339
	325 966 788	49 565 697	375 532 486

I vedlegg var det satt opp ei detaljert oversikt over investeringane på objektsnivå. Vi skal her gje att den delen som gjeld vann:

Prosjekt	Regnskap 2018	Budsjett 2018	Budsjett inkl. endring 2018	Avvik
59030 VANN	44 149 054	184 500 000	77 562 000	-33 412 946
1401 HALLVARDSGARDEN - UTSKIFTING AV VANN OG AVLØP	888 778	-	-	888 778
1405 SIKRING AV NEDSLAGSFELT	89 775	-	-	89 775
1409 AKSLALUNDEN VA - LEDNINGER	610 109	-	-	610 109
1413 OLE THORESENS GATE VA	1 727 514	-	-	1 727 514
1416 H.W. FRIIS VEG VA	289 988	-	-	289 988
1417 FLISNES NORDVEST (UTBYGGINGSAVTALE)	3 469 361	-	-	3 469 361
1419 FJELLTUNVEGEN-KNEIKEN VA-LEDNINGER	7 259	-	-	7 259
1428 UTSKIFTING AV KUMMER/VENTILER	82 964	-	-	82 964
1431 NEDSLAGSFELT - GRUNNERVERV	40 000	-	-	40 000
1440 VANNBEHANDLINGSANLEGG	1 101 429	-	-	1 101 429
1441 REDUKSJON AV IKKE- FAKTURERT VANNMENGDE	487 025	1 500 000	1 500 000	-1 012 975
1444 UTSKIFTING AV BRANNHYDRANTER	388 409	-	-	388 409
1445 R.P. MORKS VEG VA	80 160	-	-	80 160
1446 RØDSETHAGEN VA	291 290	-	-	291 290
1451 RÅDSTUGATA VA	659 277	-	-	659 277
1453 LERSTADBAKKEN/SVALEVEGEN VA	196 086	-	-	196 086
1461 SKYTTERGATA VA	11 438	700 000	700 000	-688 563
1464 ELVEMYRVEGEN VA	6 415	-	-	6 415
1467 HATLEHOLEN VANNLEDNING	322 875	-	-	322 875
1469 EMBLEMSVÅGEN (UTBYGGINGSAVTALE)	429 134	-	-	429 134
1478 ÅSE NORD (UTBYGGINGSAVTALE)	22 817	-	-	22 817
1479 VA NEDREGÅRDEN	61 394	-	-	61 394
1480 VA ÅSEBØEN, ÅSEHAUGEN	384 136	-	-	384 136
1482 RESERVEVANNFORSYNING	2 721 525	150 000 000	50 000 000	-47 278 475
1484 SD-ANLEGG VA	34 816	-	-	34 816
1485 VA VASSTRANDVEGEN	1 181 901	-	-	1 181 901
1486 HOVEDPLAN VANN/AVLØP	385 242	-	-	385 242
1495 NEDREGOTTEN VEST - VANNLEDNING	1 251 898	-	-	1 251 898
1497 NEDREGOTTEN OPPGRADERING VANN	56 625	-	-	56 625
1545 SLEVIKA - SANERING AV UTSLIPP U88	61 128	-	-	61 128
1552 REHABILITERING LEDNINGSNETT VA	89 954	20 000 000	13 062 000	-12 972 046
1578 LARSGÅRDRINGEN/LARSGÅRDV. SANERING/SEPARERING	314 149	-	-	314 149
1599 SPERRE NAKKENS VEG VA	178 127	-	-	178 127
1707 FLISNES-HAVNEVIKA	160 875	-	-	160 875
1711 MODELLERING VA	13 875	-	-	13 875
1712 UTTALE TIL BYGGESAK VAR	189 375	-	-	189 375
1713 SKARBØVIKA SYD VA	2 705 701	-	-	2 705 701
1715 PLAN FOR LEDNINGSFORNYING VA	130 500	500 000	500 000	-369 500
1716 FAGERLIVEGEN	6 938	-	-	6 938
1719 SANERING FREMMERHOLEN	4 301 746	6 000 000	6 000 000	-1 698 254
1723 FORNYING FURELIA	300 558	-	-	300 558
1725 UTBYGGINGSAVTALE	741 390	-	-	741 390
1728 ÅSEGARDANE UTBYGGINGSPROSJEKT	495 415	-	-	495 415
1729 TRYKKØKNINGSTASJON ÅSEMULEN PV415	70 298	-	-	70 298
1731 FAGERLIA SANERING BYGGETRINN 3	512 255	-	-	512 255
7022 LEDNINGSNETT	-	5 000 000	5 000 000	-5 000 000
7028 BEREDSKAPSMATERIELL - LAGER	1 970	-	-	1 970
9000 GENERELL INVESTERING	384 141	-	-	384 141
1477 MYRLAND - RAMSVIKA, VANNLEDNING	3 117 597	-	-	3 117 597
1337 FORTAU VASSTRANDVEGEN	140	-	-	140
1488 UV- AGGREGAT VA	2 825 983	-	-	2 825 983
1733 LEDNINGSNETT VANN	408 007	-	-	408 007
1421 PARKGATEN	1 933 810	800 000	800 000	1 133 810
1700 REHABILITERING POSTHUSKRYSS	3 908 062	-	-	3 908 062
9986 FLISNES NÆRINGS-PARK - MVA JUST TEKNISK ANLEGG	0	-	-	0
1456 K.R.VEG/VOLSDALSBAKKEN	30 500	-	-	30 500
1459 LERSTADVEGEN 166-140	459 536	-	-	459 536
1531 UTSKIFTING AV VL KEISER WILHELMS GATE	1 541 986	-	-	1 541 986
5005 KURS/OPPLÆRING	196	-	-	196
1732 VA HERDBANA	1 697 664	-	-	1 697 664
1708 VEG 5 FLISNES OG HAVNEVIKA	287 538	-	-	287 538

Og det som gjeld avløp:

Prosjekt	Regnskap 2018	Budsjett 2018	Budsjett inkl. endring 2018	Avvik
59033 AVLØP	48 388 364	63 600 000	59 923 000	-11 534 636
1401 HALLVARDSGARDEN - UTSKIFTING AV VANN OG AVLØP	963 159	-	-	963 159
1409 AKSLALUNDEN VA - LEDNINGER	267 738	-	-	267 738
1413 OLE THORESENS GATE VA	2 068 614	-	-	2 068 614
1416 H.W. FRIIS VEG VA	418 434	-	-	418 434
1417 FLISNES NORDVEST (UTBYGGINGSAVTALE)	3 980 713	-	-	3 980 713
1442 OVERFØRINGSLEDNINGER TIL SULA	15 360	-	-	15 360
1443 VA JONSBERGET	58 205	-	-	58 205
1445 R.P. MORKS VEG VA	118 997	-	-	118 997
1446 RØDSETHAGEN VA	591 830	-	-	591 830
1447 ÅSESTRANDA - FJORDSTIEN -SANERING VA	1 047 665	-	-	1 047 665
1451 RÅDSTUGATA VA	988 916	-	-	988 916
1453 LERSTADBAKKEN/SVALEVEGEN VA	25 746	-	-	25 746
1455 FELLES RENSEANLEGG MED SULA	214 375	8 000 000	8 000 000	-7 785 625
1460 VA MYRLAND	12 323	-	-	12 323
1461 SKYTTERGATA VA	20 063	1 000 000	1 000 000	-979 938
1469 EMBLEMSVÅGEN (UTBYGGINGSAVTALE)	581 802	-	-	581 802
1479 VA NEDREGÅRDEN	-42 065	-	-	-42 065
1480 VA ÅSEBØEN, ÅSEHAUGEN	310 125	-	-	310 125
1484 SD-ANLEGG VA	48 193	-	-	48 193
1485 VA VASSTRANDVEGEN	552 731	-	-	552 731
1486 HOVEDPLAN VANN/AVLØP	641 875	-	-	641 875
1497 NEDREGOTTEN OPPGRADERING VANN	61 055	-	-	61 055
1504 AVLØP SORENSKRIVER BULLSGT.-FLATHOLMEN	42 375	1 500 000	1 500 000	-1 457 625
1510 BEKKEINNTAK	232 561	-	-	232 561
1520 RA4 ÅSE	550 691	-	-	550 691
1522 REHABILITERING ANDRE RA	85 975	-	-	85 975
1524 SKYTTERHOLMEN AVLØPSANLEGG	686 059	-	-	686 059
1526 REHABILITERING PUMPESTASJONER	979 505	-	-	979 505
1545 SLEVIKA - SANERING AV UTSLIPP U88	2 982 410	-	-	2 982 410
1546 GEILEBERGET - SANERING AV UTSLIPP U98	121 500	-	-	121 500
1552 REHABILITERING LEDNINGSNETT VA	1 765 605	20 000 000	16 323 000	-14 557 395
1559 RESIPIENTUNDERSØKELSE	121 223	-	-	121 223
1568 RA7 - KVERVE	4 875	-	-	4 875
1578 LARSGÅRDRINGEN/LARSGÅRDV. SANERING/SEPARERING	249 325	-	-	249 325
1599 SPERRE NAKKENS VEG VA	212 672	-	-	212 672
1707 FLISNES-HAVNEVIKA	778 988	-	-	778 988
1709 AVLØPSLEDNING LANGS SPJELKAVIKELVA	184 125	-	-	184 125
1711 MODELLERING VA	14 625	1 500 000	1 500 000	-1 485 375
1712 UTTALE TIL BYGGESAK VAR	198 000	-	-	198 000
1713 SKARBØVIKA SYD VA	3 873 013	-	-	3 873 013
1715 PLAN FOR LEDNINGSFORNYING VA	201 750	500 000	500 000	-298 250
1716 FAGERLIVEGEN	6 938	-	-	6 938
1719 SANERING FREMMERHOLEN	6 449 659	10 100 000	10 100 000	-3 650 341
1721 SANERING HESSA NORD	118 015	1 000 000	1 000 000	-881 985
1723 FORNYING FURELIA	354 318	-	-	354 318
1725 UTBYGGINGSAVTALE	948 268	-	-	948 268
1728 ÅSEGARDANE UTBYGGINGSPROSJEKT	686 086	-	-	686 086
1730 PUMPESTASJON OLSVIKA PA507	2 101 706	-	-	2 101 706
1731 FAGERLIA SANERING BYGGETRINN 3	1 057 479	-	-	1 057 479
7005 BRUTT VANNSTRÅLE KATEGORI 5	2 536	-	-	2 536
7021 ANDRE RENSEANLEGG	14 490	-	-	14 490
7022 LEDNINGSNETT	175 450	-	-	175 450
7023 PUMPESTASJONER	8 050	-	-	8 050
7120 RA GENERELL	273 757	-	-	273 757
7130 LEDNINGSNETT GENERELL	294 615	-	-	294 615
7131 LEDNINGSNETT HESSA	29 537	-	-	29 537
7140 PUMPESTASJON GENERELL	513 655	-	-	513 655
9000 GENERELL INVESTERING	19 875	-	-	19 875
1477 MYRLAND - RAMSVIKA, VANNLEDNING	423 554	-	-	423 554
1421 PARKGATEN	2 070 789	-	-	2 070 789
1700 REHABILITERING POSTHUSKRYSSSET	4 748 716	-	-	4 748 716
9986 FLISNES NÆRINGS-PARK - MVA JUST TEKNISK ANLEGG	0	-	-	0
1456 K.R.VEG/VOLSDALSBAKKEN	155 690	-	-	155 690

1459 LERSTADVEGEN 166-140	849 135	-	-	849 135
1732 VA HERDBANA	15 971	-	-	15 971
1708 VEG 5 FLISNES OG HAVNEVIKA	164 045	-	-	164 045
1150 HMS-TILTAK	82 240	-	-	82 240
1528 KLOAKKSANERING SONE D	-	20 000 000	20 000 000	-20 000 000
1544 OPPGRADERING AV RA4 TIL PAX	465 642	-	-	465 642
1557 BOGNESET, AVLØPSPUMPESTASJON OG SJØLEDNI	4 875	-	-	4 875
1585 RA4 KYRKJHAUGEN	53 625	-	-	53 625
1764 HOVDENESET BOLIGOMRÅDE	7 125	-	-	7 125
1616 SORENSKRIVER BULLSGATE AVLØPSPUMPESTASJON	42 506	-	-	42 506
7137 LEDNINGSNETT ELLINGSØY	525	-	-	525
1542 PUMPESTASJON DREVIKA PA202A	13 280	-	-	13 280
7124 RA4 ÅSE	5 080	-	-	5 080

Det vart fatta eit slik vedtak:

1. Ålesund bystyre vedtar å overføre 49,5 mill. kroner i ubrukte lånemidler fra 2018 til bruk i investeringsbudsjettet i 2019
2. Ålesund bystyre vedtar budsjettendringer i henhold til tabell i konklusjonen.

Rekneskap

Vi har satt saman følgjande tabell:

	Rekneskap 2019	Justert budsjett 2019	Opphavleg budsjett 2019
Vann	39 981 625	162 315 000	143 200 000
Avløp	38 762 743	96 338 000	84 500 000
	78 744 368	258 653 000	227 700 000

Kjelde: Rekneskapssystemet

I alt vart det i 2019 investert for 78,744 mill. kr finansiert med lån innan VA. I dette ligg 0,496 mill. kr i ei for høg dekking av lån innan vann og eit fråtrekk på 26,600 mill. kr knytt til ulike refusjonar som ikkje var budsjettert. Dette gir eit mindreforbruk på 179,909 mill. kr, eller 153,309 mill. kr om ein tek omsyn til dei ubudsjetterte inntektene og den for høge lånedekkinga.

I årsrekneskapen for 2019 vart rekneskapsskjema 2B satt opp som året før. For alle verksemdsområda stod det 212,356 mill. kr i unytta lånemidlar per 31.12.19.

BUDSJETTÅR 2020

Budsjettet for 2020 vart vedteke av kommunestyret 12.12.18 i sak 039/19. Saksdokumenta er arkivert på mappe 19/110. I saka låg det ved ein link⁷ til eit elektronisk budsjetttdokument.

Under budsjettvedtak går det fram følgjande tabell *under Bevilgninger - investering*:

Beløp i 1000

	Oppr. budsjett 2019	Øk.plan 2020	Øk.plan 2021	Øk.plan 2022	Øk.plan 2023	Øk.plan Sum 2020-2023
Rådmannens staber	0	67 302	42 813	36 375	7 000	153 490
Helse og omsorg	0	3 601	1 250	1 800	300	6 951
Opplæring	0	500	0	0	0	500
Kultur og medborgerskap	0	2 955	0	0	0	2 955
Tekniske tjenester	0	317 125	467 175	404 175	415 225	1 603 700
Sum 2B	0	391 483	511 238	442 350	422 525	1 767 596

Under *Investeringer i økonomiplanen* vedkomande *Selvkostinvesteringar* går det fram ein slik tabell:

Beløp i 1000

Investeringsprosjekter	Økonomiplan				Sum
	2020	2021	2022	2023	2020-23
Tekniske tjenester					
Avløp - Pumpestasjoner	3 500	4 000	4 000	4 000	15 500
Avløp - Renseanlegg Vaksvik	250	0	0	0	250
Avløp - Sanering direkteutslipp	3 000	2 500	1 500	1 500	8 500
Beredskapsplan og ROS-analyser	1 200	0	0	0	1 200
Borgundfjordprosjektet	36 700	500	0	0	37 200
Felles renseanlegg med Sula, RA 3,4 og 5	6 100	40 000	70 000	100 000	216 100
Generell oppgradering av vannbehandlingsanlegget Vasstranda	500	500	500	500	2 000
Generelle investeringsplaner	6 000	6 000	6 000	2 000	20 000
Hovedplan for veg, oppgradering/asfaltering	22 000	23 000	23 000	0	68 000
Hovedplan og saneringsplan	60 400	58 200	39 000	16 000	173 600
Høgdebasseng Gjersleet	8 500	0	0	0	8 500
Høydebasseng Emblem/Østrem	1 000	18 500	0	0	19 500
Kildebeskyttelse, sikring av nedslagsfelt	800	100	100	100	1 100
Kjøp av biler	4 000	500	500	500	5 500
Kloakk Ona Syd	500	0	0	0	500
Ledningsfornying og separering	92 000	120 000	120 000	115 000	447 000
Modellering VA	500	500	500	500	2 000
Oppgradering Brenthaugen	11 000	0	0	0	11 000
Oppgradering ledningsnett og høgdebasseng	9 500	10 000	10 000	10 000	39 500
Reduksjon av lekkasjer / målestasjoner	500	0	0	0	500
Renseanlegg Vatne+++	6 000	6 000	0	0	12 000
Reservevannforsyning	15 000	100 000	100 000	100 000	315 000
Røsk og Myklebust vassverk	300	2 000	0	0	2 300
Sandane byggefelt	13 500	0	0	0	13 500
Sanering direkteutslipp (40 år levetid)	3 000	2 500	1 500	1 500	8 500
Utbyggingsavtaler - nye ledningsanlegg vann og avløp	2 000	0	0	0	2 000
Utskiftning av kummer, brannventiler og hydranter	1 000	1 000	1 000	500	3 500
Sum Tekniske tjenester	308 750	395 800	377 600	352 100	1 434 250

Det vart ikkje gjort endringar i desse postane under den politiske behandlinga av budsjettet.

Status per midten av april 2020 var at dette budsjettet ikkje har blitt lagt inn i rekneskapsystemet.

⁷https://pub.framsikt.net/2020/alesund2020/bm-2020-handlings- og_økonomiplan_korrigert/